ARGEȘ

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă
■ Anul XX (LV) ■ Nr. 2 (452) ■ Februarie 2020 ■ 4 lei ■

ARCIMBOLDO (1527-1593) - Bibliotecarul

Din subterana poetică în subterana reală a cimitirului

Pagina 17 a revistei avea generic ***Octavian Doclin – 70***. M-am gândit că-i voi face o bucurie lui Tavi cu ocazia aniversării unei vârste rotunde. N-a fost să fie. Vorba lui Preda, timpul n-a mai avut răbdare. Cu o săptămână înainte de ceea ce ar fi trebuit să fie fericitul eveniment, mă sună poetul Costel Stancu să-mi spună că Tavi nu mai e. A doua zi, m-am urcat în mașină și, traversând munții Banatului printr-un peisaj hibernal, am mers la Reșița să-mi iau rămas bun de la poet. Eram prieteni de 30 de ani și, de fiecare dată când ne întâlneam, el era vesel, entuziast, plin de viață. Scria mult, publica febril plachetă după plachetă, având timbru propriu, inconfundabil, și – ca orice poet important – teme și motive poetice numai ale lui, precum faimoasa *subterană*.

În cimitirul Muncitoresc din spatele Combinatului Siderurgic – în fapt un munte impresionant cu zeci de etaje de morminte – am prins un moment prielnic și mi-am luat rămas bun în taină, în capelă rămânând doar noi doi, eu încă viu, el pentru prima oară liniștit, lipsit de entuziasm și veselie. L-am certat în șoaptă că n-a mai așteptat o săptămână să-și lanseze la zi aniversară antologia de la Editura Academiei din colecția *101 poezii*. I-a fost lansată la două ore după înmormântare.

Și încă un detaliu. Pe străduța îngustă și în pantă mi-am parcat mașina în spatele a vreo alte douăzeci. Dar, înainte de slujba de adio, de la microfon, pastorul a anunțat că un Logan roșu cu număr de Argeș trebuie mișcat de acolo pentru că mașina mortuară nu poate vira la dreapta cu sicriul. A fost involuntara mea intenție de a nu-l lăsa pe Tavi să plece pe drumul fără de întoarcere.

I-am mai zis o dată Adio!, am luat Loganul roșu cu număr de Argeș, am escaladat muntele pe-o străduță îngustă cât un prosop și-am ieșit din oraș trist pentru că Tavi trecea definitiv din subterana lui poetică în subterana cât se poate de reală a cimitirului Muncitoresc din Reșița.

La festivaluri, Doclin recita ca un veritabil actor, cu voce înaltă și cu gesturi largi poezia lui Nichifor Crainic *Unde sunt cei care nu mai sunt*. Acum ne întrebăm noi unde este Tavi acum că nu mai este. **(DAD)**

Carte nouă

Adrian Alui Gheorghe – *Prăvălia cu poezie*

(Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2019)

Adrian Alui Gheorghe nu e doar poet de primă mână și prozator așișderea, dar el este și un bun critic. Aș zice că mai curând un cititor avid și empatic de poezie pe care o interpretează aproape jucându-se, împărtășindu-ne și nouă cu generozitate din frumusețea ei. E ceea ce face în masivul volum *Prăvălia cu poezie*. De altfel, în prefața cărții, el etalează un crez artistic la modul ușor ludic, dar nu mai puțin grav: „Poezia a rămas aceeași inutilitate frumoasă, fără de care scopul în sine ajunge un adevărat scop fără de sine!... Pentru că poezia este sinele scopului, nu-i așa? Poezia nu îndeplinește niciun rol în societate, de asta e bine să ne bucurăm că este, încă, tolerată. Poezia, ca orice artă în general, reprezintă foaia de temperatură a unei epoci, a lumii în procesul ei de târâre spre un orizont presimțit, niciodată atins. Să nu ne plângem că poezia nu mai are cititori. Dimpotrivă. Poetul trebuie să se bucure cu fiecare cititor pe care îl pierde pe drum, acesta ar fi (este) semnul sigur că se îndreaptă pe o cale numai a lui".

Cartea e structurată în șase părți: *Etica și noetica poeziei; Optzeciștii; Post-optzeciștii; Tineri și neliniștiți; Fenomenul Qpoem; Prăvălia cu poezie. Ultima oră*. Așadar, parcurgând cartea, ne dăm seama că avem în față o adevărată panoramă a poeziei de astăzi, Adrian Alui Gheorghe relevând varietatea, diversitatea, bogăția de stiluri din lirica românească ultimii ani. Și apoi, este unul din puținii critici care se apleacă – tot cu empatie, cu generozitate și aș zice cu înțelegere aplicată – asupra poeziei tinere. Comentatorii de poezie de vârstă mai înaintată și-au consolidat o anume reticență față de poezia tânără, de multe ori citind-o în diagonală, pe sărite. Adrian Alui Gheorghe nu are prejudecăți și citește cu toată seriozitatea și pe ultimii sosiți în lirica românească.

În prezentarea de pe coperta a patra, Vasile Spiridon intră în jocul ideii de „prăvălie" lansat de autor și conchide: „Adrian Alui Gheorghe evită neajunsurile surprinse în zicala „Prăvălie cu chirie și marfă în datorie". O carte de citit atât pentru numele celor aflați la ofertă, dar, mai ales, pentru calitatea prezentării din partea autorului, care nu e numai scriitor, e și cititor de vocație". **(DAD)**

Eveniment cultural

Doi poeți, un actor

I-am întâlnit de Ziua Culturii Naționale. În Pitești, la Teatrul "Davila". Pe a cărui scenă craioveanul Emil Boroghină a recitat versuri nemuritoare d-ale lui Ovidiu și Eminescu. În show poetic de ținută și sensibiltate, neîndoios. Întrutot binevenit, la centimă chibzuit. Emil, societar și, cândva, director al "Naționalului" doljean ni-l promisese deunăzi și s-a ținut de cuvânt. Rostind cuvinte duium din scrierea pătrunzătoare, încântătoare a celor doi stihuitori de rang planetar. Deloc la voia-ntâmplării alăturați în această acțiune selectă de amintire, slăvire a lor, deplin meritată. Și-a frumseții fiorului liric nepieritor ce-i ține țintuiți în eternitate, măreț...

Oaspele oltean s-a achitat onorant de sarcina asumată. Preț de două ceasuri dezvăluind nouă, nici că se poate mai nimerit, din poezia de soi. E făcut pentru asta și s-a pătruns de ea, în ani, adecvat. Acuma, și-n suflet de fani adânc pătrunzând-o. Drept care, nemișcat am stat și l-am ascultat. Mult m-am bucurat căci m-a luminat. Știind cum să intoneze, spusa făcând să vibreze. Publicu`, să jubileze. Altfel spus, catharsis iscând. Benefic incontestabil "pentru minte, inimă și literatură". Pentru cultura tot mai necesară, da` tot mai puțină pe plai mioritic. Păcat că unele-n sală frecat-au acerb, stupid telefoane, în loc să soarbă alesele vorbe, civilizat. Că astfel de ocazii nu-s cotidiene...

ADRIAN SIMEANU

Calinic Argeșeanul

Din frumusețea lumii văzute

Putem să punem zăbală liberului arbitru, să-l punem în ascultare, să-l facem ineficient prin duhovnicul nostru, sfătuitorul nostru. De aceea, este necesar să avem multă sfătuire, care ne absolvă de greșeli și ne ajută să ne corectăm viața.

Sigur că este necesar să se țină nu numai discursuri sfinte, pentru care lumea de azi nu prea are urechi, dar este absolut necesar să se citească în mod serios, barem câteva zeci de cărți din puhoiul de tipărituri. Așadar, aș pofti pe cine vrea să asculte, la citit. Este singurul timp nerisipit, pe lângă cel al rugăciunii și al faptelor bune.

Dintotdeauna, toate Golgotele de pe fața întregului pământ și toate răstignirile au fost și vor fi biruite de către sufletul care crede în Învierea lui Iisus.

Sperăm, totuși, să ne vină în ajutor cetele îngerești ca să ne izbăvească și să ne lumineze mintea pentru respect, omenie și bună cuviință, asta însemnând libertate și educație. Știința și tehnica au luat-o înaintea culturii și educației. Dacă nu avem cultură și educație, folosind tehnica și știința neînțelept și fără grijă, ne putem sparge capul unii altora.

Noi suntem mereu grăbiți, dar este de folos ca, în viața noastră, să avem o grabă aparte, graba de a cunoaște Legea lui Dumnezeu și a ne întoarce de pe drumurile rătăcite. Și nu numai atât, a ne întoarce spre noi înșine, ci trebuie să priveghem și la întoarcerea aproapelui nostru. Să stăruim și noi, așadar, să alegem suflete în Împărăția lui Dumnezeu!

Istoria spirituală a lumii ne stă mărturie neclintită și azi, mai mult ca oricând, că noianul de ispite care vin cu viteză asupra noastră prin mass-media și nu numai, este un semn apocaliptic.

Suntem porniți toți să ne tânguim de puținătatea fericirii ce ne este dată s-o gustăm pe pământ. Personal, admir din răsputeri entuziasmul și optimismul oamenilor de a răzbi, de a învinge, de a ajunge acolo unde li se pare lor că ar fi o culme a fericirii și mi-am zis: Dacă așa ne-am strădui să-l cunoaștem și să-L urmăm pe Dumnezeu, ar fi cea mai mare biruință a noastră și bucuria ar fi eternă!

Păcatul este un accident, de altfel, nedorit. El ne cotropește deseori. Dar trebuie să luptăm împotriva apucăturilor noastre. Păcatul se săvârșește și din nebunie. Îngroșarea conștiinței este primul pas care ne duce de râpă. Aceasta înseamnă slabă credință și lipsa rugăciunii sincere către Dumnezeu, ca să ne salveze de la păcat și pieire.

Calinic Argeșeanul

actualitate

Gheorghe Grigurcu

„Cu cît eşti mai «naiv» la începuturile vieţii”

■ A. E.: „Feeria unei clipe care descinde din altă clipă, feeria unei clipe care devine instantaneu viitor”. Dar prezentul? „Prezentul, amice, se bucură cînd le poate găzdui pe cele două”.

■ Senectute. Din ce în ce mai limpede conturat caracterul real al visului în contextul ireal al lumii.

■ Senectute. Pas cu pas renunţi la ceea ce a devenit (nu găsesc acum alt termen) „tu însuţi”. Şi ce mai rămîne?

■ „Totul e semn. A merge de la un semn la realitate semnificată înseamnă să adînceşti o lume, să mergi către Dumnezeu” (Malraux).

■ Cu cît eşti mai „naiv” la începuturile vieţii, cu atît poţi fi ulterior mai înclinat spre circumspecţie. Viaţa doreşte a se compensa chiar cu întîrziere.

■ „În secolul al II-lea, discuţii cu privire la înfăţişarea persoanei lui Isus. Sfîntul Chiril şi Sfîntul Justin: pentru ca întruparea lui să ajungă la o semnificaţie deplină, ea trebuia să aibă un aspect abject şi respingător. (Sfîntul Chiril: «Cel mai hidos dintre fiii oamenilor».) Dar spiritul grecesc: «Dacă nu-i frumos, înseamnă că nu-i Dumnezeu». Grecii au învins” (Camus).

■ Fiziologia lirismului consemnată de Stagirit, cînd afirmă, în **Retorica** sa, că, în faţa **Discobolului** lui Miron, muşchii privitorului se încordează ca şi cum el însuşi s-ar pregăti să arunce discul.

■ Încă o dimineaţă sîrguincioasă, irigînd Nimicul acesta cotidian, atît de monoton şi totuşi promiţător.

■ Paloarea acestei feţe feminine, sănătoase, de o nuanţă vegetală cum a unui ciorchine de strugure alb.

■ Cel mai curat senin celest risipit de vînt într-un chip atît de stupid, umplîndu-se în cîteva clipe de mici nori scămoşi, leneşi, parazitari, ca şi cum eterul însuşi ar fi pîndit de moarte. Şi mai grav decît atît, identificînd moartea cu graba, cu o nesăbuită, informă grabă.

■ „Democraţia este adevărată atîta timp cît afirmă demnitatea oricărui om. Eroarea sa constă în împingerea la extrem a demersurilor de obiectivare ale existenţei umane. Nostalgia comuniunii, «familiarităţii», nostalgia unui suflet apropiat, frate, al unui veridic reflex al eului într-un alt eu, nu poate fi stinsă de nici o societate. Orice societate este regatul lui Cezar. Comuniunea este regatul lui Dumnezeu. (...) Ceea ce face atît de dureros accesul la comuniune este faptul că persoanele reprezintă toate lumile diferite şi misterioase care nu se ating şi nu se întredeschid unele altora decît parţial. Dar cînd ele intră în lumea spirituală, se scaldă într-o atmosferă unică şi fraternă, care este regatul lui Dumnezeu” (Berdiaev).

■ Scriptor. Cuvinte în materia şi în ordonarea lor textuală, cum boabele într-o teacă vegetală.

■ Senectute. Odinioară biata noastră sapienţă se învecina cu drama. Acum vine la pachet cu tragedia.

■ Scriptor. „Salvat”, aş spune, de stîngăcia mic provincială a scriiturii sale, nu, din păcate, în sensul performanţei, ci în cel al unui soi de inocenţă scriptică, inspirînd mai curînd milă decît dispreţ.

■ A complini viaţa care nu are morală cu o morală care nu are viaţă.

■ „În cunoscutul stil de inspiraţie ceauşistă, Viorica Dăncilă a declarat, săptămîna trecută, că preşedintele Iohannis ar trebui suspendat. Unul dintre motive ar fi că, în vreme ce ţara traversează o serie de crize, preşedintele «lasă toate aceste lucruri şi pleacă într-o vizită». Păi, vizita era în Japonia la încoronarea împăratului, acolo unde s-au dus toţi şefii statelor civilizate. Dar ce-i poţi cere şefei unui partid care, în timp ce prim-ministrul japonez Shinzo Abe ne vizita ţara, era ocupat cu schimbarea propriilor premieri. Ne aducem aminte cum, în loc să fie primit la guvernul PSD, Shinzo Abe a vizitat Muzeul Satului. De fapt, cred că a fost mai cîştigat aşa, decît dacă s-ar fi întîlnit cu nişte ţărani” (**Dilema veche**, 2019).

■ Umorul tipului introvertit, o posibilă mască faţă de lume, ca şi faţă de sine însuşi (un caz ilustrativ: Kierkegaard).

■ Una dintre cele mai delicate operaţii scriptice, aceea de-a proporţiona adecvat în postura refuzului contondenţa şi fineţea. Excesul fonic prea adesea întîlnit al celei dintîi, aidoma prăbuşirii unor bolovani.

■ Cînd te afli în faţa unei activităţi dificile care nu suportă nici suspendare nici amînare, ai nu o dată un nesaţiu al chiulului. Vezi în culorile cele mai trandafirii clipele libere ce ţi se refuză. Dar după ce ai terminat activitatea neatractivă cu pricina, buna dispoziţie dispare. Repaosul ţi se înfăţişează dintr-odată cum o pierdere de timp. De parcă dificultatea efortului la care te-ai supus s-a amplificat, absorbindu-ţi aidoma unui vampir nu doar vlaga pusă în joc, ci şi cîteva picături din viaţa emoţională ce sub nici un motiv nu i se cuveneau.

■ „Dacă este ceva bun, este şi divin. Oricît de ciudat ar suna, aceasta rezumă toată etica mea” (Wittgenstein).

■ A lăsa marea să-ţi umble pe chip, absentă şi pură precum pe o plajă.

■ A amîna, adică a invoca, în mod reflex, inexistentul generos.

■ „Barbara Woodhouse, o recunoscută specialistă în psihologia animalelor, consideră că orice cîine de casă reacţionează telepatic. Experienţele efectuate pe circa 3000 de cîini au demonstrat că patrupezii înregistrează gîndurile omeneşti, dar dacă nu reuşesc, de vină sunt – de cele mai multe ori – erorile de gîndire ale stăpînilor lor. Cîinii simt, de asemenea, lipsa de armonie dintre partenerii de cuplu, care le generează, realmente, un sentiment de ură împotriva unuia sau a altuia, ajungînd pînă la atacarea celor vinovaţi de conflict” (**Formula As**, 2019).

■ Un romancier mişcîndu-se cum o furnică, vioi şi tenace pe imensa stîncărie a frazelor sale.

■ X are în public alura unui mare pontif al Poeziei. Dar nu e decît rolul pe care îl întrupează cu devoţiune. Ca actor, l-am putea aplauda.

■ A. E.: „Scrie despre ce te «pricepi» în acest moment fugar, căci în alte momente s-ar putea ca asupra aceleiaşi chestiuni să rămîi blocat. În creaţie deseori graba nu strică treaba, ci dimpotrivă. Nu rata instantaneele intelectului.

■ Poţi recepta esenţa lucrurilor care au o finitudine, dacă ele se încarcă cu un fior al infinitului.

■ „Timpul este cel mai bun profesor. Din păcate, el îşi omoară toţi elevii” (Berlioz).

■ „Trecutul mînăstirii Nicula coboară pînă secolul al XIV-lea, cînd un sihastru, Nicolae, se nevoieşte aici, împrumutînd apoi numele său pădurii, satului şi mînăstirii care avea să ia fiinţă. (...) Adevărata intrare a mînăstirii în istorie se petrece în 1699, pe 15 februarie, cînd icoana Maicii Domnului, pictată de părintele Luca din Iclod în 1681, a început să plîngă. Douăzeci şi şase de zile a lăcrimat neîntrerupt. Lacrimile izvorau din lemn atît de puternic încît nu puteau fi şterse şi curgeau pe pămînt. Trei preoţi iezuiţi au examinat icoana şi au atestat documentar minunea care avea să dea naştere celui mai mare pelerinaj închinat Fecioarei Maria din toată ortodoxia” (**Formula As**, 2019).

■ „A-L iubi pe Dumnezeu e totuna cu a te simţi cufundat în totalitatea vieţii” (Hegel).

■ Clipe deboşate, confuze, prosteşti, compromiţătoare, împleticite, insuportabile din care storci totuşi esenţa vieţii tale, puterea clipelor neutre.

■ A. E.: „Decepţie, ce să-i faci! Utopia unei creaţii devine utopia fiinţei, dar utopia fiinţei nu devine neapărat utopia unei creaţii”.

■ Pe ce lume trăim. „Cincisprezece persoane sunt suspectate de poliţişti şi procurorii DIICOT că, timp de patru ani, în perioada 2014-2018, au întreţinut relaţii sexuale orale cu propriii lor copii, pe atunci cu vîrste între 4 şi 9 ani. Oamenii legii spun că imaginile au fost distribuite apoi unor cetăţeni americani, prin intermediul unei aplicaţii informatice, contra unor sume de bani. Suspecţii au fost duşi ieri la audieri la DIICOT Central, după ce casele lor, din judeţele Ilfov, Galaţi, Ialomiţa, Olt, Prahova, Iaşi au fost percheziţionate” (**Click**, 2019).

■ Artist şi anahoret. Primul e atras de lume pentru că ea îl refuză, al doilea refuză lumea pentru că ea îl îmbie.

■ Capriciul dispoziţiilor. Se întîmplă uneori să scrii „bine” pe un subiect puţin atractiv, însă anost pe unul care s-ar cuveni să te intereseze, atunci cînd te apuci de al doilea într-un moment nepotrivit. Raportul dintre timp şi scriitură, decis de-atîtea ori, arbitrar, de timp. O ruptură de nivel emoţional pe care n-o poţi preveni.

■ Solitudine înveşmîntată în obiectele ambianţei, schimbîndu-şi periodic, cu o pedantă cochetărie, veşmintele.

■ Doar femelele de ţînţari înţeapă pentru că sîngele oamenilor este un izvor de proteine, iar cu acesta ele îşi pot creşte puii. Masculii se mulţumesc cu nectarul din plante şi alte substanţe zaharoase.

■ Din primejdiile adulării. Slugile care devin geloase pe trufia stăpînilor.

■ „Ceea ce e frumos în îmbătrînire e că nu mai poţi spera, aştepta, amîna... Este singura vîrstă în care nu trăieşti în suspensie. Fiecare om e într-o suspensie - şi e bine să nu fie «o totalitate de fiecare clipă» prea timpurie. Dar cum să faci, rămînînd în suspensie, deschidere şi pregătire, să nu fii totuşi o fiinţă mutilată? E înţelepciunea timpurie” (Noica).

■ Senectute. Unele dimineţi în care se reîntoarce acea curgere expresivă a lucrurilor, acea versatilitate promiţătoare a lor de odinioară, în semn de rămas bun, în faţa stagnării definitive.

■ Senectute. Pînă şi adierea de vînt văratic pe care o simţi pe obraz, socotită de Soljeniţîn a fi semnul cel mai mişcător al vieţii, ţi se pare acum zadarnică. Renunţarea pretinde a intra în toate drepturile.

■ „Orice om este întotdeauna infinit mai mult decît ceea ce ar fi dacă ar fi numai ceea ce este” (Heidegger).

■ Vanitatea nu o dată amuzantă a romancierului N. B., vanitatea siderantă a criticului pe care romancierul în cauză îl numeşte cu tandreţe „prietenul Eugen”, vanitatea mîloasă, în care mai plutesc resturi putride ale slugărniciei cu care a pornit la drum, a poetului... dar oricum numele său e puţin semnificativ.

■ Sobrietatea cabrată a lui X, un reflex al aşteptării juvenile care încă n-a cedat cu totul.

■ „E periculos să faci prea mult pe îngerul; cînd lumea te tratează cum a fost îndreptăţită întotdeauna să-i trateze pe îngeri, cu sadică şi amuzantă grosolănie, devii cel mai rău şi mai abject demon. Adică unul dintre aceia care, incapabil de a face răul cum trebuie, se chinuieşte o zi întreagă să omoare un iepure, pentru că de fiecare dată se opreşte să-şi facă reproşuri, şi-apoi o ia de la cap pentru că ţipetele iepurelui îi dau bănuiala că e luat în derîdere. Nu e nimic mai monstruos decît un înger decăzut. Printre alte lucruri profunde ale creştinismului, ia aminte şi la aceasta: adevăratul rău vine de la cel care era cîndva bun, nu de la un spirit care, fiind dintotdeauna rău, n-ar fi capabil de nici o îndîrjire, şi într-o bună zi s-ar sătura de propria-i cîinoşenie” (Cesare Pavese).

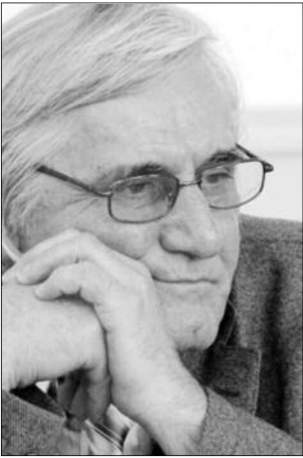
■ Citesc textele atît de inteligent fasonate ale poetei X, încît acestea par a suferi sub povara vieţii sale, jenîndu-se că ea există, că are un mare succes. Parcă le e ruşine că autoarea posedă carne, sînge şi spirit în afara lor.

■ Redempţiunea prin alteritate a scriptorului? „Eu trebuie să rămîn în Borges – scrie Borges - şi nu în mine însumi (asta, presupunînd că *eu însumi* exist), dar adevărul e că mă recunosc mai puţin în cărţile lui decît în multe altele sau decît în stăruitorul vaiet al unei chitare”.

■ Iubirea: o solitudine împărtăşită sau nu.

Una dintre cele mai delicate operaţii scriptice, aceea de-a proporţiona adecvat în postura refuzului contondenţa şi fineţea. Excesul fonic prea adesea întîlnit al celei dintîi, aidoma prăbuşirii unor bolovani.

Nicolae Oprea

Cronica întârziată

Interviul ca literatură autobiografică

În volumul recent *Poveşti de trecut vămile// Interviuri cu scriitori*, Lucia Negoiţă îşi redimensionează proiectul din 2012, realizând interviuri cu aproape 50 de scriitori exponenţiali, acoperind mai bine de o jumătate de secol de literatură română. Încă din Cuvânt-înainte, autoarea îşi afirmă convingerea că interviurile constituie parte integrantă „dintr-o istorie autobiografică a literaturii”.

cronici

Consacrându-se de la începuturi în ipostază poetică, Lucia Negoiţă s-a remarcat în ultimele decenii în domeniul de frontieră literară al interviului. Debutând în 1973 cu volumul *Poeme*, se înscrie printre vârfurile unei generaţii pe care aş numi-o generaţia *de tranziţie* între şaizecism şi optzecism, incluzând aici şi congenerii lui Nichita Stănescu întârziaţi la debut din motive obscure (ce ţin de cenzură), precum Mircea şi Cezar Ivănescu, Leonid Dimov, Dumitru Ţepeneag ş.a. În deceniile sfârşitului de secol, poeta a mai publicat ritmic cinci culegeri: *Roza şi închipuirea, Duminică spre luni, Cazemata de rouă, Seară de conversaţie* şi *Turnul cailor albaştri.* Revine după '89, ieşind din penumbră în 2003, cu volumul *Gara de Est*, urmat la finalul primului deceniu din al treilea mileniu de o culegere cu substrat polemic: *Dincolo de Barbaria.* Iar în intervalul dintre cele două cărţi de interviuri, publică volumul *Scutul vulnerabil* (Ed. Pleiade, 2016), în prefaţa căruia Gheorghe Grigurcu o încadrează în curentul nou al poeziei feminine („Lucia Negoiţă publică o poezie feminină în accepţia mai nouă a manifestării sale. Nu mai e vorba de corzi sentimentale, de figuri ale cochetăriei, ci de asumarea unei condiţii somatice, a unei fiziologii specifice. Vechea feminitate prezenta un complex faţă de autoritarismul, decizia, poza prestantă a masculinului, retrăgându-se într-un gineceu afectiv. Acum femeia poetă poate păşi cu siguranţă pe un culoar propriu, având un simţământ al vitalităţii ce-i aparţine”) şi îi defineşte profilul poetic: „Lucia Negoiţă nu părăseşte liniamentele unei existenţe ce conservă o anume disciplină a mărturisirii. Exploziilor ce se ţin lanţ, de pildă, la Angela Marinescu, le corespund aici tensiuni care se contrag în propriul contur, mixând cutezanţa expresivă cu umilitatea proprie unui dramatism organic”.

Primul volum din proiectul original de interviuri al Luciei Negoiţă a apărut în 2012 şi restrângea sfera scriitorilor intervievaţi la poezie. *Carte cu poeţi* cuprindea, cum se vede din titlu, doar convorbiri cu poeţi reprezentativi din momentele de revigorare a literaturii postbelice (21 de poeţi născuţi între 1940-1950, cum specifică autoarea), după întunecatul deceniu proletcultist. Subtitlul seriei de dialoguri realizate în intervalul 2009-2012, *Şi viaţa face parte din literatură…*, reliefează sensul întrebărilor cu turnură tematică. În volumul recent *Poveşti de trecut vămile// Interviuri cu scriitori* (Ed. Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2019) îşi redimensionează proiectul, realizând interviuri cu aproape 50 de scriitori exponenţiali, acoperind mai bine de o jumătate de secol de literatură română. Încă din *Cuvânt-înainte*, autoarea îşi afirmă convingerea că interviurile constituie parte integrantă „dintr-o istorie autobiografică a literaturii”. Şi adaugă, în privinţa scriitorului intervievat: „Ancorat în prezentul confesiunii, atent să restituie alte nuanţe şi culori, autorul se reinventează ca personaj al unei cărţi nescrise încă. Interviurile devin cheia potrivită pentru a înţelege istoria personală proiectată în oglinda istoriei mari. Lumea celor vii – dezvrăjită – se înfrăţeşte cu lumea de dincolo. Poveştile acestea *de trecut vămile* au finalul deschis.”

Poveşti de trecut vămile se deschide cu un „interviu-document” luat lui Petru Dumitriu în 1994, la domiciliul exilatului din Franţa, pe când Lucia Negoiţă era redactor la secţia culturală a Televiziunii Române. Autorul *Cronicii de familie* îşi reconstituie cu luciditate etapele vieţii şi ale creaţiei, neocolind momentele controversate. Nici autoarea interviului nu îl cruţă când îi aminteşte de cărţile realist-socialiste compromiţătoare din anii'50 (*Vânătoare de lupi, Drum fără pulbere* ş.a.). Scriitorul exilat explică pe îndelete situaţia în care se afla în anii stalinişti („Muream de foame /…/ Mi-ar fi plăcut să fiu erou, dar muream sau de boală, sau de puşcări”) fără să-şi găsească o justificare morală pentru proza „pecetluită” de stalinism: „Dar, în acelaşi timp, spun: am plătit cu peste treizeci de ani de exil. Acum mă simt curăţat, spălat. Dacă s-ar fi putut să n-o fi făcut…dar nu se poate.”

Ca semn al istoriei literare în direct, interviurile cu ceilalţi scriitori ai perioadei postbelice sunt ordonate cronologic, după data naşterii acestora. Sunt doi poli ai discursului dialogat care determină împărţirea materiei în două părţi simetrice, cu titluri bine alese: *„Încă nu e noapte, Seniori”* şi *Urme, umbre, portaluri*, urmărind reflectarea biografiei scriitorilor pe canavaua istoriei. Amintirile din prima parte sunt inaugurate de veteranii literaturii contemporane (Barbu Cioculescu,Constantin Mateescu, Niculae Gheran, Aurel Rău, Petru Ursache, Iordan Datcu, C. D. Zeletin) şi continuă cu interviurile la care răspund scriitorii generaţiei şaizeciste: Ovidiu Genaru, Gheorghe Grigurcu, Bujor Nedelcovici, Ştefan Dimitriu, Constantin Abăluţă, Ion Lazu, Magda Ursache, Şerban Foarţă, Gabriela Melinescu, Victoria Dragu Dimitriu. Desigur există şi absenţe notabile (inclusiv în partea a doua) din acest tablou sinoptic al literaturii contemporane. Pasionată şi combativă cum se dezvăluie, nu cred că Lucia Negoiţă va înceta să proiecteze (auto)biografia scriitorilor pe ecranul istoriei mari în alte cărţi de interviuri complementare.

Dintre memorialiştii veritabili provocaţi la dialog se disting – cu reconstituiri de epocă şi restituiri istorico-literare – Barbu Cioculescu (*Zilele trec încet, anii - repede*), Constantin Mateescu (*În fiecare dintre prieteni, dintre colegi, trăia un delator latent*), Aurel Rău (*Când totul e marfă. Dar să şi zâmbim!*) şi, mai cu seamă, Niculae Gheran (*Apa trece, pietrele rămân*). În cel mai spumos interviu din carte, editorul şi exegetul integralei Rebreanu îşi deapănă amintirile într-un registru narativ irizat de umor şi ironie. Cu talentul satiric probat în volumele memorialistice (*Arta de a fi păgubaş*), Niculae Gheran acuză pactul ruşinos încheiat la sfârşitul războiului între Churchill, Roosevelt şi Stalin – „tartorii unui negoţ macabru, tocmit pe 50 de ani de robie.” Dar şi „circăraia politică” românească din prezent: „Parveniţii de azi, mulţi dintre ei terchea-berchea la obârşie, doresc ca fiii şi fiicele lor să trăiască în medii „mai superioare”, cum se „esprima” deunăzi un milionar în euro. După cum se comportă, îndeosebi prin „iluzionismul” cu care au guvernat, se dovedesc moralmente sub nivelul circarilor de odinioară.”

Iar dintre congenerii care îl înconjoară în prima parte a culegerii de interviuri se desprinde proaspătul laureat al Premiului Naţional ”Mihai Eminescu” – Ovidiu Genaru (*Mi-ar fi plăcut să mă fi născut la Florenţa, pre vremea lui Lorenzo Magnificul*), care explică în contextul frazei din titlul interviului alegerea pseudonimului literar: „…dar acolo s-a născut altcineva, un anume Ovidio Genaro, pe care nu l-am cunoscut. Am aflat cercetând arhivele că acesta ar fi scris nişte *Patimi după Dante*, care, din păcate, s-au prăpădit. Au rămas doar ale mele, …*după Bacovia*, care şi ele se vor pierde.” El reconstituie expresiv momentul naşterii şaizecismului: „Generaţia şaizecistă a fost un miracol, apariţie din spuma mării, din nimic, mirare justificată, căci protagoniştii ei s-au format înfruntând enorme dificultăţi de documentare. Scotoceam prin anticariate, prin poduri de case vechi, în căutarea trecutului interzis. Împrumutam, citeam repede, copiam, comentam, înapoiam preţioasa bibliografie. *Tempi passati.*”

Partea a doua a „Poveştilor”, *Urme, umbre, portaluri*, mai voluminoasă, cuprinde scriitorii generaţiei '80 (plus nouăzeciştii), cu memoria încă proaspătă, deşi cei mai mulţi au ajuns septuagenari. Majoritari, fireşte, sunt poeţii şi prozatorii: Sebastian Reichmann Ion Zubaşcu (prezent şi în primul volum), Leo Butnaru, Paul Aretzu, Liliana Ursu, Viorica Răduţă, Ioan Moldovan, Gabriel Chifu; Radu Aldulescu, Cristian Teodorescu, Dan Stanca, Mariana Codruţ, Doina Ruşti, Simona-Grazia Dima; Ioana Pârvulescu, Simona Popescu, Robert Şerban şi Maria Pilchin. Cărora li se alătură câţiva critici literari: Irina Petraş, Al. Cistelecan, Radu Voinescu, Radu Vancu, Tudorel Urian şi subsemnatul. În discursul dialogat, ei refac traseele sinuoase ale existenţei lor bifurcate: sub comunism şi după, în climatul libertăţii post-decembriste. În Cartea cu poeţi mai erau prezenţi şi Liviu Ioan Stoiciu, Iolanda Malamen, Doina Uricariu, Cassian Maria Spiridon.

Rememorând momentele evoluţiei în literatura română, optzeciştii îşi exprimă, cu sinceritate deplină, principiile moral-spirituale. Astfel, răspunzând întrebării despre rolul *istoriei personale* – unul din laitmotivele poeziei Lucia Negoiţă – care se regăseşte în opera unui autor, Paul Aretzu mărturiseşte: „Toate operele literare convertesc (transfigurează) evenimente ale existenţei. Există un determinism între viaţă şi operă, invizibil, dar iminent.” Şi adaugă mai încolo: „Literatură se poate face oriunde. Între centru şi margine nu există diferenţe. Centrul este acolo unde există valoare. E adevărat că Bucureştiul absoarbe exponenţii diferitelor domenii şi oferă condiţii materiale şi culturale mai bune decât provincia. Cei mai mulţi artişti s-au născut, însă, în provincie şi au adus cu ei valori specifice de limbă, de imaginar, de sensibilitate, de tradiţie.” Iar Al. Cistelecan vorbeşte despre condiţia criticului în actualitate: „Despărţirea asta – între, să zicem, universitari şi foiletonişti – a mai funcţionat la noi în alte vremi, dar după război tipologiile aproape se contopiseră (cel puţin în cazurile relevante) – sau ajunseseră la bună convieţuire în una şi aceeaşi persoană. Acum chiar şi criticii de evidentă vocaţie sunt împinşi în „cercetare”, la grămadă cu oştiri întregi de cercetători de toate felurile. Avem deja un „complex al cercetării”.” Şi exemple citabile se găsesc cu duiumul în acest conglomerat de istorie literară pe viu – o carte care poate trezi nu doar interesul criticilor (şi istorici) profesionişti.

Ordonându-şi interviurile sub acolada interferenţei dintre viaţă şi literatură, Lucia Negoiţă edifică un corpus istorico-literar omogen şi valoros, demonstrând acurateţe în documentare. Aşa cum procedase şi în *Carte cu poeţi*, Lucia Negoiţă se plasează – în *Poveşti de trecut vămile* - cu modestie şi devoţiune în postura reportericească a martorului provocator de confesiune, alegându-şi partenerii de dialog – sub acolada prieteniei şi a valorii – după afinităţi elective şi idealuri comune. Dincolo de experienţa acumulată ca redactor al emisiunilor culturale de la Radio şi TVR, „cea care întreabă” dovedeşte cunoaşterea temeinică a fenomenului literar contemporan, evitând astfel întrebările formale sau interpelarea superficială cum se întâmplă adesea în interviurile ocazionale. Transpare din structura interviurilor un chestionar care nu lasă nimic la voia întâmplării, conturat în jurul unor laitmotive ce fecundează rememorarea: copilăria şi originea familială, reliefând spaţiul formativ; debutul publicistic şi ucenicia în literatură; culmile creaţiei, lecturile modelatoare şi cercurile de scriitori (prieteni) frecventate; experienţe-limită din existenţa sub comunism; autodefinirea, crezul poetic; raportarea scriitorilor, îndeobşte izolaţi în viaţa socială trepidantă, la prezentul istoric. Cu rost final, reproduc moto-ul bine ales de Lucia Negoiţă din poemul lui Mircea Ivănescu *Dar sunt şi amintiri adevărate*: „Şi eu am umblat (…) odată cu o amintire/ în braţe . (şi mă gândeam cu un rânjet/ rău, că, într-o carte celebră, nu mai ştiu cine/ umbla cu propriul său cap prin infern luminându-şi / drumul). Şi nu e totuna?”

Mircea Coloșenco

Nichita Stănescu – numismat

Unul dintre prietenii lui Nichita Stănescu, fără a-şi face gloriola în acest sens, dr. Ion Donoiu (n. 22 august 1933, Domneşti, jud. Argeş), medic militar, specialist în dermatologie, fost absolvent al Facultăţii de medicină din Iaşi, consacrat binecunoscut şi în numismatică (membru, apoi vicepreşedinte al Societăţii Naţionale de Numismatică), a editat două cărţi titrate: ***Nichita Stănescu sau schimbarea monedei în cuvânt*** (Editura Libertas, Ploieşti, 2005, 123 p.) şi Nichita Stănescu. Gheorghe Tomozei. ***Un sentiment al istoriei*** (Ediţia I, Societatea Culturală Domneşti, 2006, 86 p.; Ediţia a II-a, Editura Semne, Bucureşti, 2008, 82 p.).

Prima dintre ele conţine poezii dedicate familiei Viorica şi Ion Donoiu de către Nichita Stănescu precum şi referiri pertinente la relaţia lui cu poeţii Gh. Tomozei şi Adam Puslojic cu medicul Ion Donoiu, cu o notă biobibliografică semnată de C. Manolache, directorul Centrului Judeţean Prahova pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale, iar cea de a doua, destăinuiri privind pasiunile „numismatice” ale lui Nichita Stănescu şi Gh. Tomozei, atraşi de cunoaşterea istoriei românităţii prin monede.

Cărţile dr. Ion Donoiu evidenţiază preocupările Marelui Poet, cum îl numeşte acesta cu veneraţie, în privinţa unui segment de istorie latină pe meleagurile noastre.

Ambele cărţi reproduc, în facsimile, texte poetice nichitiene olografe complementare operei antume şi vieţii înzestratului creator de spaţii lirico-epice naţionale unice.

Un al treilea volum editat recent, datorat aceluiaşi împătimit şi nu mai puţin specialist numismat dr. Ion Donoiu, intitulat ***Aventura chipului uman pe monede*** (Editura Semne, Bucureşti, 2007, 137 p.), conţine o exegeză cu ilustraţii adecvate a monedelor descoperite în situri autohtone datând de dinainte de era cristică a efigiilor mai marilor vremurilor apuse, fie dacice, fie romane, cartea fiind pusă sub egida Societăţii Culturale Domneşti.

De altfel, această carte nu este întâia în ordine cronologică dedicată de dr. Ion Donoiu numismaticii.

În 1980, e editat volumul ***Monede daco-getice şi efigii romane***, scrisă de perseverentul dr. Ion Donoiu, editată de Editura Sport-Turism, prefaţa a fost semnată de însuşi neofitul Nichita Stănescu: *„Ca şi în volumul mai vechi al lui Ion Donoiu, în acesta avem de a face cu un grup de noi elemente, care tind să se constituie într-o încercare de cunoaştere a esteticii artei monetare. Această estetică, aproape total ignorată la noi, iat-o acum la primii ei paşi dintr-o iniţiativă originală şi valoroasă.”*

Astfel, prietenii adevărate, lipsite de fast ori de interese meschine, leagă în veşnicie spirite alese de creatori din domenii diferite de înaltă realizare umanistă.

NICHITA STĂNESCU

7 Poeme
– mai-iunie 1980 –

Se dedică lui Ion Donoiu

Ciclul de versuri „7 poeme” a fost scris la cererea dr. Ion Donoiu care a dat şi titlurile poeziilor, având exigenţa ca ele să fie formulate întru-câtva mai clasic.

Lucrarea în început la sfârşitul lunii mai şi s-a săvârşit la începutul lunii Iunie 1980.

A fost transcrisă pe curat; ciornele distrugându-se de autor, astfel că acest exemplar autograf este unic.

El este dăruit Doctorului Ion Donoiu căruia îi este dedicat.

Autorul a primit, ca drept de autor din partea Doctorului Ion Donoiu, un denar republican.

Documentul încheiat azi
4 iunie 1980, la Bucureşti.

LOGOS

E-un logos în sesterţi
care-i desparte
de mâna ce i-a cheltuit
cu moarte
şi ochiul cel de azi
îl sună
priveliştea de bronz
indiferent de sumă.
E-un logos în sesterţi,-
de mâini tăiate
de suliţe înfipte-n
beregate,-
de vechi trireme
care-au dat exemplu
de cum în pulberi lungi
se despleteşte-un templu.
E-un logos în sesterţi
de stalactite şi de stalagmite
ce-au mai rămas din muntele
topindu-se-n pepite,-
a muntelui schimbat
în mare
cel de clepsidră
cu nisipul înafară...
Trirema-i o cămilă
în Sahare,
Aur în zori
şi bronz în seară.

DE DRAGOSTE

Ea devenise încetul cu încetul
doar un cuvânt
pe care
nu-l mai puteam rosti,-
cuvântul albastru şi gri
şi negru de tenebră,
cu tunet de leu
şi dungă de zebră
ce nu se rosteşte şi nu se cântă,
ce nu se spune şi nici nu se zice,-
o nuntă fără de nuntă
de Orfeu căutând-o pe Euridice
Ea devenise încetul cu-ncetul cuvânt,
fuioare de suflet în vânt,-
delfin în ghearele sprâncenelor mele,-
piatră scriind pe apă inele,-
stea înlăuntrul genunchiului meu,
eu, în lăuntrul eului meu.

ANCESTRALĂ

Mi s-a părut deodată
că zăresc în piatră
ochi de lupoaică împuşcată
şi-n trunchiul cel domnesc de măr
mi s-a părut
părul bunicii mele, renăscut,-
şi mai mi-a apărut pe cer
o lance ruginită şi de fier
zvârlită dintr-un arc de orizont
făr-de câmpie, vagabond,-
şi-am mai zărit lăuntru în fântână
o oaie albă şi o oaie brună,-
şi crivăţul vorbea o limbă
de ne-nţeles,
rostită de-un popor apatic
şi devenit eres
şi atic,-
şi mi-a părut apoi cum din călcâie
îmi pleacă globul tot, rostogolit,-
nemaiputând să mai rămâie
împins de altul vechi din mit
care mă-nţepeni în el
şi îmi clăti cu nori privirea
şi şapte capete aveam
şi patru aripi,
şi-o coadă de foc,-
zmoală,-
solzi...
sânge negru...
trâmbă...
ghiare...
A, ah, Aah, Aaah!...

RĂPIREA EUROPEI

A smuls-o cum vulturul,
Delfinul,
Cum delfinul, pisica de mare,
Cum pisica de mare, plevuşca,
Şi aceasta, viermii,
Şi ei, carnea mortului,
Şi el, viaţa de apoi.

CANTABILE

Osiris
Şi Isis,-
Tiglat-falasar,
Asur-bani-pal
Şi Hasdrupal,-
Carinus,
Macrinus
Benitto
Şi Tito,-
sunt mai morţi,-
decât vie omida
Toţi faraonii sunt morţi,-
vie e doar piramida...
Iar decât piramida
mai vie-i secunda de
acum,-
care a şi trecut
şi a ars
şi e scrum...

CHIP IANIFER

El era un singur ochi peste tot,
o singură gură de jur împrejur
un singur piept peste tot
o singură frunte de jur împrejur

El era blestemat,
de Fatum era blestemat.

Sub coastă avea două inimi,
două inimi, două inimi,
două inimi, două inimi,
două inimi,
două inimi...

PONTICĂ

Peste un elefant de piatră,-
un leu de piatră
Peste un leu de piatră,-
o pasăre de piatră
Peste o pasăre de piatră,-
o piatră de piatră
Peste piatră,- piatră, piatră,
de eşti piatră,-
o mare amară
Peste o mare amară,-
un pescăruş
Peste pescăruş,-
leii albi ai norilor
Peste nor,-
elefantul negru
al cerului.

Nicolai Tăicuțu - 70

în lumea asta
în care stau pieziș
cu fruntea prosternată la picioare

las să mă petreacă o diligență
fără călători/ și fără cai
cu un ins pe capră
ce biciuie vânt

cenușa focului pe unde

la ceas de seară
privindu-ne-n oglinda lacului
îmi spune nicolai t:
m-ai (re)născut din cenușa adunată
din cele patru zări ale acestui iaz/
cu plasă deasă m-ai adunat din unda lui
m-ai strâns la piept și
m-ai modelat primitiv între palme
la soare/ pe mal/ la zbicit m-ai pus
și pentru menținerea maleabilității
în fiecare dimineață m-ai stropit cu rouă/
rouă strânsă din grădina ta
până a răsărit ființa în mine
îngere!

mersul

mulțumesc bunului Dumnezeu
că pe un câmp, pe o alee nesfârșită
la est de vest
mi-a oferit un loc
prin care să mă descriu:

să-mi pun zdrențele la uscat
să-mi așez osemintele cap la cap

și din umbra lăsată de ele
de pasăre/ de pește/ de animal de companie
să-mi pândesc
mersul de-a bușilea

darămite

dimineața aceasta
și numai aceasta, trebuie să știi
mușcă hulpav din visul tău

ți-l lasă fără o aripă
(nichita ar fi adăugat: și
fără un picior)
ca tu încă să mai bezmeticești
printre trestiile lacului
fără să ai puterea să deschizi ochii

darămite să te ridici din pat

vecinătate

zic, chiar de-au mai spus-o și alții
iubirea nu are umbră
iar ura-i umbră toată

- aparent, iubirea
este umbrită deseori, trecător

- dar și ura are o tentă luminoasă
atunci când se exprimă ironic

și asta pentru că există o umbră a luminii
precum există și o umbră a nopții

: distincte-n simțire
în fața vieții și în fața morții
sunt

percepții

e o zonă veche
cu împrejmuiri perceptibile doar de unii

e o zonă cu cetate
cu ziduri năruite pe-alocuri
cu pod ce se ridică și se coboară
la dorința cavalerilor în armuri aurii
și a domnițelor ce clipesc rar
din seară în seară

e o zonă veche aici sub mine
spune iarba măruntă
către cei veniți la picnic
și, mai ales, către cei care vor s-o asculte

extreme

tot răsfoind o carte de amintiri
la un moment dat (pe care
nu mai știi când ți l-ai oferit)
de pe marginea unui cuvânt
ai căzut într-un abis de verde
care ar fi putut fi copilăria ta
dar, în cădere, abisul rămâne fără contur
fără afișări distincte

și-atunci, în iureșul căderii,
crezi că abisul în care ai căzut ar putea fi
adolescența ta luminoasă
dar și aici
abisul rămâne fără contur...
fără afișări distincte

totuși ai căzut într-un abis
se pare că într-o fântână ai căzut
pe care tu ai săpat-o
și-a cărei oglindă-i departe acum
într-un strat acvifer profund
în care te întrezărești/ pe stadii
de la copilul inocent până la bătrân orb
care se citește în cartea-undă trecătoare
ce-i freamătă pe genunchi

întâmplare

țin minte că pe aleea cu îngeri
vizavi de nucul, înger prin sine
am găsit un loc viran

la privirea mea întrebătoare
mi-ai răspuns că
într-o zi, ce-a fost să fie
dată de Dumnezeu pentru evlavie
un om a venit și din acel loc
a luat îngerul în brațe
și,-mpreună, s-au înălțat la cer

eroziune și același praf

între joi și vineri
poate fi încă o zi de post
(adică joivineri)
la fel de săracă prin alipire
ca orice zi de post

nicolai t, din neatenție
a pierdut nuielușa verde de salcie
și-acum dă contur propriei umbre
doar cu slaba-i privire

dintr-o scrisoare de-adio

în lumea asta
în care stau pieziș
cu fruntea prosternată la picioare

las să mă petreacă o diligență
fără călători/ și fără cai
cu un ins pe capră
ce biciuie vânt

dintr-un ritual

- mă pregătesc de seară -
privește-mă, Doamne, cu îngăduință
primește-mă, te rog!

am chemat animalele curții mele
și de pe imașul etern
în grajd le-am chemat

am chemat păsările
de pe cerul grădinii mele
în cuib le-am chemat

am chemat peștii din lacul nesecat
al privirilor prietenilor mei
printre care erau și privirile mele
îngemănate, de altfel
în stufăriș le-am chemat

și le-am pus drept reazem somnului
mâna dreaptă a părinților mei
duși întru odihna cea veșnică

l-am chemat, apoi, pe nicolai t
(dacă se poate spune și-așa)

l-am omenit cu un păhărel de țuică
și cu o vorbă de duh l-am binecuvântat
(vorbă, care, de fapt, îl ocrotise toată ziua)
și de aici, din foișorul meu de verde
i-am oferit un capăt de câmpie
bine înierbat, bine cultivat, drept perină

Magda Grigore

În numele poemului

(arca speranţei)

abia acum, când ai închis uşile,
când ai răsucit o singură cheie
de parcă ai fi încuiat cu o mie de zăvoare,
când perdelele sunt trase, ferestrele sunt bine închise,
soarele, în sfârşit, nu-ţi mai pune în faţă oglinzi
în care să tremure trupul tău provizoriu;
acum, închis în casa ta ca într-o arcă
simţi cum cade ploaia afară, cum mângâie pereţii,
cum cântă apa, cum te cheamă,
cu cântecul ei plin de promisiuni
în călătoria lungă şi plină de aventuri a ploii;
acum, abia acum, când nimeni nu te mai convinge
să deschizi, să ieşi, să asculţi
forfota lumii care umple nimicul,
abia acum simţi că trăieşti –
ce ciudat,
când atâta singurătate
ca o cămaşă sfâşiată îţi stă pe trup,
(încă se văd pe ea colţii lupilor),
când în ungherele fricii simţi cum pândesc
ochii galbeni şi lacomi ai fiarei.

Arca însă te leagănă încet,
încet (*sămânța lumii*) pluteşte pe ape,
cu ea treci în tăcere dintr-o stare în alta,
navighezi pe sub streaşina vremii,
spre o insulă a libertăţii,
treci de cântecul de sirenă al emoţiilor lumii,
uiţi de cicatricele trupului tău provizoriu;
eşti tu cu tine, în sfârşit,
vrei să afli,
vrei să asculţi...

poesis

Lucian Mănăilescu

DIMINEAȚĂ DE TOAMNĂ

Singurătatea s-a aruncat pe fereastră
de la etajul zece al dimineţii...

Oraşul e în alertă, timpul se rostogoleşte
printre codurile ploii afişate pe ziduri...
Oamenii trec pe străzi, oamenii iubesc,
oamenii visează... Cei mai mulţi
rememorează chitanţe şi numere de telefon.

În mahalaua din zona industrială
veselia e un bun comunitar, acordeoanele
şi copiii scâncesc, trece maşina salvării,
trece viaţa şi fereastra se desprinde brusc
din pereţii văzduhului şi se înalţă sus,
tot mai sus, printre stolurile de îngeri
care pleacă în ţările calde...

LACRIMĂ LA BUTONIERĂ

Azi am scris un poem admirabil
despre America,
dar nimic despre suflet, nimic
despre reclamele fluorescente
ale singurătăţii, nimic care
să scheaune printre gunoaie,
nici un cuvânt despre cerşetorul
mutilat de ţârâitul greierilor sau
despre maşina infernală a salvării,
care îmi ţiuie tot timpul în ureche.

Aşa că mi-am umflat roţile bicicletei
şi am plecat la plimbare prin duminică
cu o lacrimă discretă la butonieră.

DISNEYLAND

Ca şi când ai vedea zilnic
filme cu Tom şi Jerry,
după ce pierzi şi tot pierzi, înveţi
că se poate trăi pe apucate
şi că te poţi muta zilnic
dintr-o spaimă în alta,
de dragul pisicii care te urăşte.

Fiecare cu Disneyland-ul lui;
aşadar poţi râde cu lacrimi
când în jurul tău zboară
moliile lucrurilor uzate
şi serialul multicolor se încheie
cu iluzia acelui „Va urma!”,
scris pe genericul copilăriei cu roşu.

POATE MÂINE

Am terminat şcoala - ovaţii şi coroniţe de plastic,
bunii noştri profesori ne fac cu mâna din fotografii
şi noi suntem un stol de păsări care zboară pe sub apă
în marile acvarii universitare, ne salutăm în grabă,
prin gând trec surâsuri şi lebede, e senin, e albastru,
ne îndrăgostim de cea mai frumoasă fată din univers,
scriem scrisori, ne aducem aminte şi din când în când
dăm telefoane singurătăţii, părinţii se bucură şi ne aşteaptă
printre icoane şi mese întinse, avem un job, o carieră,
nu putem să stăm până diseară, e târziu,
ne construim o vilă cu junglă şi piscină,
copiii noştri râd şi învaţă să zboare, numărăm treptele,
la stânga e o uzină de sârmă ghimpată, la dreapta
stadionul, râdem, glumim, ce mai faceţi prieteni?
acum vom avea o odihnă binemeritată, vom călători
dincolo de noi înşine, ne întoarcem, plecăm, povestim
despre Turnul Eiffel, ne legănăm în bastoane,
mâine e duminică... Poate mâine!

DECAPITARE

Nu vom trăi nici mâine, Ofelia!

Imperiile fricii sunt mult mai vaste
decât oglinzile din Elsinore...

O să plutim printre nuferi,
ne vom plimba pe crenelurile nopţii,
învăţând roluri ucigaşe şi
o să ne prefacem că iubim,
rostind cu emfază
cuvinte scoase din tigva lui Yorick.

Apoi vom saluta publicul, care
va aplauda în delir decapitarea
sângerosului Shakespeare.

CAFEAUA

(*Poetului George Vulturescu*)

Lumina răsăritului
incendiază zăpada...

Soarele nordului,
cu o mie de fiorduri,
se topeşte în cana
de cafea a dimineţii.

VATĂ DE ZAHĂR

Era un bâlci ciudat cu lanţuri şi flaşnete,
caii de lemn se învârteau, se învârteau...
în mijloc soarele vopsit în roşu,
apoi dughene, saltimbanci
cu lacrimi de vopsea,
femei cu barbă, şerpi şi crocodili,
în orizontul de hârtie creponată lipit
cu aracet pe zidul morţii.

Oh, Doamne, ce frumoasă părea viaţa!

Pe sârme lungi se deşirau păpuşi de cârpă
şi-un înger fără aripi vindea vată de nori,
iar noi - copiii - cu câţiva bănuţi,
muşcam din cer şi chiar credeam
că dulcele e gustul fericirii...

NUNTA TOAMNEI

Vino la nunta toamnei! Vino!...
Se-aprind luminile-n gutui
Şi cade frunza ruginită
În ochii cerului, căprui.

Şi e departe, ca-n icoane
Şi e târziu, parc-ar fi ieri,
Sub paşii înserării noastre
Foşnesc desculţele tăceri.

Ne-am rătăcit în lumea largă
Pierdută dincolo de zări...
Vino la nunta toamnei noastre
Să ne prefacem în cocori!

DEPARTELE

– Al cui eşti tu, măi băiete?
mă întreabă bătrâna cu coasa.
Şi iarba cade - hârşti! - într-o parte
şi şuierul năpârcii în cealaltă parte.

– Nu mai ştiu mătuşă! îi zic
printre lacrimi, am fost...
dar nu mai ştiu al cui!
Poate al nimănui...

Dar trebuie să fi fost mic
şi uituc, că uite, tata s-a făcut nuc,
mama salcie sau stea,
şi cred că fata aia care se ascunde
în Lună e sora mea...

– Lasă, mă îmbunează ea, lasă,
nu mai plânge! Dacă vrei
te iau la mine-n bordei.
Acolo nu e nici ploaie, nici vânt,
da e cam departe şi cam sub pământ.

„ Doamne - îmi zic- Doamne, ce bine!
O să aibă cineva grijă de mine!
Ce dacă e târziu şi departe!”...
Şi şuierul inimii cade - hârşti! - într-o parte.

FOTOGRAFIA DIN CARE RĂSARE SOARELE

Mă doare depărtarea, iubito,
şi piciorul cu care ai mers pe valuri...

E noapte şi pianul întunericului
sclipeşte în vârful degetelor.

Nici inima nu mai bate
cum trebuie, parcă e un cuc
care a terminat de numărat anii...

Dar ştiu că mâine, în zori,
mă voi trezi într-o fotografie trucată
şi din părul tău de aur
o să răsară soarele...

CANDELĂ DE ZĂPADĂ

Bolnav de ochii tăi,
stau la fereastra nopţii
şi scrijelesc cu unghia
lumina.

Bolnav de mâna ta,
ascult cum ninge
depărtarea în icoane.

Bolnav de tine,
timpul îl îndur
şi Dumnezeu, bătrân
şi singur, îngroapă
în genunchii mei biserici.

SCRISOARE PENTRU SCUFIŢA ROŞIE

Poveştile sunt faliile realităţii -
când le trăim păşim peste margine
îmbătrânind în copilărie!...

Acolo sunt greieri care îngână
tăcerea, păpuşi de cârpă
strigând în microfonul
din burtă: „ma-ma-ma-ma... !”
şi păduri cu arbori de turtă dulce.

Acolo, dragostea mea, eu sunt
lupul care te iubeşte, urlând
până când se trezeşte
cu bolovanul fericirii în burtă.

LICANTROPIE

Şi mai ducă-se dracului toate
sentimentele astea trucate,
toate florile de *nu-mă-uita*,
toate sinuciderile şi toate
gloanţele oarbe trase în tâmplă!...

Nu-mi mai trebuie
duminicile tale cuminţi,
nu mai vreau să te aştept,
să te uit, să-ţi cad
în genunchi, nu mai vreau
să mor în fiecare zi pentru tine!

Acum am redevenit fiara
din encefal, licantropul care
muşcă din zăpadă, până când
începe să curgă sânge...

Lumina răsăritului incendiază zăpada...

Soarele nordului, cu o mie de fiorduri, se topeşte în cana de cafea a dimineţii.

poesis

Leo Butnaru

Mult, puţin?

Poate că am investit, dar am şi jertfit mai mult, pentru a avansa în vocaţie, în profesia scrisului. Poate că eu sunt în relaţii mult mai... cordială nu doar cu limba română, ci şi cu tainele limbii literaturii, cu însăşi literatura, de totdeauna şi de pretutindeni.

I. Ar trebui să răspund acestor provocări, uneori discret-tendenţioase?...

Nu o dată, în interviuri, în discuţii, am fost întrebat, iar în unele opiniile despre mine s-a constatat că aş fi, poate, cel mai prolific scriitor dintre Nistru şi Prut, ba nu au lipsit şi ezitările de a se generaliza cu: cel mai fecund dintre scriitorii români de azi. E drept, aceleaşi lucruri s-au spus şi despre munca mea de traducător – *românizez* impresionant de mult din literaturile lumii, la rândul meu fiind tradus, având cărţi apărute în câteva ţări. Se mai spune că aş fi scriitorul total, ce se manifestă prin poezie, proză, eseistică, exegetică (cercetare) literară, traducere, jurnal intim, jurnale de călătorie, jurnalism „pur", cu o serioasă componentă a cărţilor de interviuri; că scriu pentru copii.

Ar trebui să răspund acestor provocări, uneori discret-tendenţioase?...

Voi încerca să o fac în linia adevărului incontestabil că fiecare din noi are anumite calităţi, însuşiri, înzestrări, particularităţi; are şi un ritm vital şi de creaţie întru a le verifica, „exterioriza", în cazul nostru prin scris, prin literatură.

Pur şi simplu, eu sunt un scriitor dependent de scris. O spun fără oarecare subtexte tautologice sau şmechere evaziuni formaliste de la un răspuns clar. Asta e claritatea: sută la sută, scriitor dependent de scris. Fără fală. Fără pohvală. Ci cu cea mai simplă şi adevărată socoteală. Însă nu cred că îi voi depăşi ca volum scris pe Arghezi, cu zeci de tomuri, pe Sadoveanu, cu tomuri mai puţine, însă cu mult mai cuprinzătoare. Să ne amintim că Şerban Cioculescu publica, săptămânal, câte două pagini în „România literară". Decenii la rând, pare-se. Dar parcă Lucian Blaga a scris puţin? Pe ei nicidecum nu poţi să-i pui sub semnul aluziei sau subînţelesului fineţurilor implicite că *a fi un scriitor fecund* echivalează cu a fi un scriitor nu prea valoros. Tot ce au scris ei, chiar şi în defileurile creaţiei lor, este net superiori unor autori care scriau puţin, unii dintre aceştia – şi prost, dar ei înşişi, ba chiar şi unii critici (a)literari, considerând că este ceva de capul lor. Nu încape îndoială că cei cu puţinul şi ţârâitul în literatură nici pe departe nu i-au acordat scrisului, cititului, studiului atât de mult timp, strădanie, vocaţie ca aplicaţie, cât i-au acordat Blaga, Sadoveanu, Arghezi, Cioculescu etc. De ce nu ne-am aminti, drept pilduire, că Nicolae Iorga, în viaţa cât i-a fost dată, a scris peste... 1000 volume, inclusiv „Istoria Românieî" în 10 tomuri, 12755 articole şi studii şi 4963 recenzii?...

Şi fecunditatea depinde sui generis de talent, vocaţie, de seriozitatea conştientizării şi aplicării acestora în travaliul tău profesional, predestinat. Prin urmare, nu mă interesează *aluzioniştii*, crâcnitorii, nemulţumiţii, ţârâiţii ca talent, chefliii, trândavii care pierd timpul pe care ar fi fost bine să-l pună în serviciul operuţei lor, subţirele, ceea ce nu înseamnă a priori şi valoroase.

Reiterez: vorbesc cam crâcnitor despre randamentul literar, zis şi fecunditate, al altora cei care, în comparaţie cu un scriitor prolific, şi bun, e de menţionat, îi dedică literaturii mult mai puţin timp, mult mai puţină perseverenţă, dar şi puţin studiu, puţină lectură, astea, dacă le ai la activ, oferind mereu noi imbolduri de a reveni la propriul scris, de a-l dezvolta sub aspect ideatic, tematic. Plus că, în ce mă priveşte, am evitat angajamente, servicii care mi-ar fi devorat timpul şi libertatea necesare pentru scris, iar serviciile pe care le-am avut, în redacţii sau edituri, sau la Uniunea Scriitorilor, au fost în nemijlocită concordanţă şi colaborare cu munca mea literară.

Însă manifestarea harului unui scriitor are şi imprevizibilităţi: uneori e copleşitor în prezenţă-abundenţă-manifestare, alteori – sfâşietor în retragere şi ascundere, pe o vreme, în spaţiile ariditătii spiritului, ocultându-ţi ziua prezentă, perspectivele, punându-ţi la îndoială misiunea pe care credeai că o ai totuşi printre cărţile lumii, printre cărţile tale... Momente de derută sau oboseală, de relativă scădere în vigoarea discursului şi stilului scriitorului, în randamentul muncii sale....

După care, iar răsare soarele! Şi artistul e din nou, parafrazându-l pe Păstorel, „cel mai el, maximum de el".

Şi încă ceva: dacă ajungi să depinzi mai puţin de capriciile socio-materiale, îţi organizezi viaţa în funcţie de modul de manifestare a vocaţiei şi de temperamentul tău de scriitor. Iar această liberă dispunere de sine se răsfrânge şi asupra fecundităţii, ritmului tău creator. Inima şi cugetul îţi sunt libere, deci ai curajul şi disponibilitatea de a le urma intuiţiile, îndemnurile, harurile.

Apoi, faptul că mi-aş menţine activitatea de scriitor la un nivel apreciabil e confirmat de opiniile marilor, distinşilor sau merituoşilor colegi care, în timp, s-au referit la scrisul meu, alţii chiar încercând să mă portretizeze. Nu aş aminti decât o parte a numelor, celelalte fiind fixate în volumele de bio-bibliografie, publicate în 1999, 2005, 2016, 2020. Printre cei care m-au onorat cu atenţie simpatetică sau sever-axiologică au fost/ sunt Gheorghe Vodă, Ioanid Romanescu, Fănuş Neagu, Nicolae Manolescu, Cezar Ivănescu, Constantin Ciopraga, Adi Cusin, Gheorghe Grigurcu, Arcadie Suceveanu, Gellu Dorian, Lucian Vasiliu, Nicolae Prelipceanu, Vasile Gârneţ, Dan Stanca, Ioan Groşan, Vitalie Ciobanu, Mihai Cimpoi, Cornel Ungureanu, Vasile Romanciuc, Chiril Covalgi, Adam Pulojić, D. R. Popescu, Răzvan Voncu, Ioan Holban, Ion Pop, Al. Cistelecan, Adrian Alui Gheorghe, Dan Mănucă, Mihail Gălăţanu, Octavian Soviany, Ştefan Borbely, Ioan Lascu etc., etc. Plus alţii de dincolo de frontierele româneşti – Franţa, Olanda, Rusia, Serbia, Azerbaidjan, Ucraina etc.

Însă eu îmi zic că cei care s-au referit şi la randamentul meu de creaţie neobişnuit, precum li se pare, – poate că, hai să admitem, neutru sau doar uşor mirat, oneste sau, cu subînţeles, cu ceva reproş, parcă, – poate că era cazul să dea şi un oarece răspuns, să încerce a înţelege şi a explica pe ce s-ar baza o astfel de exuberanţă a subsemnatului. Odată ce majoritatea cărţilor mi s-au învrednicit de opinii favorabile sau chiar foarte bune din partea persoanelor şi personalităţilor autorizate în valorizarea literaturii, asta e chiar dovada că nu aş fi un condeier oarecare, ci unul de o eficienţă artistică în nemijlocită relaţie cu vocaţia, cu harul, cu, banal spus, talentul. Dar ce fel de talent? Poate că chiar unul ieşit din comun, ce e peste dotarea altora? Nemodest vorbind, aş avea argumentele doveditoare că, pur şi simplu, debutantul care am fost avusese ambiţia, dar şi şansele, plus condiţiile nu doar de a scrie poezie, eseuri, de a traduce (aceasta de asemenea înseamnă înaintare în profesie, în artă, în perfecţionarea ta ca literat, traducătorii fiind consideraţi cei mai inteligenţi şi informaţi oameni ai scrisului), ci şi de a se instrui sub aspectul, dar şi auspiciile unor perspective de beletrist profesionist. Aspecte şi auspicii conştientizate, asumate, dezvoltate, extinse. Dotarea respectivă, dar şi şansele, condiţiile, dorinţa-tendinţa de a se consolida şi avansa în profesie, prin studiu, bibliotecă, muncă, încă de student, într-o redacţie cu reputaţie foarte bună la timpurile ei, „Tinerimea Moldovei". Şi necedări de principii în faţa constrângerilor ideologice şi de oricare alt fel, uniformizatoare, descurajatoare, distrugătoare de identitate, individualitate, acţiune, de destin de tânăr scriitor.

Iar până la debut, poate că şcolile generale în care am învăţat, din Negureni, Chişinău sau Ciocâlteni, au fost mai altfel nu ştiu cum, mai cu taine şi dotări propice unui viitor literat? Poate şi graţie lor am înţeles mai bine decât alţii cum se însuşeşte, fără profesor, meseria de scriitor?

De ce nu s-ar admite că, faţă de cei care scriu... puţin, foarte puţin, chiar chinuitor de greu, aş avea atuuri, mobiluri şi energii spirituale peste ordinar? De ce nu s-ar admite că eu ştiu ce vreau, ştiu ce fac – mai desluşit, mai eficient, mai convingător, dacă vreţi (...şi iertaţi nemodestia)? Anumiţi colegi au remarcat unele din aceste elemente/ componente ale modului meu de a fi, de a izbândi încă din adâncile noastre tinereţi cenacliste. Iată un extras din dialogul lui Vasile Nedelescu şi Nicolae Rusu, publicat în revista „Orizont" din 1988: *„V.N.– Printre altele, la multe din şedinţele «Ramurilor» (cenaclul de cândva de la politehnică – L.B.) îi aveam oaspeţi pe membrii cenaclul «Mihai Eminescu» de la Universitate...*

N.R.– Eu mi-l amintesc în mod deosebit pe foarte tânărul pe atunci poet Leo Butnaru, discursurile căruia erau lungi şi spectaculos de savante. Iar eu mă străduiam să-i înţeleg spusele şi mă gândeam: «Straşnic deştept băiatul ista! Se vede că aşa trebuie să fie un poet adevărat...»"

De ce nu s-ar admite, onest şi fără nervozitatea suspiciunii, că eu aş beneficia (mai) eficient de inspiraţie divină şi transpiraţie pământeană, cotidiană, de sfânta muncă umană?

Poate că am investit, dar am şi jertfit mai mult, pentru a avansa în vocaţie, în profesia scrisului. Poate că eu sunt în relaţii mult mai... cordială nu doar cu limba română, ci şi cu tainele limbii literaturii, cu însăşi literatura, de totdeauna şi de pretutindeni.

Poate că am învățat, „am furat" meseria, dar și măiestria de la scriitori români valoroși, chiar celebri, cu care am conversat, pe care i-am ispitit în interviuri, editate, cu timpul, în vreo 6 volume.

Apoi să pornim și de la premisa constatată de Diderot că fantezia e forța călăuzitoare a omului creator. Fantezia ca forță spirituală, „a cărei valoare se măsoară cu dimensiunea imaginilor produse, cu puterea de acțiune a ideilor, cu o dinamică pură", prelua și reformula Hugo Friedrich unele constatări ale lui Diderot. Iar Baudelaire definea fantezia ca pe o operare intelectuală, deci și de creație dirijată.

Prin urmare, reiese că cel care e „pus în ecuație" poate avea o fantezie mult mai prodigioasă, decât a invidioșilor văduviți de potență creatoare. Și tocmai această fantezie, dimpreună cu intelectul înalt și nobil școlit, cu forța de muncă și profesionalismul incomensurabil superior celui al invidioșilor îmi asigură o permanentă... dependență de scris, de creație. E de înțeles că disponibilitatea (im)pulsatorie a fanteziei și forța de inițiativă a intelectului creator sunt oarecum altfel în cazul meu.

De ce nu ar exista o *altfel* de concordanță între abundența energiilor spiritului și cele ale constituției fizice? Altul e randamentul unității energiilor acestora, în totalitatea lui, întru creație. S-ar putea ca și aceste energii să fie peste medie, sau chiar peste niveluri destul de apreciabile. Toate, îndrumate și mobilizate, presupun, de un ușor și neostentativ fanatism creator.

Poate că știu mai bine sau chiar mult mai bine decât alții de ce are nevoie o existență *sui generis* de scriitor, cum poate fi ea cât de cât influențată, orientată, apărată, întru evoluție, consolidare și afirmare în mod evolutiv.

Posibil, și din motivul că, student și după aceea, nu am citit și studiat doar literatură *pură*, ci și filosofie, și literaturologie, traductologie etc. Ba chiar, de multe ori, am scris despre cele citite, studiate, învățate, aspirate (adică, râvnite). Am teoretizat sau doar am opinat frecvent despre profesia scriitorului, despre specificul ei. (Cărțile de eseuri, câte le-am scris, îmi stau de dovadă.)

Altmintrelea, nu este exclus că aș fi printre cei care știu mai adecvat și aplicat ce înseamnă contemporaneizarea permanentă a spiritului uman.

Posibil să fie chiar așa...

Însă considerentele de atare fel nu par binevenite printre unii lăturași ai scrisului, fiind tratate cu suspiciune. Pentru că, zic ei, trebuie să fim modești, dacă e posibil – peste măsură, să nu ieșim din rând. În față.

II. Și totuși... Creație și insinuație

...În fine, la București sau Paris, Moscova sau Madrid, Varșovia sau Baku, Kiev sau Kazan, Sofia sau Belgrad (ca să dau doar numele capitalelor țărilor, în care mi-au fost traduse și publicate cărți) lumea nu își pune problema cât ar scrie Leo Butnaru, ci cum ar scrie. Însă la Puținteі, mai bine zis – la Chișinău, dar nu numai, unii amici la cataramă, între ei, pentru că se potrivesc, dându-și (cat)arama pe față, nu o singură dată s-au arătat impacientați, că subsemnatul ar scrie... mult. Nu ca ei, puțin și prost. Ce să le spun?– Întâi de toate, respectivii băgători de seamă ar fi trebuit să observe că aproape o treime din volumele pe care le-am publicat sunt antologii și reeditări, trecerea cărților pe care le-am editat cu alfabet chirilic în alfabet latin.

– Întâi de toate și cu onestitate vorbind, poate că dânșii ar fi trebuit să-și pună problema, dacă nu care cumva subsemnatul le este net superior ca har, dotare întru ale literaturii; le este incomparabil superior ca profesionalism, că dăruiește vocației sale de scriitor mult mai mult timp, decât crâcnitorii, că dispune de benefice creației peste ale lor.

– Secundo: Leo Butnaru și-a publicat primele poeme în presa republicană („Tinerimea Moldovei") încă de pe când era elev, iar cei ce aveau să ajungă băgători de seamă, plictisiți și obosiți de a nu fi scriitori, și-au zis să se înnădească la ale scrisului, pe când deja trecuseră peste patruzeci de ani de viață, vârstă la care subsemnatul editase mai multe volume, din care fuseseră traduse mostre în cam 20 de limbi, iar unele chiar au intrat în antologii apărute în câteva țări europene.

– Apoi, renunțând la mizerabilele lor insinuări de... statisticieni rău-intenționați, să fi luat aminte că șapte cărți ale mele sunt de dialoguri cu personalități ale literaturii, culturii române, și nu numai. Adică, pe când unii ca ei, la fel de fel de simpozioane, de târguri de carte, stăteau și pălăvrăgeau, bârfeau te miri ce la bere, eu conversam cu (să zic alfabetic) Ioan Alexandru, Alexandru Balaci, Cezar Baltag, Matei Călinescu, Mircea Ciobanu, Gheorghe Crăciun, Ion Horea, Marin Mincu, Fănuș Neagu, Mircea Nedelciu, Octavian Paler, Sorin Preda, Ioanid Romanescu, Mircea Sântimbreanu, Marin Sorescu, Petre Stoica, Grigore Tomozei, Radu G. Țeposu, Laurențiu Ulici, Dimitrie Vatamaniuc... – ca să invoc doar o parte din numele celor trecuți în Lumea Neuitatelor Umbre, cărora se alătură și cele ale autorilor de la Chișinău, celor mai cunoscuți, o primă carte de convorbiri cu ei, „Răspuns și răspundere", publicând-o încă în anii 80. Plus Nicolae Breban, Ana Blandiana, Mircea Martin, Andrei Pleșu, Dumitru Radu Popescu, Aurel Rău, Mircea Tomuș, Eugen Simion, Paul Goma, Dorin Tudoran, Eugen Uricaru, Sorin Alexandrescu, Magda Cârneci, Barbu Cioculescu, Gabriel Dimisianu și atâți alții. Astea sunt mărturisiri întru construire de istorie literară, nu întru deformatoare bârfă aliterară. Își imaginează respectivii cârtitori rău-intenționați câte ore și câtă muncă au solicitat construirea celor 7 volume de dialog cu creatorii de literatură? Știu ei de transcrierea de pe banda de magnetofon, de mașina de scris, de corecturi etc.? Nu mai întreb și de altceva, pentru că e clar că nu știu mare lucru despre literatură și cu ce, cum se lucrează în literatură.

– Din călătoriile mele, spre deosebire de cârtitorii, care au călătorit și ei, m-am întors cu trei volume consistente de *yes-euri*, adică de jurnale. Ei și alții alde dânșii, chiar dacă o fi călătorit și mai mult, totdeauna s-au întors cu mâinile în buzunar. Eu sunt scriitorul asistat și ajutat serios de jurnalistul din mine (de student încă, anul 3 universitar, am intrat în activitate redacțională, într-un colectiv celebru cândva, „Tinerimea Moldovei"), pe când pe ei nu are cine îi susține, fiind slabi ca alfabetizare literară, ca potență profesională. Ei stau la taclale ieftine, timp în care subsemnatul își face munca de scriitor, de jurnalist.

– Am publicat circa 60 de volume de traduceri, unele, bineînțeles, reeditate. Își dau seama respectivii câtă muncă necesită o atare angajare, benevolă, din atașament față de marile valori, din solidaritate cu marii scriitori din alte timpuri? Nu cred că pricep ceva la obiect. Pentru ei aceasta ar ține de SF. Ba nu ar ține de nimic, pentru că dânșii nu ar izbuti să-și imagineze un scriitor net superior lor ca dotare – cu har, cu energie, cu profesionalism, cu seriozitate. Ei, amatorii dintotdeauna...

– Ar fi trebuit să mai remarce că patru din titlurile din bibliografie sunt chiar volume biobibliografice, elaborate de bibliotecile chișinăuiene „Transilvania", „Hasdeu" și Biblioteca Națională.

– Ar fi trebuit să rețină, că multe cărți sunt traduceri din creația mea, apărute în Franța, Rusia, Bulgaria, Ucraina, Azerbaidjan, Tatarstan, Spania... Este munca mea, la care se adaugă munca înnobilatoare a traducătorilor din lume. Știu ei ceva despre astfel de colaborare? Nu au cum, sunt privați de norocul de a trăi crearea literaturii intens, nobil, dimpreună cu colegii de pe alte meridiane. Nu-i țin baierele și nici... meridianele.

– Una din cărți e pur și simplu un volum-autograf, scris de mână, solicitat de biblioteca „Hasdeu" și editat de ea.

– În fine, prin insinuările stupide ei ar vrea să crâcnească, precum că literatura subsemnatului nu ține ca valoare. Ce să le spun? Să ajungă și ei să ia două premii ale USR, un premiu al Comitetului Director al USR, Cununa de lauri a Turnirului de Poezie organizat de USR. Ca să nu mai vorbesc de distincțiile din Republica Moldova, cele mai importante, și aprecierile venite din alte țări. Iertare că spun asta, însă ăștia, cârtitori răuvoitori, trebuie pocniți cu ceva unde ar fi cazul, pentru ca să se mai potolească, să-și caute de ale lor, puținele, de scrisul lor, poate mai adaugă ceva la el. Dar nu insinuări, invidii, orgolii pornite din refulări, ratări și neputințe de tot soiul. Mai ales, în literatură. Unde, de când lumea, pe scriitorii de valoare au încercat să tabere vreun Zoil, sau lătrău-piticul...

Ce să-i faci?... – E neplăcut, dar nu grav, totuși. Sau: nu e grav, ci doar grețos.

Probabil, ca scriitor, tu ești ceea ce ești și grație invidioșilor cu ochii pe tine. Invidia este energie psihică. Și e transmisibilă. Asimilabilă. E motricitate sufletească, de conștiință transformabilă din negativ în pozitiv. Pentru tine, pentru creația ta. Pentru demnitatea ta. Asta ar însemna și încercarea bucuriei contradicțiilor, în primul rând pe cea de a nu fi mulțumit de tine însuți. Pentru a rezista în posibile vizări alb-negru, care te-ar privi. Alb-negru ce ține de invidie sau, poate, de gelozie, precum remarca Petru Popescu: „dacă cineva izbutește, în orice fel, se caută imediat o explicație negativă; sociologia invidiei lucrează la toate nivelurile".

Eu unul aș vrea să fiu din rândul celora, cărora invidia ce-i vizează sau chiar îi atacă să le țină în formă bună talentul, ambiție, condiția de scriitor.

În fine, sper să se înțeleagă, că dispun de suficientă maliție restrictivă, dusă până la prohibiție față de numele unora care, prin crâcneli interminabile și judecăți strâmbe, țin să testeze virtuțile altora.

...În fine, la București sau Paris, Moscova sau Madrid, Varșovia sau Baku, Kiev sau Kazan, Sofia sau Belgrad (ca să dau doar numele capitalelor țărilor, în care mi-au fost traduse și publicate cărți) lumea nu își pune problema cât ar scrie Leo Butnaru, ci cum ar scrie.

Mircea Bârsilă

Poezia lui DUMITRU CHIOARU

Dumitru Chioaru este unul dintre cei mai valoroși poeți ai generației sale. Spre a ilustra această afirmație este de ajuns să citez poezia *Noaptea din zi*, o poezie încadrabilă în sfera lirismului fără vârstă...

Volumul de debut al lui Dumitru Chioaru **(Seară adolescentină**, *1982)*,, alcătuit din poeme scrise până pe la 22 - 23 de ani („Aveam/pe atunci vârsta și traiectoria meteorilor;/sfidam gândirea plată, poftele/gastronomice, căprioara pictată/pe o piele de căprioară"– *Vârtejuri*) făcea dovada unei înzestrări lirice de excepție. Stampele sale lirice atrăgeau atenția prin abilitatea autorului de a disciplina discursul, eliminând cu precizie ceea ce ar fi fost de prisos, și de a-l organiza, atent la tensiunea întregului și la raportul dintre ofertele emoției și cele de factură livrescă. Poemele, trecute prin alambicurile unei concepții clare despre poezie, aveau o tonalitate firească și o prospețime generată de pendularea între elanurile și vulnerabilitățile adolescenței, între candoarea autentică și dramatica trăire a unor incertitudini specifice „mitologiei" acestei vârste. În același regim, cel al confesiunii supravegheate și al derulării lente, cinematografic, a imaginilor păstrate în memoria afectivă, este construită și *Seară adolescentină*, una dintre cele mai frumoase poezii ale volumului: „Seară plină de așteptarea cinei./O, curiozitatea mea trează/în febra ultimelor știri de pe glob!/Tresari la vocea mamei ca-n vis/-ceilalți în aburi cinând -/ridici liniștea; plescăi puțin;/conversație aprinsă între părinți; îți strângi picioarele; ți-e urât;/te retragi; liniște neagră-n frunziș.//Apoi te clatini slab în lumina televizorului;/negru în colț așteaptă patul desfăcut;/te dezbraci; burează veioza - /o, gândurile aiurea volbură lângă tâmplă;/ când grăbit îți închei nasturii și dârdâind/te arunci în zăpadă; sublimă noaptea picioarelor albe!//Inima străvezie fâlfâie-n cameră;/visele ard descompunându-te."

Atât stilul cât și firele tematice de bază ale aceste cărți sunt continuate în volumele ulterioare, cu firești variațiuni și deplasări de accent dinspre utopia lirică și rafinamentul limbajului spre viziunile cu valențe saturniene.

În poezia *Prietene* din volumul de debut, *memoria* era definită explicit, din mai multe unghiuri complementare: Prietene, în memorie/avem puțină veșnicie/(...)/Și totuși memoria înseamnă/întoarcerea/la suferință, la oameni/(...)//Nu cred, prietene, să rămân exilat în memorie/chiar dacă veșnic am brațele întinse/după un basm - /(...)//Prietene,/ memoria se pierde, în ea/melancolic respiră un zeu". Procedeul valorificării unor fragmente din copilărie și din adolescență, păstrate între coperțile memoriei afective, are rostul unui proces de revizuire a realului receptat dintr-o perspectivă nouă: o perspectivă opusă inocenței infantile și deschiderii de altădată spre „basm". În poezia *Copitele mielului*, amintirea sacrificării mielului pascal, în copilărie, dobândește accente obsesive și înțelesuri ce sporesc, până la protestul evident, starea de combustie lăuntrică. Simbolistica respectivului sacrificiu rămâne ascunsă într-o ceață stârnită de cruzimea ca atare a acelui act ritualic: „Deasupra mea este sacrificat un miel alb/de-o nevăzută mână –/mă trezește amintirea mielului sacrificat/de tatăl meu la Paști/(...)/ și nu pot vedea decât/copitele mielului de deasupra mea –/ restul e ceață" (în ***Viața și opiniile profesorului Mouse***).

Poezia *Sibiu* („Oraș–VITRALIU; pașii lunecând –/piața e încă goală înspre turnul Bisericii/Evanghelice pe sub bolțile care/susțin cerul în Pasajul Scărilor"), din ***Seară adolescentină***, și secvențele dedicate lui Van Gogh și unor picturi ale sale, prefațau o altă fațetă a poeziei lui Dumitru Chioaru: aceea a *descrierii*, în spirit modern, a unor peisaje – urbane sau naturale. Cu o răbdare de bijutier și cu o rafinată melancolie, poetul descrise locurile și „instituțiile" Sibiului: Piața aurarilor („mătăsuri catifelate și atlazuri/se vălureau sub adieri de vânt/cununi de mireasă armuri cavalerești/măști viu colorate/se-nfiorau pe stâlpii proaspăt vopsiți/în fiecare zi de târg" (*Piața aurarilor*); Butoiul de aur („și eu am stat în picioare în butoiul de aur/mai singur decât orice om/mai întunecat decât soarele în eclipsă/parcă eram într-o scenă de teatru/cu butoiul lui Diogene" (*Butoiul de aur*); muzeul Brukenthal, Biblioteca Astra, Biserica din groapă, Școala de înot, Muzeul satului, Aleea filosofilor, Restaurantul Bufnița, Moara de scoarță, Sala Thalia și altele.

Pentru „poezia naturii" amintim poemele intitulate *Calea dumbrăvii*, *Grădina din amintire*, *Pădurea* și *Nenumărata iarbă*: „Departe departe de lume/frumoasa lume cea mai frumoasă/stau întins pe pajiște – iar nenumărată/ca părul de pe cap din poveste/se ridică iarba printre degetele de la picioare/printre degetele de la mâini printre firele/albe și negre de pai se ridică iarba spre soare/smulg iarbă și presar pe piept/(...)/soarele întinde spre mine raze de iarbă".

Voluptatea descrierii sau, cum ar spune Roland Barthes, voluptatea de a duce la moara literaturii apa scoasă din fântâna picturii, se află în concurență cu experiența înscenării unor situații menite să susțină „afundarea" eului liric în stări din sfera angoasei, așa cum se întâmplă în *Drum fără acces*:„Poarta închisă-/bătăi repetate cu degetu-n geam/bătăi cu o monedă/se vede ușa întredeschisă la cameră/cât să intre pisica/peste fața de masă un ziar,/peste ziar o lumânare frântă/între geamurile duble/o pereche de ochelari/cu lentile pline de praf/o umbră se mișca rar pe tavan/dintr-un nor stă să cadă ploaia/întunecos își mișcă urechile verzi/castanul din spate/într-un vârtej de praf se ridică o hârtie/îmi scapă printre degete/se lipește cu scrisul de geam/bătăi cu pumnii în poartă/norul atârnă ca un păianjen/deasupra zidului porții". Treptat, preocuparea picturală este abandonată în favoarea unei lecturi deceptive a realului, poetul fiind interesat de „negativul" pe care-l incumbă atât contextul prezentului, cât și lirismul amintirilor recuperate și restructurate prin prisma unui pesimism tot mai intens. Sub eleganța retorică mocnesc nemulțumirea poetică generată de insuficiența „reântâlnirii" cu trecutul și, respectiv, furia iscată de asumarea obligatorie a unicei ipostaze îngăduite – aceea de martor al destructivei lucrări a timpului. „Întunecatul soare" – o imagine-cheie de care depinde mesajul unor astfel de texte – are o deplină acoperire la nivelul imaginarului liric.

Secolul sfârșește într-o duminică este alcătuit din câteva poeme ample structutate fiecare în mai multe secvențe. În secolul ce „vine/cu propriul său cap pe o tavă de argint", toate sunt amestecate, încât „Binele nu se deosebește de Rău/Cerul de Iad trupul de suflet/bărbatul de femeie lumea de teatru/versul de reclamă originalul de plagiat " (*Poesia II*, 2). În viziunea poetului, „secolul" își ascunde adevărata față sub aparența măștilor sale suprapuse: „Secolul și-a scos masca/dedesubt era altă mască fierbinte ațâțătoare/ca o duminică de mai prelungindu-se peste/miezul nopții/apoi/și-a călcat masca în picioare/din picioare ieșeau picioare/din mâini alte mâini*" Secolul sfârșește într-o duminică, 6).* În următorul fragment, cel ce scrie pe coli de papirus, aflat înlăuntrul secolului, are cap de licornă și, respectiv, harul de a vedea, cu zile și ani înainte, ce se va petrece în viitor. Între lucrurile văzute este și duminica „albă (asemenea unei coli de papirus)" ce va încheia acest secol, el însuși „cu cap luminos de licornă": „Înlăuntru cineva scrie pe coli de papirus/are cap de licornă și vede cu zile înainte/un salon căptușit cu oglinzi/pe o insulă plină de fragi/înlăuntru cineva scrie pe coli de papirus/are cap de licornă și vede cu ani înainte/ninge peste parlamentele europei/cunoașterea-i hulită ca un incest regal –/*a vedea cu ani înainte*:/o duminică albă (asemenea unei coli de papirus)/încheie acest secol/cu cap luminos de licornă"

Enigmatica viziune are o firească somptuozitate și o abilă organizare, în vederea obținerii unui dublu efect: unul formal, ținând de raportul de simetrie între primul și ultimul vers, și altul simbolic, constând în *mitul licornei* cu atâtea semnificații esoterice în feluritele tradiții, de la cel al cornului unic la „fascinația pe care puritatea continuă s-o exercite asupra inimilor cele mai corupte".

În prefața antologiei **Ars Orphica**, Dumitru Chioaru își exprimă la modul categoric opțiunea sa pentru poezia orfică, pe care a slujit-o în formule diferite de expresie, delimitându-se, în consecință, congenerii care sfidează un asemenea gen de poezie: „Între poeții generației 80, eu am rămas, cu riscul de a fi considerat retardat estetic, fidel până la obsesie poeziei orfice izvorâte din lirism, dar și din reflecție asupra ei însăși (Dumitru Chioaru, **Ars Orphica**, Editura Limes, 2017, p.7). Excepționala poezie *Mă luminez de verde* (în ***Biblioteca genetică***) este (doar) unul dintre textele reprezentative în ceea ce privește deschiderea programului poetic al lui Dumitru Chioaru spre orfism: „Mă luminez de verde/și intru înfrunzind/în poem -/dar verzi-s ochii dragostei mele/ca într-o savană mă pierd/un leu ce-și ocrotește puii/ca pe alte trupuri ale lui/verzi/anii dragostei mele/unul dintr-altul crescând/cum creanga de vâsc e arborele însuși/la scara/eternității verzi - /mă luminez mă luminez/și intru înfrunzind în moarte".

Explicita artă poetică a lui Dumitru Chioaru - și care are semnificația unui prim manifest vizând întoarcerea poeziei la rosturile sale esențiale și perene – trebuie pusă în relație cu o altă „ars poetica", una implicită, construită pe tema poeziei hărțuite, ca într-o nevinovată joacă demitizantă, de cei care, în fond, o iubeau: „Tineri stângaci iubeam poesia/cum ai jumuli o pasăre/haț! Câte-o mână de pene pestrițe/haț!Câte-o aripă câte-un picior/să rămână numai măruntaiele pe masă/transparente și tremurătoare/ca becurile de neon -/vezi! Asta-i gușa din care cotcodăcea mititica/de știam c-a făcut ou/îl beam nefiert să nu răgușească vocea/de goliarzi cântăreți în răspăr/ai vremurilor noi -/ de la un timp a încercat să se prefacă/moțata și pintenoaga/și i-am sucit gâtul -/tineri stângaci mai eram/și ne prăpădeam de râs/de câte ori profesorul de poezie/ducea mâna dreaptă la inimă" (*Poesia I*,2, în **Ars Orphica**).

Dumitru Chioaru este unul dintre cei mai valoroși poeți ai generației sale. Spre a ilustra această afirmație este de ajuns să citez poezia *Noaptea din zi*, o poezie încadrabilă în sfera lirismului fără vârstă: „Privești în noapte până se face zi/în zi până se face noapte -/dar ce poți face în noaptea din zi?/cobori și urci scări înspre centru/cu privirea șiroind pe ziduri/ca memoria persistentă a unui pieton/cu mai multe umbre - /dar toate zidurile au prins mucegai/toate afișele toate reclamele/toate au prins mucegai/toate mașinile au ruginit toate vitrinele/gazde ale prafului sunt/altele gazde ale cenușii altele/acvarii unde înoată ca peștii pe uscat/oamenii/manechinele – ay/multe sunt de făcut -/cobori și urci scări fără țintă/cu urechile împăienjenite/cu nările de scrum/cu gura plină de lut/cu viața întreagă -/o umbră ce te strânge de gât"!

eseu

Mihaela Albu

Înapoi, pe firul timpului, dintr-o amiază nevindecată

Jurnalist–scriitor ori scriitor–jurnalist sunt două profesii care – nu de puține ori – își împrumută una alteia „uneltele” și subiectele. Se întâmplă chiar ca textul însuși să poată fi încadrat deopotrivă într-un gen sau altul. Căci atunci când spiritul de observație și talentul narativ se îngemănează sub aceiași condei, rezultă, fără îndoială, o scriere cu cert caracter literar, creând totodată și impresia de autenticitate.

Un astfel de scriitor, care și-a folosit cu pricepere experiența îndelungată de jurnalist (radio-tv) este Veronica Balaj, autoarea romanului *Amiază nevindecată*, publicat în 2018, la editura „Victor Babeș” din Timișoara. Aceasta nu este însă prima carte cu caracter literar a jurnalistei. Pe coperta patru a romanului, editura informează cititorii asupra activității autoarei[1], enumerând câteva dintre volumele anterioare: *Ne tirez plus!* (proză scurtă), *Cu îngerul la arat* (ediție bilingvă română-engleză), *Le café de bouquiniste* (poeme), *Baltazara* (roman), *De șapte ori viața* (proză scurtă), *Carnavalul damelor* (roman), *Între noi, soarele nordic* (proză poetică), *Poeme în civil* (ediție bilingvă română-engleză), *Puzzle venețian* (proză scurtă), *Piruetă pe catalige* (poeme, ediție bilingvă română-germană), precum și alte volume bilingve (română-ebraică, română-spaniolă, română-engleză).

Chiar dacă cititorul nu ar fi familiarizat cu scrierile Veronicăi Balaj (aceasta și din motive obiective, căci știm cu toții care este regimul circulației cărții, precum și cel al tirajelor) din lectura recentului roman va descoperi o autoare care este înzestrată cu arta de povestitor, care deține știința tehnicii narative, a gradării acțiunii, care stăpânește talentul creionării unor personaje viabile.

Imagine și cuvânt, cele două „arme” ale unui jurnalist îndreptate spre un fir narativ care să închege o poveste – aceasta ar fi pe scurt „arsenalul” cu care Veronica Balaj a pornit pe drumul facerii/ scrierii acestui roman.

Titlul însuși – *Amiază nevindecată* – surprinde și incita curiozitatea, un „truc” pe care un jurnalist îl știe și îl aplică. „Amiaza” înseamnă mijlocul, timpul împlinit al zilei, dar e și metafora mijlocului vieții; „nevindecarea” sugerează însă, prin negație, neîmplinirea unei amieze care n-a ajuns să își îndeplinească rostul.

Din parcurgerea întregului eșafodaj narativ, cititorul înțelege în cele din urmă că structura acestuia se sprijină pe curgerea temporală. Este vorba așadar despre *timp*, căci acesta e permanent subînțeles în firul narativ. Viața se derulează în timp, iar cele două protagoniste, Teodosia și Anca, sunt surprinse de autoare spre amiaza vieții (*nel mezzo del camin*, cum una dintre ele o spune direct într-o scrisoare), derulându-și, prin tehnica romanului epistolar, firul amintirilor spre un trecut nu prea îndepărtat („Sensul e unic, doar spre trecut. Mereu înapoi”, o spune și Teodosia la un moment dat).

Dar însăși structura narativă a romanului e gândită de autoare cu punctul culminant la mijlocul derulării acțiunii, la „amiaza” cărții, poveștile de viață ale celor patru cupluri devenind miezul întregului eșafodaj romanesc.

Vasul de croazieră pe care Teodosia se îmbarcă și călătorește trimite tot la ideea de timp, de curgere, iar naratoarea remarcă în câteva rânduri îngemănarea a două contrarii – mișcarea acestuia și situarea pasagerilor într-un spațiu închis, static aparent. Călătoria se petrece astfel, în mod direct, în spațiu, și indirect, în timp, sugerată prin diverse tehnici narative – scrisori, rememorări generate de întâmplări prezente, de locuri și oameni întâlniți pe vapor. Ca o *madlenă proustiană* – un obiect, o figură, o culoare, un glas – declanșează întoarcerea în timp și rememorarea altor momente ale vieții.

Vasul poate fi înțeles însă în sens și mai general ca o metaforă a vieții înseși, un spațiu limitat al fiecăruia, pe întinderea căruia întâlnirile cu semeni sunt și ele limitate. Teodosia face parte dintre pasagerii de pe vapor, dar, ca în viață, nu-i întâlnește direct și nu petrece un timp anume decât cu unii dintre ei, pe când cu alții întâlnirile sunt ocazionale, fulgurante, iar cu majoritatea nu are prilejul intersectării (chiar dacă, teoretic, ca și în viață, în timp și spațiu, sunt contemporani). Spațiul limitat al vasului și prezentul în care sunt surprinși pasagerii trimit, firesc, cu gândul la viața fiecărui om, trăitor într-un anumit loc și într-o anumită perioadă.

Însuși rolul pentru care Teodosia călătorește pe mare – ca organizatoare a unui concurs intitulat „Nunta de argint” la care s-au înscris patru cupluri (din Canada, Germania, Italia și Serbia) – trimite tot la ideea temporală. Fiecare cuplu își povestește viața în doi, își derulează astfel în sens invers principalele întâmplări petrecute de-a lungul timpului.

Prin scrisorile pe care și le trimit una alteia cele două prietene, pe lângă consemnarea faptelor din prezentul povestirii, cele mai multe sunt rememorări, întâmplări și trăiri dintr-un timp anterior. Fiecare scrisoare derulează regresiv episoade ale unei iubiri pierdute, coroborând narare acestora cu analiza lor spre înțelegere și depășire. Astfel, de la simplă povestire de fapte și întâmplări, romanul se transformă încetul cu încetul într-o subtilă analiză a condiției umane. Exemplele sunt multiple – de la situațiile de viață ale celor două prietene la cele ale cuplurilor care participă benevol la concurs, fiecare cu propria experiență de viață, fiecare încercat la un moment dat de tragedii care l-au marcat și pe care a reușit să le depășească. Fiecare dintre aceste cupluri devine un caz exemplar și prilej pentru naratoare de a analiza și reflecta asupra destinului oamenilor.

Concursul este, de fapt, un fel de joc pe care îl acceptă cei care iau parte la el – de la cuplurile respective, la organizatori ori spectatori. Odată urcați pe vas, odată intrați în viață, fiecare își asumă un rol, chiar dacă, așa cum simbolic este inserat momentul cu oglinzile deformatoare de pe vas, știu că „nu se cade” a se opri. Iar atunci, conștientizând „jocul”, cuplurile participante la concurs își rememorează întâmplările vieții, aleg „spovedania” ca pe un *catharsis*.

Cei de pe vas sau cei rămași acasă caută, în fond, vindecarea – Anca la o mănăstire, după ce îi murise iubitul într-un accident de mașină, Teodosia și ceilalți pasageri pe vaporul ce-i ducea pe Mediterană în căutarea unor locuri ce ascundeau în vestigiile lor alte istorii, alte vieți.

Și totuși – să nu uităm că titlul ne-o sugerează! – niciodată vindecarea nu e deplină, chiar dacă *amiaza* vârstei cheamă trecutul ca pe o „lampă așezată la intrarea viitorului, ca să risipească întunericul ce-l acoperă” (dacă ar fi să preluăm celebra frază a preotului-filosof Lamennais).

Amiaza nevindecată este un roman care pare – la o lectură superficială – a fi o prezentare a unor simple povești de dragoste. Tehnica prin care autoarea le aduce în fața cititorilor, acel *corsi e ricorsi* al întâmplărilor vieții personajelor, precum și *știința* analizei psihologice ori cea a descrierilor, îi conferă însă un statut aparte și îl înscrie în tradiția romanului psihologic interbelic.

Imagine și cuvânt, cele două „arme” ale unui jurnalist îndreptate spre un fir narativ care să închege o poveste – aceasta ar fi pe scurt „arsenalul” cu care Veronica Balaj a pornit pe drumul facerii/ scrierii acestui roman.

N. Georgescu

Poeme pe o temă dată

Alexandru Ciocioi publică volume de versuri după 1989 (*Anticarul de gesturi,* 1996; *Arborele de viu*, 2004; *Ulciorul de cuvinte*, 2006, *Pasărea din secundă*, 2009; *Fântânarul de vorbe*, 2009; *Drumul ochiului*, 2010, *Zborul din clepsidră*, 2011; *Am uitat să vă spun*, 2011, ediția a doua revăzută și adăugită, 2013; *Petale de zăpadă*, 2015) - dar are state lungi de serviciu pe câmpia poeziei, opera sa strecurându-se grațios printre reviste și edituri începând încă din anii 70-80 ai secolului trecut, fără a se agăța prea insistent în ele – la drept vorbind, editurile refuzându-l iar revistele amânându-l; i-a rămas agora cenaclurilor literare, de unde n-a putut fi scos – și, desigur, grupul prietenilor care-l prețuiesc permanent. Așa se face că avem înaintea noastră un bărbat cu sertarele doldora de poezie – care ar fi trebuit să atragă atenția, cel puțin a acelora care ziceau că cenzura comunistă a însemnat stocarea operei la autor pentru a constata, apoi, că opera chiar nu exista, câtă s-a lăsat cenzurată, atâta s-a publicat. Ba...iată că nu, literatură de sertar există. Doar că nu este insurgentă, scrisă împofidă, etc., ci – cazul de față – așternere liniștită de cuvinte adevărate cu inflexiuni mistice, dialog teologal, metaforă, căutare a poeziei prin definiții. Autorul nu pare a fi scris pentru publicare ci mai degrabă ca un act gratuit, o mângâiere de sine cu existență poetică.

Am mai scris despre Al. Ciocioi, pe care-l știu de prin anii 80 ai secolului trecut, de pe holurile imense ale Casei Scânteii, mirându-mă că-l regăsesc, și în zilele noastre, cam tot în postură de ofertant pe la reviste și edituri, iar pentru notațiile de față aleg volumul *Pasărea din secundă,* prefațat de dl. Valeriu Râpeanu, și dânsul, ca și mine, admirator al poeziei sale. Aleg acest volum pentru elanul creator pe care-l celebrează, semn al unei împliniri poetice, al unei trepte a siguranței de sine: poetul, ca individ social ca să zic așa, a „descoperit” sâmburul lumii și-l propune ca mângâiere a existenței: este zborul; nu ca deplasare neapărat, dar nici numai ca vis, zborul ca realitate cosmică. Totul în univers se află în plutire, iar omul trebuie să fie conștient că este o plutire către înalt. Sensul zborului i-l dă iubirea: *„Marile zboruri / se nasc în izvoare / de piatră, se scaldă / în tălpile ploilor / vulturind jocul / din adolescența iubirii.”* Poemul are o completare/replică în proză: *„Am uitat să vă spun.../ Dacă nu te-ai născut pasăre, zborul rămâne spânzurat într-o culoare fără nume, ascunsă dincolo de muntele pe care nu îl vei trece niciodată, uitând că pe drumul înalt iarba e doar o iluzie a celor rătăciți în vorbe.// Mai sigur ca între oameni nu sunt nicăieri, pentru că semenul străbun și demn nu se odihnește niciodată pe umărul rătăcitor.// Doar zborul... zborul care poartă în el înălțimea inimii... este totdeauna polen.”* (Zborul) Omul nu este pasăre, ne spune poetul, dar are timp; nu zboară prin văzduh, ci prim secunde; crește și creează – iar după sine lasă copiilor darul de urma – nu drumul, ci chiar zborul. De aici, elogiul femeii: *„Când devine mamă / femeia calcă secundele / în picioare / și-un înger / îi așază pe inimă / un gram de nemurire.”* (poemele nu au titlu, replicile lor în proză, da: aici, replica se intitulează „Ne pleacă părinții” și, de fapt, un micro-eseu despre moarte și naștere). Natura întreagă este străbătută de iubirea dintre principiul masculin și cel feminin, existând ceva anume, un indicibil, o „fecioară” care le evocă suav, precum în acest splendid poem ce pare o „evanghelie a naturii”. Cu icoana Fecioarei vrăjind spre naștere florile : *„La umbra unei rugăciuni / crestăturile din grindă / au zămislit o fecioară / care dansând ploaia / prin grădină / a învățat copacii / să înflorească / printre zăpezi / punând / în fiecare petală / câte un vis / de tată”* Ideea se reverberează, de pildă așa: *„Fiecare floare / poate naște / un sărut./ fiecare ram / poate naște un vis / dar sigur / aromele vii / ale ierbii / zbor pe aripile / unui fluture / arzând de iubire.”*

Acest zbor continuu către înalt(uri) îi creează poetului „confortul” că nu are nevoie de mai onoruri la suprafața pământului, el regăsindu-se într-un dialog sigur, continuu, cu ce e al lui de totdeauna și pentru totdeauna: *„Deasupra norilor / există un vis / ce poartă/numele meu.// E atât de sus / încât niciodată /n-am să-l pot / atinge. //Dar... sunt fericit / că acolo sus...”*

Avem în față, așadar, un volum cât se poate de rotund, cu situații ale zborului din toate domeniile viului, cu sentimentul trecerii și al ajungerii, cu metaforizarea lumii întregi pentru înțelegerea ei poetică. Rețin, pentru final, această cugetare (poetul gnomic, la tot pasul găsești expresii memorabile, Al. Ciocioi ar putea să și le extragă pentru un volum separat de aforisme): *„Am uitat să vă spun.../ Dacă aș deschide / un muzeu al umbrelor / primul vizitator ar fi / Soarele. / Trist...”* Al. Ciocioi este inepuizabil în descrieri, argumente, paradoxuri fertile – arătând (demonstrând) că poezia se mai poate citi cu voce tare într-un grup, mai are, adică, valoare expozitivă, că ea poate deveni un instrument al cunoașterii, o incantație. Definire a unei stări anume, și, mai ales, o construcție; autorul nu scrie „ocazional”, ci pe o temă dată.

Viorel Nica

Dedalica reprezentare a unei problematici icarico-lazarice

Evgheni Vodolozkin, autorul captivantei ficţiuni Aviator, se dovedeşte un romancier cu adevărat inspirat, trece cu brio proba maturităţii artistice, îşi vădeşte din plin capacitatea de a crea o lume ficţională densă, tensionată, elastică, în cadrul căreia personajele evoluează cu o dezinvoltură admirabilă, interferând în cel mai firesc mod cu putinţă...

În 2016 a apărut la Moscova o carte tulburătoare - *Aviatorul* de Evgheni Vodolazkin (scriitor rus, născut în 1964, aflat în toiul activităţii creatoare) – pe care prolifica editură Humanitas Fiction a găsit de cuviinţă să o publice în 2017 în tălmăcirea osârdioasă a Adrianei Liciu. Citind cu atenţie, cu răbdare, cu deferenţa cuvenită acest roman rusesc de excepţie, cu o problematică incitantă, de o consistenţă remarcabilă, avem prilejul să facem cunoştinţă cu câteva personaje migălos construite, îndeajuns de nuanţate, de o complexitate demnă de admirat, să pătrundem în interiorul unei lumi traumatizate de bolşevicii dornici să accelereze istoria într-o direcţie nu tocmai favorabilă celor ce s-au văzut nevoiţi să-i urmeze mai mult de nevoie decât de voie, să comparăm Rusia prerevoluţionară cu Rusia actuală, să chibzuim asupra unor probleme de mai mică sau mai mare importanţă, cu care omenirea excesiv tehnologizată, atrasă de mirajul ştiinţei seducătoare, se confruntă în momentul de faţă şi, nu în ultimul rând, să gustăm intens savoarea unei autentice, suple, profunde, degajate, electrizante opere de artă.

De o bună bucată de vreme, simţitorul, inteligentul, din greu încercatul narator Innokenti Petrovici Platonov se află într-un spital din Petersburg, nu-şi aminteşte nimic, e îngrijit de binevoitorul medic Geiger, de prietenoasa, tandra infirmieră Valentine ce „arăta ca din vechiul regim", prezentat de Cehov în scrierile-i duioase, fin-evocatoare, se simte „ca un Adam". Odată cu deblocarea treptată a memoriei, el unul începe să îşi aducă aminte de unele lucruri petrecute în copilărie (pe care le notează în jurnalul său destul de des), de mângâierile Anastasiei, iubita sa adolescentină, suavă, serafică, de ziua când a băut, pentru prima dată, vodcă, de faptul că se născuse la „Piter", în 1900, de chipul blând-protector al tatălui său omorât, în fatidicul an 1917, de „nişte marinari beţi", cuprinşi de „cele mai josnice patimi omeneşti". Într-o zi oarecare pacientul dornic să-şi afle trecutul, să-şi lămurească prezentul, descoperă, uimit, că se află „la celălalt capăt al secolului", mai precis spus în 1999. Neînţelegându-şi prezentul derutant, buimăcitor, fuge cu mintea din nou în trecutul din ce în ce mai transparent, amintindu-şi că locuise, prin 1921, „într-o locuinţă supusă compactării" de către opresivele autorităţi sovietice, că se ţinuse departe de crâncenele evenimente revoluţionare, că petrecuse alături de Anastasia rămasă fără tată cele mai frumoase ceasuri ale tinereţii sale, că se lăsase iniţiat în tainele amorului liber de către emancipata Lera, că luase curajoasa hotărâre de a se face aviator, spre a fi în pas cu vremea, spre a-şi putea contopi libertatea cu forţa, spre a se putea ridica la înălţimea unei aspiraţii icarice (pe care romancierul cultivat o mitografiază cu graţie, aşezându-o în centrul fabulaţiei rizomice, prodigioase). De îndată ce află că a fost îngheţat cu mult timp în urmă (pe când era închis într-un gulag) şi că fusese dezgheţat de curând cu succes, cade pe gânduri, se bucură că experimentul căruia îi datora o viaţă nouă reuşise în cele din urmă, apreciază faptul că-şi putuse păstra, mijlocită ştiinţei ingenioase, o vârstă convenabilă. Cu durere ne evocă mai apoi momentul în care fusese arestat şi deferit justiţiei revoluţionare pe motiv că ar fi participat la un complot organizat de Voronin, tatăl Anastasiei. Nevoit să meargă la o conferinţă de presă, se simte stânjenit de atâtea camere de luat vederi, de „declicurile aparatelor foto", nu se poate obişnui cu zgomotoasa atmosferă mediatică, se pomeneşte râzând în hohote dintr-o nimica toată. Din cele ce urmează în diferitele planuri fabulatorii, ne dăm seama că naratorul-personaj păstrează în minte însemnate, răvăşitoare amintiri din timpul detenţiei frustrante, când fusese izolat pe o insulă îndepărtată, din Marea Albă, îndeplinind sarcini aberante, prăbuşindu-se (din pricina efortului extenuant) „ în altă realitate", trăind la limită, în condiţii mai mult decât precare, îndurând umilinţă după umilinţă din partea unor gardieni sadici. Părăsind spitalul în care fusese readus la viaţă ca biblicul Lazăr cel înviat din morţi de însuşi Hristos, se mută în vechiul său apartament, unde „totul e absolut altfel", continuă să noteze în jurnalu-i meticulos-anamnetic ce i se întâmplase cândva, perorând nostalgic pe tema *ubi sunt?*, evocându-şi (într-o manieră plăcut repetitivă) visul de a deveni aviator, de a zbura aidoma lui Icar cel mitic, de a face parte din elita admirată şi respectată, de a intra în rezonanţă cu starea lirică plăsmuită de Aleksandr Blok în moderna-i poezie *Aviatorul.* Cu gândul şi cu sufletul la experienţa năpăstuitoare din gulagul infernal, sesizase caracterul ei terifiant, datorat faptului că echivala cu „un iad nu atât din cauza chinurilor trupeşti, cât din cauza dezumanizării multora dintre cei care au ajuns acolo" de mai multe ori pe nedrept decât pe drept.

Întru compensarea atrocităţilor odioase de care avusese parte cu nemiluita în gulagul bolgiac, se gândeşte la rai ca „absenţa timpului", ca „tot ce se înfăptuieşte pe deasupra istoriei- în afara timpului, eliberat". Aflând că Anastasia trăieşte (în 1999), arde de nerăbdare s-o revadă, măcar că ea se află în spital. Cu toate că nu găseşte în sumbra atmosferă spitalicească, decât o bătrână decrepită, inconştientă, neîngrijită, cată să o trateze ca o infirmieră conştiincioasă, dându-şi silinţa să se comporte cât mai omeneşte cu putinţă. Comportament ce atrage atenţia nu numai celorlalte bătrâne din salon, cât şi nepoatei femeii grav bolnave, pe care o cheamă tot Anastasia şi care-i studentă la Economie. Făcându-i-se lehamite de interviurile ce nu i se par, de la un timp, decât nişte banale variaţiuni pe aceeaşi temă, începe să le refuze în mod cât se poate de politicos. La refuzul impregnat de politeţe apelează şi atunci când i se propune să facă reclamă unor produse congelate. De la o vreme li se simte „străin tuturor", anacronic, diferit faţă de orişicine, „ca un om de pe alt continent, poate chiar de pe altă planetă", ca „un exponat de muzeu", se identifică uşor cu Robinson Crusoe, personajul ce, spre deosebire de zbirii din gulag ce „îi lipseau pe oameni de omenesc", aneantizându-i fără pic de milă, „dimpotrivă, umanizase întreaga natură din jurul lui, făcuse din ea o prelungire a lui", creând „civilizaţie din nimic", de fapt „din memorie". Pentru a scăpa de plictisul copleşitor, se apucă să picteze, decât că fără a avea succes, se arată preocupat într-o mult mai mare măsură de "viaţa de toate zilele, în detaliile ei mărunte", concret-fenomenale, de „lucrurile care pentru contemporani par de la sine înţelese şi nedemne de atenţie" decât de marile teme (ori naraţiuni) istorice, atât de dragi jurnaliştilor pragmatici, amatori de generalităţi gonflate, dar pe care el unul le priveşte cu un scepticism necamuflat. Ca sârguincios „descriitor al vieţii" cotidiene, simte nevoia să depună mărturie, prin mijlocirea jurnalului luat în serios, despre cele „care însoţesc toate evenimentele, iar pe urmă dispar fără a le fi descris cineva – ca şi când totul s-ar fi petrecut în vid", acordă atenţie nu atât succesiunii evenimentelor, cât existenţei lor „ca fapte" efective. Străduindu-se să reconstituie „lumea aceea care s-a dus pentru totdeauna", bagă de seamă că „rezultă numai nişte biete fărâme" ce refuză să se integreze într-un întreg rezistent şi coerent. La moartea bătrânei Anastasia se simte „zdruncinat", plânge, reacţionează într-un mod pur emoţional. Înlocuind-o, cât de curând, pe decedată cu Nastia, nepoata ei, are impresia că-i răsfăţat de soartă, o lasă însărcinată, cunoaşte bucuria de a o iubi cu adevărat, este, la rându-i, iubit de tânăra căreia i se dăruie pe de-a întregul, îşi dă silinţa să se contopească treptat cu noua-i viaţă, „îi place ca viaţa să-şi dea singură la iveală bogăţiile în faţa lui", are impresia că istoria îi „acordă a doua şansă", tratându-l preferenţial, îngăduind „o repetare şi în acelaşi timp o nerepetare a ceea ce a fost", e foarte mulţumit de faptul că „viaţa intră încet-încet pe un făgaş" prielnic. Continuând să locuiască „într-o ambianţă cunoscută lui", cultivă prietenia cu doctorul Geiger care-l vizitează adesea, ce-i pare „un om de suflet", căruia îi „e caracteristic faptul că ţine la adevărurile unanim acceptate", la reguli (ca orice neamţ dispus mai degrabă să se conformeze societăţii decât să se revolte împotriva ei), la formule, la scheme, constată paradoxal că „în viaţa rusească excepţia este regulă", capătă linişte interioară, răspunde invitaţiei de a fi orişiunde în chip de celebritate (chiar dacă-i tare obosit de pe urma întâlnirii cu un public zgomotos, curios din cale afară), acceptă să facă reclamă (la insistenţa pragmaticei Nastia) unor produse congelate, chit că, procedând astfel, acceptând să se integreze societăţii de consum, îşi „bagatelizează tragismul vieţii", apreciază „felul activ de a fi" al soţiei sale foarte descurcăreţe, nu uită că-i deţinătorul unui „abis" monstruos, ce-i dă fiori câteodată, se încredinţează că „numai răspunderea personală poate fi nelimitată", că-i „absurd să învinuieşti statul pentru necazurile tale", sesizează că puterea n-are „nimic supranatural", ci-i generată într-un orizont social, e de părere că mila e mai presus de dreptate, zboară cu avionul la Moscova unde e decorat pentru curajul său de a lua parte la un experiment ştiinţific epocal, regretă că uneori nu mai poate intra în rezonanţă cu prezentul agasant, de nu cumva chiar derutant pentru unul ca el care ar dori să aibă parte de mai multă siguranţă şi stabilitate, să nu se mai simţă câtuşi de puţin dislocat din rostul său, să beneficieze de o seamă de certitudini edificante.

În calitate de martor al vremurilor mai noi, socoteşte că prin dezghetarea sa se realizează „învierea unei întregi generaţii", se arată indiferent faţă de propria-i reabilitare (de care nu cutează să profite dealtfel), găseşte că-i „respingător să fii în centrul atenţiei" celorlalţi, din care motiv se retrage frecvent din prim-planul existenţei în planul său secund. De la o vreme se împiedică şi cade din ce în ce mai des, îngrijorându-şi medicul-prieten şi, mai ales, soţia neliniştită. Meditând la toate câte i s-au putut întâmpla, îi e aminte să se compare cu Lazăr cel înviat din morţi, menit să aducă „dovada atotputerniciei lui Dumnezeu", îşi percepe viaţa atât dintr-o sacră perspectivă lazarică, dar şi în chip de incitantă robinsonadă profană. După ce-l citeşte pe celebrul estetician Bahtin, înţelege că face parte din nefericita, frustrata categorie a „celor lipsiţi şi de timp, şi de spaţiu" (cronotopless), a celor azvârliţi de istoria necruţătoare la marginea existenţei, se percepe ca „un fenomen de arhivă", ieşit de multă vreme din circuitul vieţii propriu-zise, ca un anacronism sfidător. Sesizând că starea sănătăţii i se înrăutăţeşte de la o lună la alta, se străduieşte să nu-şi piardă cumpătul, speranţa, controlul de sine. Din păcate situaţia i se deteliorează într-un chip alarmant, aşa încât „uită lucruri care abia s-au petrecut", devine „isteroid", nu-şi poate domina „o ⟶

cronici

Constantin Simion

DE-A COLINDUL

- Unde naiba s-a dus Luna asta! mormăi nea Nic-al Văruții după ce se-mpiedică și se propti în gardul de ulucă, sprijinindu-se în cobza străveche să nu alunece cumva pe costișa de pe ulița lu' Năftică, înghețată bocnă. Nu vezi nimic în întunecimea asta! Măcar de-ar fi dat vrun proșcău de ninsoare, să vezi pe unde calci!

- Ai grijă, ticule! Dacă se sparge ostromentu', ne-ntoarcem de unde am venit fără nimic la teșcherea! se-ngrijoră Brebenel, fecioru-său, care ținea cu mare grijă, sub brațul firav, o vioară scorojită, moștenită de la bunicu-său. -Ia nu-mi purta tu de grijă, vezi-ți de tine și ține bine de vioara aia! Ticuță, băiatule, ce-ai rămas cu gura căscată ca vițelul la poarta nouă? Vino-ncoa cu felinaru' ăla, că doar de-aia te-am luat cu noi, să ne luminezi calea! Cum să vadă el cum era gura mea în întunericul ăsta de-l tai cu cuțitul, gândii eu, un puști de nici nouă anișori, care întregea echipa plecată spre agoniseală în seara de Ajun. Eram în preajma primei mele experiențe de colindat într-o trupă cu vioară și cobză. Înarmat cu un ciomag ciobănesc mai înalt ca mine, cu un felinar chior și cu o traistă a marilor așteptări după gât, mă grăbii să ajung lângă unchiaș. Felinarul arunca o pală de lumină care nu reușea să răsfire nici pe departe urzeala întunericului nopții și înaintam pe bâjbâite, mai mult ghicind decât văzând poteca bătătorită din margine.

- Să știți și voi de la mine, continuă nea Nică, o afacere reușită, fie ea cât de mică, are nevoie de o bună organizare și de momentul potrivit. Să știi să speculezi momentul, e foarte important lucru, că d-aia ne chinuim pe întunericul ăsta. Să-mi ziceți *Maestrul*, asta dă bine la lume. Eu sunt șeful, deci eu încasez banii. Tu, fecioru' tatii, iei ce ne dă lumea și pui în traistă la Ticuță. Când ajungem acasă, vedem noi cum o fi cu împărțeala. S-a'nțeles? N-a primit niciun răspuns, ne-au simțit câinii și-au început să anunțe cu mare zel stăpânii cum că niște străini se apropiau de gospodăria lor. În dreptul primei case, a lui Crăcană, ne-am oprit. Maestrul se îndreptă, sprijini cobza de genunchi, își frecă mâinile, suflă asupra lor pentru a le dezmorți, și ciupi corzile înghețate ale „ostromentului". Lângă el, Brebenel, cu vioara dusă la gât și cu arcușul pregătit să dea marea lovitură, aștepta un semn de la taică-su. În clipa aceea, o namilă de dulău se răstigni pe poartă și aruncă un lătrat înfiorător, fapt ce a condus direct la înghețarea sângelui în vine. Mai să cadă pe spate, uncheșul fu sprijinit de fiu-său, care-l ținea ca pe o pavăză în fața arătării întărâtate, în timp ce, fără să mai ținem seama de pericolul ghețușului, ne retrăgeam alandala, cât mai departe de fiară. În retragerea strategică, am sărit peste câteva case și ne-am oprit să ne tragem sufletul la o depărtare asigurătoare.

-Ptiu! Fu cât p-aci să ne lase fără turul pantalonilor! bâigui bătrânul cobzar, gâfâind, tare năcăjit de neașteptata întâmplare. Ce oameni! Cum să lași slobodă o fiară ca asta? Și-n seara de Ajun! -Oameni calici, fără frică de Dumnezeu! răbufni și vioristul. -Unde suntem acum? Ai, da' asta-i casa lu' Manole Bache, se dumiri nea Nică. Ăsta n-are câine. E zidar și n-are oi. Hai să începem. Își drese glasul și sparse liniștea nopții cu o voce guturală, tremurătoare, nu se știe dacă din cauza gerului năprasnic, a sperieturii suferite ori a felului propriu în care bătrânul cobzar înțelegea să-și manifeste talentul de artist: *Pur...tând cofițaaaa cu apă recee,/ Pe ai săi umeeeri, albi rotunjuooori,/ Juna Rodică voioasă treceee/ Pe lângă junii sămănătuooori...* Vioristul, luat prin surprindere, pierdu startul, dar nu se pierdu cu firea, așteptă câteva clipe să-și potrivească arcușul la ciupiturile corzilor cobzei și începu și el să țină hangul cântărețului: *Ei cu grăbiiree îi sar în calee,/Zicând: Rodicăăă, floare de criiin,/În plin să-ți meargă vrerile taleee,/Precum tu, dragă, ne ieși cu pliiin!*

Vocile celor doi se potriveau ca sacul cu petecul găsit la repezeală, dar atmosfera de colind o asigurau cântecul și instrumentele. În clipa aceea apăru, din spatele porții, nevasta lui Manole Bache care ne oferi, dintr-un coș, mere, nuci și covrigi, iar maestrului îi întinse o hârtie de 5 lei, probabil. -La mulți ani, coană mare! rosti, cu plecăciune, bătrânul. -Să trăiești, nea Nică, la mulți ani! răspunse femeia, pe un ton care arăta că este măgulită de apreciere. Maestrul își plimbă hârtia pe ambele părți ale bărbii, de saftea, și ne continuarăm drumul. Viersuirăm *Juna Rodică* – niciodată pe de-antregul – pe la gospodăriile bunilor creștini, pe la Gheorghe Bae, Banu Badea, Elisei, Mătușoiu, ori pe la Mița lui Șinși și chiar pe la Bontoaia, care l-a răsplătit regește pe Maestru, cu câteva bancnote pe care le-a mistuit repede în buzunar. Când l-am întrebat de ce am plecat așa repede din poarta ei, mi-a spus că avea o datorie la văduva respectivă și a șters-o să nu-i amintească de ea. În schimb, la capătul uliței, la casa lui Ciupitu, tot văduv, am zăbovit ceva timp, în aburii ademenitori care se ridicau dintr-o ulcică de pământ ce zăcea veselă pe plită.

-Ia și bea, nea Nică, din licoarea asta de suflet și inimă, să te mai dezmorțești un pic, zise gazda, turnând în cești pomenita băutură fierbinte. Hai, noroc să dea Dumnezeu!

Noroc să avem! întări nea Nică, ciocnind cescuța cu gazda dar și cu Brebenică, dând repede pe gâtlej o dușcă zdravănă, tare potrivită momentului, chiar dacă fu urmată de o schimonoseală sugestivă a feței. Da' tare mai e! reuși el să bâiguie când își mai reveni.

-Doar mă știi, eu nu fac poșircă... Ș-apoi, bine-ați venit, că mai am și eu cu cine tocmi o vorbă... Ia zi și una de alean, că viața asta e aspră... Nici una, nici două, Maestrul se aruncă pe cobză, trânti o privire cruntă violonistului, și vocea-i începu să se mlădieze mai abitir ca a lui Florică Doroghean, lăutarul: *Ale, le, le, le, leeeee,/ Viața când mă bătrâneșteee/Mi s-aprinde inima/Să stau de vorbă cu ea/Despre tinerețea mea/Doamne, ce-am făcut cu ea!/Of, of, of, Leano!* Vioara nu se lăsa mai prejos, jeluia cu aplomb tânguirile cobzei.

-Așa, măi nea Nică, că bine le zici, amarul ei de viață! Hai să mai luăm o dușcă, că de când mi-a murit muierea, nu prea are cine să-mi calce pragul... Și mai o cântare, mai o ciocnire, Maestrul s-a dușcălit așa de bine, că d-abia l-am ridicat, eu și cu Brebenel, de pe scaun, și l-am scos în gerul întunecat al nopții. Răcoarea de-afară i-a făcut bine, s-a înviorat mai repede decât ne-am fi așteptat, și ne șopti, șugubăț, simțind mirarea noastră: -Da' ce credeați voi, că m-am cherchelit de la câteva cescuțe de rachiu? Învățați dă la mine: totdauna să dați impresia gazdei că v-ați bucurat de omenia lui!

La Păunaș zis Ghici, n-a răspuns nimeni, dar *Juna Rodică* am doinit-o apoi la Nae Pietraru și la Păpuroiu, la Pătălică, Nolică, Cercel și Gole ăl mic, după care am ajuns la Ticuloaia. Aici Maestrul sări la strofa a treia când a văzut gazda că se apropie da poartă: *S-ajungi mireaaasăăă, s-ajungi crăiaasăăă,/ Calea să-ți fiiiie numai cu fluooori/Și casa casă, și masa masăăă/Și sânul leagăn de pruncușuooooori.* Femeie înstărită, cam între două vârste, care îl ținea pe Gicu al lu' Coclețaș, zis și Ticuloiu, bărbat sărac măritat la ea în casă, dar fără să fi trecut pe la primărie sau pe la sfânta biserică încă, îl răsplăti regește pe Maestru, semn că urările i-au atins sufletelul. Brebenică primi niște cârnați afumați și o cașcavală și le îndesă repede în traista care începuse să atârne cam greu pe umerii mei.

-Învață dă la mine, Ticuță, dădu răspuns bătrânul la întrebarea mea naivă că de ce a sărit la strofa a treia, învață dă la mine că oamenii sunt și mai darnici când știi să le gâdili amorul, să intri în capul lor și să le dai ce vrea ei. Ori coana Ticuloaia nu vrea ea să fie mireasă odată și-odată?

La Cațică, pădurarul, care avea fată de măritat, Maestrul trecu de la prima la ultima strofă când văzu că tocmai fata le-a deschis poarta: *Cu grâu de aurrr ei o-mpresoarăăăă,/Apoi cofițaaaa-ntreagă o beeeu,/Copila râde și-n cale-i zbuoaaarăăă,/Scuturând grâul din părul săăău/ Copila râde și-n cale-i zbuoaaarăăă,/Scuturând grâul din părul săăău.* Știa bătrânul ce știa, și, ca să nu-i mai pun vreo întrebare de prisos, mă dumiri, trântindu-mi în șoaptă, la ureche: Brebenică ar vrea să mi-o facă noră! Dar nu-i de nasul lui!

Cocoșii se pregăteau să anunțe ivirea zorilor când șeful hotărî să ne întoarcem acasă prin grădini, să lăsăm drumul. Hotărâre nu prea luminată, se vede treaba. În grădina lui Geogică, ne-am oprit să ne ostoim setea la izvorul care se ivea liniștit la poalele unui mal. Mi-am lăsat ciomagul, m-am eliberat de traista care-mi chinuia umerii, și taman când să sorb apa rece din palmele făcute căuș, o haită de câini apărută de nu se știe unde, ne puse pe o fugă nebună, cu bătrânul în frunte. Cobza și vioara alergau căpiate spre un liman, dar prețioasa mea povară rămase simbrie dușmanilor, care sfâșiau cu patimă cârnații Ticuloaiei.

- Ai grijă, ticule! Dacă se sparge ostromentu', ne-ntoarcem de unde am venit fără nimic la teșcherea! se-ngrijoră Brebenel, fecioru-său, care ținea cu mare grijă, sub brațul firav, o vioară scorojită, moștenită de la bunicu-său. - Ia nu-mi purta tu de grijă, vezi-ți de tine și ține bine de vioara aia! Ticuță, băiatule, ce-ai rămas cu gura căscată ca vițelul la poarta nouă? Vino-ncoa cu felinaru' ăla, că doar de-aia te-am luat cu noi, să ne luminezi calea!

→ iritare ascunsă". Doar așteptând nașterea fetiței sale, Anna, se simte nițel mai bine, beneficiază de-un reveriment efemer. Altminteri „schioapătă", pierde din ce în ce mai multe celule. Cu toate că acceptă să meargă în străinătate spre a se trata într-un spital occidental, nu are parte nici măcar de o ameliorare. La întoarcerea în țară, face eforturi să se stăpânească, să trăiască împăcat cu sine, cu toate că-i pe deplin conștient că singurul drum pe care-l mai are de străbătut, într-un ritm mai mult decât galopant, nu este decât acela spre moartea implacabilă.

Alegând un mod de narare dedalic, dislocat, ingenios, bogat în sinuozități reverberante, în intertextualizări abia perceptibile, în nuanțări laborios asumate, în contrapunctări deosebit de eficace pentru reprezentarea unei problematici icarice și, în același timp, lazarice, de o efervescență apreciabilă, Evgheni Vodolozkin, autorul captivantei ficțiuni *Aviatorul*, se dovedește un romancier cu adevărat inspirat, trece cu brio proba maturității artistice, își vădește din plin capacitatea de a crea o lume ficțională densă, tensionată, elastică, în cadrul căreia personajele evoluează cu o dezinvoltură admirabilă, interferând în cel mai firesc mod cu putință; în orizontul căreia situațiile mai mult sau mai puțin critice se succed într-un ritm lejer, nevăzându-se nevoite să forțeze nota, să-și exacerbeze importanța, să-și demonstreze eficacitatea ori, dimpotrivă, ineficacitatea; pe tărâmul căreia dramatismul (ce impregnează discret fabulația abundentă) e, de fiecare dată, în elementul său, izbutind să se facă remarcat într-o manieră mai degrabă pertinentă decât stridentă; pe meridianele căreia apropierea de anumite evenimente alternează cu distanțarea față de ele spre folosul narației temeinic perspectivate, niciodată înclinate să renunțe la transparență și plasticitate.

Christian Crăciun

NODUL DIN PALMĂ

Motto: *Știam eu că nu pot să șterg vreun labirint/de praf*

Invizibil ochiului banal, în palmă se află un nod spre care converg liniile numite uneori ale destinului, chiar dacă aparent ele sunt divergente. Maria Calciu întreabă, prin poezie, despre misterul acestor hărți ale unei lumi nebănuite. Despre destinul pe care vrea să-l strângă în pumn. „Și mă tem că dacă vreodată mă va chema/Cineva/pentru a-mi înnoda două sau trei linii/în palmă/nu voi auzi/ori voi uita de ce mi-ai cerut/să aștept/ca fereastra din mine să devină reflux”. De altfel, imaginea hărții palmare este recurentă în ambele volume, ca un memento al destinului, nu ineluctabil ci într-o ciudată dinamică. „Tiare în palmă” sau „plinul greu ce îmi creștea în palmă” vorbesc deopotrivă despre o imagine a poeziei ca încoronare, „prinsă”, „strânsă” în pumni cu forță dar și cu delicatețe. Un poem se cheamă „Pragul din palmă”. Două volume dintre cele aproape douăzeci ale autoarei îmi stau în atenție aici. Este o poezie care nu pune accentul pe experiența cuvântului rar, ci pe insolitul imaginii. Poezia din primul volum, *Esențe de rubin,* ed. Semne, 2018, este concisă, construită din imagini nu ordonate sintactic, ci după un discret principiu al adiționării. Enumerări de imagini, mai simplu spus, fără o *desfășurare* crono-logică a lor. Două consecințe survin imediat: un anume ermetism al sensului (ascuns în verigile lipsă ale textului, în *nespusul* lui) și senzația unui absențe a timpului. Poeziile par să plutească într-un aer abstract, decontextualizat, ceea ce nu înseamnă deloc carență de lirism. Aleatoriul imaginilor, jocul lor liber trimit spre libertatea suprarealistă. „înfășurat/ în carapace străine/ cu numere schimbate”, „osul umbrei din dreapta”, „liliacul din care părea că bate o toacă”, „pentru a-ți scutura cozile de licurici”, „ușa dintre mine și umbră”, „Mă strângeau streșinile de nisip/între care legai uneori de departe/câte un ceas/rămas mereu în urmă...”, „din cuiburile roase pe margini de melci”, „să împletești vini din candelabre” sunt doar câteva exemple. O a doua trăsătură a tehnicii poetice este fracturarea discursului, a obscurizarea voită, obținută prin tăietura bruscă a frazei. Poeziile sunt scurte, mozaicate și tensiunea lirică se ivește din surpriza asocierilor. /inelul/„l-am găsit prima oară doar eu/în vitrina dintre două chemări/așa cum era uitat sau pierdut/printre poze lipite cu praf”. Secvența de mai sus: *vitrina....chemări* reproduce mecanismul metaforic preferat de poetă, la un moment apare o abatere, determinantul de după *vitrina* nu mai are nicio legătură cu el, și după acest mecanism al întâlnirii și amânării înțelesului sunt construite majoritatea poemelor. În textele ceva mai ample dezvoltarea aceasta a unui lirism frânt se vede mai lesne. *Copacul dintre plecări*, *Poze cu zodii* sunt edificatoare. E o sfială, o pudoare aici, poezia nu se ex-pune nici pe sine (ca în postmodernism), nici improbabilul „eu” romantic. Trebuie un efort de înțelegere pentru a-i percepe un fel de sunet secund al unei tristeți, al unei ne-întâlniri vizionare. Cam aceasta este tema recurentă. Emoția este prezentă și insistentă, dincolo de suprafața voit translucidă a textului. Delicatețea o face să se ascundă în constelații de imagini „tăioase”, ofensive. Există, forțând o paralelă între modurile gândirii și poematizare două tipuri de poezie: una *inductivă,* pornind de la experiența individuală și tinzând spre general, și una *deductivă,* coborând de la sensurile generale spre a le căuta întruparea în unicitatea eului. Din acest punct de vedere poezia de față se încadrează limpede în a doua categorie. Pare a coborî neîncetat dintr-un cer străin și straniu. „Ca și cum lupi de foc/venind/îmi trec prin umbră/doar pentru a-mi rămâne/înfometați/alături”. Una dintre cele mai pregnante imagini ale volumului. Urmată de una a palmelor încercând unirea în rugăciune. Într-un alt poem ninsoarea este adunată într-un pahar de piatră, „De parcă cineva a stins în ea lumina”. De altfel, întregul volum este construit ca adresare către un *tu* evanescent. „Adăposteai în mine un fel de strop de ceață /.../ca și cum n-ar fi fost/ca și cum fiindu-ți sete ai fi venit prin noapte/în mine/să îl sorbi”. „Abia după ce am spălat de blesteme copacii/te-am auzit de departe/cum vegheai între ochiuri de oaze/un somn ori o boală”, „dacă tu arzi macii/pentru a le așeza cenușa/pe visele lăsate dezvelite în urmă”. Asemenea proces de „diafanizare” duce poezia spre o zonă a sensibilității poate inactuale, dar care, cred eu, se cuvine periodic regăsită, „plâns fără plâns”, poezie de epurări succesive, tocmai ca o formă de camuflare a eului. Sunt câteva poeme în întregime remarcabile, unitare: *Copacul dintre plecări, Pragul din palmă, Aripile din clopot* de exemplu.

Al doilea volum despre care scriu aici este *Sunet mut,* ed. Limes 2019. Avem o poezie cu ceva mai multă „carne”, trecerea la persoana întâi crește dramatismul și schimbă natura metaforelor. Deși, firesc, între cele două volume sunt multe legături. Versul devine mai „pictural”, se desfășoară într-un ritm mai cursiv și se adresează ochiului. „Știu doar că încă mai așteptca cineva să vrea/în urma mea/o clipă să rămână/atunci și numai dacă iar aș uita să las/o candelă aprinsă/lângă o toamnă veche ce tremură de frig”. Eul este frământat, retorica vine din presiunea construcției imaginare. Sciziunea lumii, trecerea între planurile ei este marcată de câteva metafore recurente, evidente: ușa, pragul, fereastra. „Răsadul unui prag /în care mă aștept chiar eu”, „ușa dintre mine și ceață”. Ochiul – organul concretului – devine important. Ochiul – viespe, cum se numește un poem: „Nu venea nimeni niciodată atât de departe/Dincolo de ochiul-viespe al clepsidrei/opace/prin care trecea uneori nespus răsăritul” până la „Dincolo de ochiul clepsidrei/Acolo unde nu venea nimeni/niciodată”. Singurătatea se exprimă deplin prin asemenea imagini care rănesc. Mai rar apar în această poezie „gesturile lirice”, semnificative prin intensitate: „Mă descalț/de fiecare dată când vreun apus începe/să curgă pe salcâmi”. „Știam că nu pot eu să șterg/vreun labirint de praf”. Asemenea ceremonii lirice sunt interesante tocmai pentru că sunt totuși rare, sensibilitatea poetei se exprimă în special prin efortul de a cristaliza imaginile, o calofilie de bun gust. Impresia cititorului este că autoarea *caută* de fiecare dată să prindă într-o imagine surprinzătoare contrarietățile realității interioare. „Crisalida fiecărui mâine/îți va părea diformă”. Iar palmele sunt „spălate de un liliac topit”.

Nu știu care este relevanța în actualitate a unei asemenea poezii. Pentru că ea purcede instinctiv dintr-o credință într-un fel de liricitate constitutivă a lumii, al cărui sunet originar, la modul romantic, poetul este chemat să o descopere. Nimic social, nici măcar limbajul, într-un asemenea tip de poezie mizând pe atemporalul stărilor sufletești sau dubitative. Poeta construiește vagi țesături de cuvinte, ca o plasă în care să prindă un sentiment (o viziune în dicționar nichitian) pe care – totuși – își propune de la început să *nu* îl numească. Acest mod de poezie a discreției este la antipodul „proclamației”, „ex-punerii”, „consemnării faptului nud”, „esteticii șocului”, mult mai frecvente în poezia recentă. Poeta „scoate cuiele din punctele cardinale” sau privește „grădina sub bulbi de abur”. Și asta îi pare suficient. Este, ca să spun așa, limita confesiunii. O poezie excelentă, cum este *Busola ruptă către praguri* (enigmatic și provocator titlu!) sparge monotonia, țintind spre o epicizare a emoției. La fel *Șnururi colorate.*

Maria Calciu este o poetă sigură pe sine ca artă poetică, cultivând fără complexe poezia ca emoție și confesiunea abstractizată. Aproape în plurisemia corespondentului englez al cuvântului din urmă. Oximoronul din titlul acestui al doilea volum închide foarte bine sensul pe care autoarea îl dă poeziei. Sortit pe vecie să rămână, ca și sufletul nostru, un sunet mut, o rostire a tăcerii și o tăcere rostită.

Maria Calciu este o poetă sigură pe sine ca artă poetică, cultivând fără complexe poezia ca emoție și confesiunea abstractizată. Aproape în plurisemia corespondentului englez al cuvântului din urmă. Oximoronul din titlul acestui al doilea volum închide foarte bine sensul pe care autoarea îl dă poeziei.

Iudita Dodu Ieremia

Corect/Incorect

Destinul unui popor depinde de starea gramaticii sale. Nu există mare națiune fără proprietatea limbii. **(Fernando Pessoa)**

CU UN „I” SAU CU DOUĂ „I-uri”? ACEASTA-I ÎNTREBAREA!

Această literă buclucașă se joacă, din păcate, cu mințile multor oameni. Ba apare unde nu trebuie, ba dispare de unde i-ar fi fost locul. Sunetul [i] este... serios, se aude în vorbirea tuturor, chiar fără voia unora dintre ei, mai exact, în ciuda ignoranței lor. În scris însă, litera „i” profită de incultura celor care încearcă a scrie, dispărând ori apărând după voia sa. Prin urmare, sunt două situații, pe care le voi numi „i-uri” în plus și „i-uri” în minus.

1. „I-uri” în plus

a) La pronumele și adjectivele pronominale posesive **noștri**, **voștri**. Acestea se scriu întotdeauna cu un singur „i”. NICIODATĂ: „noștrii”, „voștrii”;

b) La numele poetului **Arghezi**, care, de asemenea, se scrie întotdeauna cu un singur „i”. NICIODATĂ: Arghezii.

c) La substantivele masculine terminate la nominativ și acuzativ singular în vocala [-u] precedată de două sau de trei consoane, dintre care ultima este [-r-] sau [-l-]: *membru, astru, codru, socru, tigru, zimbru, arbitru, ministru, scafandru, copilandru, cioclu* etc. De data aceasta este mai complicat, pentru că substantivele respective se scriu și cu un „i”, și cu două „i-uri”. Și anume, dacă sunt la plural fără articol definit (hotărât), desinența de singular „-u” este înlocuită de desinența de plural „-i”: **membri, aștri, codri** etc.; dacă sunt la plural cu articol definit (hotărât), se adaugă articolul hotărât „-i”: **membrii, aștrii, codrii** etc. Problema este că în ambele situații pronunțarea este identică și ar trebui să știm o mulțime de reguli pentru a scrie corect. Vă voi salva cu un leac băbesc, dar vă rog să-l folosiți doar în gând, să nu afle nimeni. Nu cred că cineva aude, cu adevărat, vreo diferență de pronunțare între **doi membri** și **toți membrii**, dar cred că oricine poate auzi diferența de pronunțare dintre **frați** și **frații**. (Sper!) Ce urmează? Simplu! Punem în gând cuvântul **frate** în locul cuvântului cu pricina: **mulți frați – mulți membri**; **amândoi frații – amândoi membrii**. Chestiune rezolvată, dar repet, nu dezvăluiți leacul!

Mă întreb de ce oare s-o auzi acest [i] lung de parcă ar fi dublu. Știu! Vinovat este contextul fonetic, adică vinovată este consoana care precedă vocala [i]. Spre deosebire de vocale care sunt sunete continue, adică se pot prelungi cât ne țin plămânii, consoanele nu prea pot fi prelungite. Dintre consoane, pot fi prelungite fricativele [f, v, s, z, ş, j, h] și sonantele [l, m, n, r], iar dintre sonante, [r] are în cea mai mare măsură calitatea de a fi prelungită. Gândiți-vă la mârâitul unui câine: **mârrr!** Cât de amenințător și lung se rostogolește vibrantul [r]! Încercați același lucru cu interjecția **Zât!** (Să mă ierte iubitorii de pisici!). Nu veți reuși să prelungiți consoana [t]. Astfel că la **Arghezi** consoana [z] putând fi prelungită provoacă lungirea vocalei [i], în mod incorect, desigur. Ce să mai spun de consoana [r] care apare în cele mai multe dintre cuvintele de mai sus și care provoacă nu numai lungirea vocalei [i], ci și a altor vocale. Așa se întâmplă în cuvintele **proroc** și **prerie**, unde vocalele ⟶

litere

Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

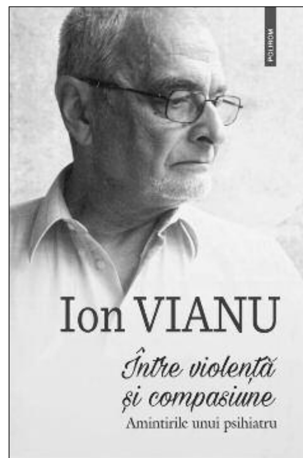
O mărturie despre om

"Gândind la cursul lumii, am ajuns la concluzia că faptul psihic determinant pentru ființa om este dorința". Întreaga carte a lui Ion Vianu, *Între violență și compasiune* (Ed. Polirom, Iași, 2018) este clădită pe această convingere, rod al unei experiențe psihiatrice de patru decenii, dintre care 13 ani în România comunistă iar restul în Elveția. Rememorarea ei nu înseamnă doar o trecere în revistă a întâmplărilor, întâlnirilor, persoanelor cunscute etc, ci mai ales o reflecție asupra condiției de psihiatru, a nebuniei dar și, poate în primul rând, asupra valorilor fundamentale ale existenței umane. În acest sens, patologia mintală, tocmai fiindcă exagerează, deci amplifică dimensiunile ființei noastre, este, ca și literatura, una dintre cele mai importante căi de cunoaștere a omului. Ce ne spune așadar un psihiatru după o atât de lungă carieră despre om?

Ne oferă pentru început o definiție a sa ca ființă ce nu urmărește doar satisfacerea nevoilor, ci și a dorințelor, deci a plăcerii pe care, cum spune Nietzsche, vrea să o eternizeze. Spre deosebire de restul animalelor, omul se comportă ca un animal excesiv, iar acestei tendințe spre nelimitatul exesului îi datorăm atât civilizația (cultura), cât și nebunia. Aceasta din urmă este, într-o astfel de perspectivă, un exces al excesului, iar nebunii ar fi, cum spunea tatăl autorului, fiosoful și teoreticianul literar Tudor Vianu, "martirii umanității din noi". O afirmație enigmatică făcută cu prilejul unei vizite într-un spital psihiatric, care sugerează că excesul dorinței, chiar infinitul ei, este o stare nefirească, împotriva naturii, pentru care trebuie plătit un preț. Delirul psihoticilor provine din pierderea simțului realității prin cufundarea în nelimitatul dorinței, omul delirant, scrie Ion Vianu, fiind cel care "a pierdut simțul metaforei, considerând trăirile simbolice drept realități". Inițial, mărturisește el, a considerat că psihoticii (nebunii) au o lume aparte, diferită de lumea noastră, a celor mai mult sau mai puțin normali; ba chiar vedea în nebunie o formă de libertate. Experiența psihiatrică l-a făcut însă să înțeleagă faptul că nebunia nu este de fapt decât "o hiperbolă a ceea ce se petrece în mod obișnuit în viața noastră". Nebunia nu face decât să exacerbeze experiența noastră obișnuită, nebunul fiind exemplar pentru condiția umană tocmai pentru că ilustrează ideea că ființa umană nu este una guvernată strict de nevoile adaptative, ci poate evada în afara realității. Din perspectiva nebuniei normalitatea omului apare ca o atenuare (a excesului), iar nebunii tocmai fiindcă merg până la capăt sunt figuri sacrificiale, care răscumpără umanitatea normală. O astfel de concluzie contrazice, evident, simțul comun, în felul acesta Ion Vianu voind să ne facă să conștientizăm umanitatea profundă care nu se pierde în cazul nebuniei, ci dimpotrivă, abia ea ne poate dezvălui mai bine limitele umanității noastre, a celor care tindem să-i excludem pe nebuni din condiția umană.

Înțelegerea omului ca ființă deziderativă (doritoare) este premisa pe care Ion Vianu, continuând în alt plan tradiția tatălui său, își propune să întemeieze o psihiatrie umanistă. În acest scop el reia o axiomă a psihanalizei freudiene, în ale cărei cadre și-a conceput activitatea, fără a deveni însă un psihanalist dogmatic, anume că între sănătate și boală diferența este doar de grad, cantitativă, nu calitativă. Înțelegerea nebuniei ca exagerare a normalului ține de această paradigmă; la fel și legătura dintre produsele delirului psihotic și creațiile literare, căci ambele încearcă să umple un vid existențial. Din acest motiv simptomele nebuniei nu ar trebui extirpate, ci canalizate spre un mai mare acord cu realitatea. A le elimina înseamnă a rupe ceva din umanitatea pacientului. Terapia cu medicamente neuroleptice, care intenționează dispariția simptomelor în bolile psihice, reprezintă dintr-o astfel de perspectivă umanistă un eșec al psihoterapiei prin eludarea esențialului care constă tocmai în stabilirea unei relații umane, bazate pe cuvânt și, mai profund, pe tăcerea care poartă cuvintele. Idealul, spune admirabil autorul, ar fi "să vindeci cu persoana ta, nu cu vorba. Cu ce ești, nu cu ce spui sau faci". Ca orice ideal și acesta este însă foarte greu, dacă nu imposibil de atins în realitate, adică în relația cu ființa psihotică a cărei forță imensă "vine din aceea că preferă să moară decât să cedeze". Problema în această "meserie cvasiimposibilă", cum numește el practica psihiatrică, este de a rupe simetria, de a nu răspunde violenței cu violență, de orice natură, fizică, verbală, medicamentoasă. Este oare posibil? Ion Vianu răspunde că da și anume adoptând o atitudine minimalistă în ceea ce privește prescrierea de medicamente, dar mai ales prin ceea ce el numește o atragere pe cât posibil a psihoticului în nevroză. Nevroza este definită succint ca trăire a contradicților, atât a celor personale, cât și a celor presupuse de relație: de exemplu între agresivitate și milă sau între neimplicare și prea multă implicare. De altfel, propria nevroză este condiția esențială pentru empatie, pentru a înțelege ceea ce se petrece în mintea celuilalt. Fără ea și fără compasiunea la care conduce, adică depășirea egoului înspre întâlnirea cu celălalt ("gândirea slabă" și smerenia sunt virtuți cardinale în psihiatrie) nu se poate practica meseria de psihiatru, ca de altfel nici cea de medic. Și totuși, încercând în partea finală să prefigureze ceea ce va urma în viitorul destul de apropiat, umanistul Ion Vianu constată cu amărăciune că tendințele hipertehnologizării dintr-o societate a rețelelor cum este din ce în ce mai mult și aparent irevocabil cea a noastră, conduc către depersonalizarea actului medical în general și a celui psihiatric în particular, că relația Eu-Tu va deveni probabil un lux care va costa mulți bani iar dialogul care a marcat totuși secolul XX, cu toate conflictele sale, este pe cale de dispariție.

Dacă societatea comunistă și-a propus să înlocuiască dorințele omului cu nevoile, retezându-i în felul acesta elanurile creative, societățile viitorului, probabil o sinteză liberal-comunistă, vor încerca să ne schimbe dorințele nu prin negare, ci impunându-ne unele conforme cu ceea ce vor ele. Acestea vor fi de fapt nevoi deghizate. Pericolul cu noua societate rețelară, ciberbetică, dorită de toată lumea, este că va face din ce în ce mai puțin probabilă revolta, deci libertatea care este întotdeauna a omului ca ființă doritoare. Lupta, ce deja a început, trebuie dusă pe două fronturi: prin menținerea în viață a anumitor dorințe în scopul de a păstra o fărâmă de libertate într-o lume căzută sub robia rețelelor, deci pentru a evita transformarea omului într-un postom și, pe de altă parte, prin împiedicarea calculatoarelor de a lua decizii axiologice. Cele două sunt de fapt legate, deoarece prescripția valorilor de către mașini înseamnă sfârșitul primatului dorinței, deci a libertății. Or, "lipsit de dorință, omul încetează să mai existe". După rapiditatea cu care "evoluează" lucrurile, chiar în direcția preconizată de Ion Vianu, *Între violență și compasiune* tinde să fie deja mai mult decât o mărturisire, o mărturie despre ce a fost cândva omul.

⟶ [o], respectiv [e] par a fi duble în pronunțare și de aici scrierea incorectă „prooroc" și „preerie".

2. „I-uri" în minus

a) La verbele *„a scrie", „a prescrie", „a transcrie", „a ști", „a veni", „a deveni", „a reveni", „a preveni", „a ține", „a reține", „a susține" „a obține", „a speria", „a apropia"* etc. Atunci când se folosesc la modul indicativ/conjunctiv prezent, persoana a doua singular, acestea se scriu totdeauna cu două litere „i" (sufixul verbal și desinența): **(să) scrii, (să) prescrii, (să) transcrii, (să) știi, (să) vii, (să devii), (să) revii, (să) previi, (să) ții, (să) reții, (să) susții, (să) obții, (să) sperii, (să) apropii** etc. NICIODATĂ: „tu scri", „tu ști", „tu vi"_etc.

b) La verbele cu infinitivul în [-i]: *„a citi", „a vorbi", „a veni"* etc. Atunci când se folosesc la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a singular, desinența de persoană este Ø (adică nu este!): **(el) citi, (el) vorbi, (el) veni** etc., dar persoana I singular adaugă la sufixul de perfect simplu desinența de persoană: **(eu) citii, (eu) vorbii, (eu) venii** etc. Câteva verbe au infinitivul în [-ii]: „a se sfii", „a înmii", „a pustii". Desinența de persoană se adaugă la fel, dar persoana I va fi mai bogată în „i-uri": (eu) **mă sfiii** - (el) **se sfii**, (eu) **înmiii** - (el) **înmii**, (eu) **pustiii** - (el) **pustii**. Verbul *„a prii"* se folosește doar la persoana a III-a: **Vacanța îmi prii**.

Dragi cititori, problema „i-urilor" în plus ori în minus nu se încheie aici, dar eu mă opresc pentru a nu vă pune prea mult răbdarea la încercare.

Petru Pistol

Diortosiri

Motto-ul: „ ...că nu este nici o gramă / Din a lumii scrieri toate să nu aibe melodramă" (*Levantul*).

Două surate

Două texte pe aceeași pagină de revistă (N1), fiecare text cu autor propriu. Subiectul – unul singur. Fotografia lui (a subiectului) împarte pagina în proporții simetrice, fără pretenția exagerată a numărului de aur.

Citesc primul text. Nu înțeleg. Îl iau cu binișorul, să mi-l apropii; mă recuză. Adopt te miri ce strategii ale cunoașterii, spre exemplu diplomația bunului meseriaș: *Nu se poate, trebuie să-l dovedesc de vreme ce e conceput de mână de om*; mă ignoră. Îmi zic: poate nici autorul, dacă-l întreb, nu mai știe exact ce a vrut să spună, a fost o sclipire, străfulgerare. Pare o tehnică recentă de luare în posesie a înțelesului, deși, dacă o iei cu de-amănuntul, întrevezi sublimul, fiorul tragic, dar și scheletul esopic: *Bea marea, Xantos*! În final mă împac cu gândul că fac parte eu însumi din categoria acelor spirite pentru care înțelegerea e privilegiul mediocrității.

Al doilea text, al doilea nume. Înțeleg textul de la prima ochire. Mă indignez. Dau lectura înapoi: nu am înțeles – îmi zic – de vreme ce am înțeles atât de lejer încât puteam înțelege fără să fi citit (buna mea credință îmi este normă de viață). *Quid beneficii*? *Quid molumenti*? (N2)

Totuși, două „impolitețuri" pe biet cap de om, pe aceeași pagină, una atingându-mă în zbor, alta pedestru, e prea mult. Nu vreau să-mi intre înțelesul în ogradă precum căruța cu fân (vezi primul text), dar nici să ne petrecem ca niște străini, fără un semn de bineţe. Nici numai pe-ale Martei, nici numai pe-ale Mariei.

N1. *România literară*, nr.1-2/2020, p.17.

N2. „Ce câștig am?" „Care-mi este uiumul?" (din limba latină).

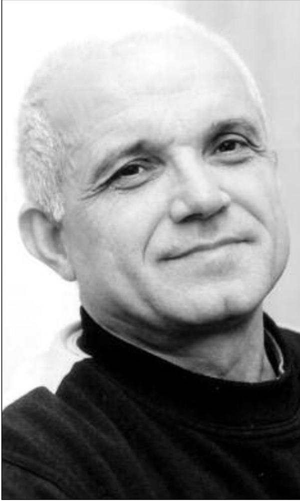
CA

De constantia – Reacția unui critic cu suflet mare la lectura cărții lui Laurence Sterne

La fel ca acum trei sute de ani, râdem: „de-ar fi nasul cât omul [...] neputând exista un suport pentru amândoi, neîndoielnic s-ar desprinde ori nasul de om, ori omul de nas" (Laurence Sterne, *Tristram* Shandy, VI, 19, p.264), ori ne înduioșăm: „Aducându-l pe lume cu ciniile sale păcătoase, doctorul îi turti nasul mai dihai ca pe-o clătită, și acum îi face o punte falsă de susținere din niște bumbac și o bucățică subțire de os de balenă din corsetul Suzanei, ca să-l dreagă" (Laurence Sterne, p.227), râdem ori ne înduioșăm ca acum trei sute de ani pe același suport omenesc: sufletul.

litere

Liviu Ioan Stoiciu

Poet optzecist de prim raft, aflat tot timpul în coasta regimurilor politice şi a oricărei forme de impostură, Liviu Ioan Stoiciu ni se impune ca o conştiinţă scriitoricească edificată pe principii morale implacabile, trăind cu fervoare şi inocenţă într-o continuă confruntare cu ceilalţi şi, finalmente, cu sine...

MIRCEA A. DIACONU

De-a lungul istoriei

Cântă din fluier de soc înflorit, după ce bea ţuică. O
înghiţitură mare. O gură de ţuică
amestecată cu floare de soc. Floare macerată. Socată. El,

care cântă din fluier, să aibă ea ce să
asculte – bine, dar asta nu e o melodie, e un puhoi beat!
Adică, eu... Nu mai continuă, nu vrea să se certe.

Acesta e riscul deziluzionării. Să te pierzi
cu firea. Afirmă că ea nu corespunde acestei realităţi.
Unde naiba spuneai că suntem aici? Aici,
printre dărâmături fortificate, cu lăncii dezgropate, săgeţi
şi urne mortuare pline de monede. Cum unde
suntem? Habar nu am. La muzeu? În iad? E ceva enigmatic.
Dar dă-mi voie să cânt mai departe din
fluier de soc înflorit, să cânt tot ce am pierdut de-a lungul
istoriei... Nu. Îşi scoate

masca de strămoş. Gata, nu-şi va mai face nicăieri
prezenţa. Totuşi, nu bei şi tu o gură?

Îmi scrii o poezie

Clopotele bat? Sunetul lor vâscos îţi curge din urechea
dreaptă, care te doare de o săptămână, s-a

spart buba. Ce Dumnezeu faci, îmi scrii o poezie? „Ce
a fost, va fi, sau e". Bat clopotele în
prima zi a anului, e Sfântul Vasile – îmi apăs urechea
dreaptă, mă vaiet. E o întâlnire neprevăzută.
Râzi de mine, arunci hârtia pe care ai scris... Mă săruţi:
am vrut să fiu turturica ta, care te întâmpină
cu paie în cioc. Paie ale bunelor auspicii – dar a început
anul cu aceste mizerabile nelinişti. Ce este scris
trebuie să se împlinească, nu? Fraiere! Am
venit până la tine ţinând calea
după o seamă de urme de copite. Ştii

cine sunt? De fapt, sunt una dintre cele multe ce nu
au ajuns încă la mintea omului!
Pregăteşte-te, eu anunţ doar prima strofă... Sunt turturica
ta. Scrie: „Am un iepure în braţe"...

O străfulgerare

Cum a venit, aşa va dispărea de aici, printr-o străfulgerare.
Nu contează linia de gândire pe
care şi-a conturat-o, într-o viaţă. El nu reprezintă decât
o „deplasare în cerc". El nu a fost
„nici vehicul, nici cauza care l-a pus în mişcare". Cei
ce-şi vor aminti de el vor spune: a fost
ultima persoană văzută când am plecat din Bucureşti, gâfâia,
era în întârziere, a urmat atacul final al bolii, nici
nu şi-a dat seama când s-a declanşat,
„după care am plâns de ruşine că nu ştiusem să exprim ceea
ce simţeam cu adevărat". Îi era
scârbă. De ce n-a existat un echilibru de contrarii? Fiindcă
n-a mai întârziat prea mult atunci
adierea care făcea să se mişte prin văzduh firele de praf.
Unde i s-a scurs dintr-odată timpul? N-a
mai apucat să deosebească în ceaţa pusă pe ochi decât
o dâră de lumină...

Meditează îndelung, îşi face o nouă revizie
în cap, într-o formă concisă,
e istovit, încearcă să nu se lase doborât, se repetă
la nesfârşit, nu reuşeşte să se
armonizeze în sine, degeaba se contopeşte cu tăcerea din
afară, care în realitate nu e tăcere, ci
zgomot de fond al universului, dar el insistă, aude şi
rumoarea produsă de organele lui interne?
Sau e aceeaşi rumoare produsă de mişcarea corpurilor cereşti?
Trezeşte-te, ce faci, o iei razna dacă mai continui
aşa! I-am arătat

direcţia, iar el s-a apropiat de tabel să citească
distanţa, s-a întors şi mi-a zis: Nu ne vom mai vedea
niciodată! Atâta pagubă, nu? Dar ne
vom revedea, de ce nu, l-am minţit. Făceam cercetări cu
caracter experimental, exercitam speculaţii
asupra gânditorilor din vremea sa şi descoperisem că e inutil
să-i schimbi impresia despre această lume, aşa că
i-am tot cântat în strună, îndemnându-l să se asculte singur,
intuitiv: că trebuie să te asculţi numai pe tine...
E sinistru.

Se încheie un nou ciclu

La taifas. În aburul pădurii, după ploaie,
căţăraţi deasupra gloatelor adunate la sărbătoarea Fiului
Smintit. Necumpăniţi, unul suflând din trâmbiţă,
bălos, altul numai hohot şi suspin,
cântând din gură, unul cu o lăută, bântuit de diavol, altul
pocnind din degete, descruntat. Plus cel
care dă sfaturi: „Sfaturi către răbdare, nădejde, credinţă
şi dreptate". Pieriţi

în propriul sine cu toţii, căţăraţi deasupra gloatelor, ce
vor să spună cu asta? Că moartea
merge înainte, oricum? Ştiam. Sau că tu, Fiul Smitit...
– Ce mai faci? – Ci, eu suspin... Azi,
când se încheie un nou ciclu.

„Ciclu marcat de bătaia călcâielor". Care îi predispun
către astfel de fenomene... Adunaţi la
sărbătoarea anihilării puterii fiecăruia, în sine. Putere
necesară unei totale distrugeri a
vechii stări de lucruri. Căţăraţi deasupra gloatelor.

La incinerare

Măgăruşi în lanul de floarea-soarelui, măgăruşi la
prima tinereţe, observi tu – ce-or fi căutând acolo? Baţi
pasul pe loc, între ruinele sufletului. Te întorci,
brusc, în Bucureşti, vezi
totul de sus, intri la crematoriul uman „Cenuşa", te închini
din când în când, auzi că a murit neîmpărtăşită,
aici ai redescoperit
lanul de floarea-soarelui: lumânări aprinse, ţinute în
mâini, fixate la picioare şi la căpătâiul
Doamnei Florenţa, picături de ceară topită peste tot,
şuşoteli, sicriul coborât în subsol,
ţi se face rău, auzi zgomotele porţii cuptorului, care
nu se închide, e trântită iar... În

cenuşă au fost găsite figurine de lut, măgăruşi.
Îţi reîntorci privirea în lanul de floarea-soarelui, ceara
te frige, stingi, enervat, lumânarea – dar
măgăruşii? Îţi aminteşti că trebuia mers întâi înapoi, la
olar, până să vii aici.

REFERINŢE CRITICE:

EUGEN NEGRICI: „Important de amintit aici că amănuntele biografice – aduse la vedere, transfigurate, mistificate cu imaginaţie, contorsionate şi comentate strident, cu mijloacele oralităţii – îl îndepărtează de poetica elitistă, încă la modă, şi-l aşază pe un drum înnoitor. Toate semnele haosului şi toate dezagregările formale, destructurările limbajului au o noimă: ele devin indicii ale unei stări – căci poezia lui Stoiciu, ca şi aceea a Angelei Marinescu, sunt poezii de stare. O sensibilitate ultragiată de trivialitatea lumii transformă reveria în coşmar şi în sarcasm". („Literatura română sub comunism", ediţia a III-a, Editura Polirom 2019, p. 625)

MIRCEA A. DIACONU: „Poet optzecist de prim raft, aflat tot timpul în coasta regimurilor politice şi a oricărei forme de impostură, Liviu Ioan Stoiciu ni se impune ca o conştiinţă scriitoricească edificată pe principii morale implacabile, trăind cu fervoare şi inocenţă într-o continuă confruntare cu ceilalţi şi, finalmente, cu sine... Evident, Liviu Ioan Stoiciu este un incomod, nu acceptă jumătăţile de măsură, transformă totul, până şi nedreptăţile pe care el însuşi le săvârşeşte, în mitologie. Recunoscut de o mare parte a congenerilor drept emblema generaţiei sale şi realizarea ei cea mai înaltă – el însuşi atacă mitul oficializat al poetului Mircea Cărtărescu –, poetul aşteaptă încă omologarea, şi nu numai a sa, ci şi a lirismului său". („Biblioteca română de poezie postbelică", Editura Universităţii Ştefan cel Mare Suceava, 2016, p. 588)

RĂZVAN VONCU: „Liviu Ioan Stoiciu se desparte de poetica optzecismului pe o cale firească. Antimetafizica şi poezia realului sunt prelungite şi, finalmente, substituite de o poezie a sensibilităţii şi de un lirism al stărilor de conştiinţă. Vocea, *vocea adâncă* a sufletului său contează acum mai mult decât tehnicile de descompunere a realităţii. Poetul este un *vates*, o conştiinţă ultragiată de contingent... Revenirea lui Liviu Ioan Stoiciu la poezie, survenită în 1996 (după o pauză editorială de trei ani) va marca evoluţia liricii româneşti în anii ce urmează". („Poeţi români de azi, I", ediţia a II-a, Editura Şcoala Ardeleană, 2019, p. 217)

DANIEL CRISTEA-ENACHE: «Liviu Ioan Stoiciu nu cade în capcana de a-şi dizolva în *retorică* disperarea politică şi morală. Aceasta, şi pentru că respectiva *furor* se asociază unui rău existenţial care macină pe dinăuntru eul aflat în „singurătatea colectivă". Justificarea oximoronului ce dă şi titlul volumului este adusă tocmai de *izolarea* celui încolţit de un „neplăcut sentiment de gol" şi de o „stare amarnică de suflet". Există, prin urmare, nu numai o *profunzime*, ci şi o *profunzime a tragicului* – „asigurată", de asemenea, prin obsesia claustrării, a prizonieratului în „captivitatea gravitaţională".» ("Concert de deschidere", Editura Fundaţiei Culturale Române, 2001, p. 96)

IRINA PETRAŞ: „Fire capricios inadaptabilă, omul-fără-loc pe care îl adăposteşte îşi descrie destinul „prăpăstios", vinovat de tonurile sumbre răsfrânte asupra lumii. Consecvenţa, paradoxal, le îmblânzeşte, le netezeşte colţii. Scriitorul înaintează în vârstă şi în onoruri, deopotrivă, iar viaţa literară îi oferă, exasperant de des, motive de consternare. Portretul pe scurt pe care îl schiţam altădată era cam aşa: LIS e *singuratecul* scufundat cu bună voie în forfota zilei şi a istoriei, *izolatul* căutând aglomerările umane cele mai pestriţe, *marginalizatul* reuşind să ocupe mereu un loc în faţă, în centru, *scepticul* fluturând albe flamuri ale lumilor ideale, ca un romantic târziu şi proaspăt, deopotrivă, *morocănosul* în stare de mari gesturi de prietenie şi solidaritate, *nebunul* pe înţelepciunea căruia poţi conta, *înţeleptul* cu nebunia căruia te poţi alia". („De veghe între cărţi. Scriitori contemporani", Editura Şcoala Ardeleană, 2017, p. 302)

poesis

Octavian DOCLIN

17.02.1950-11.02.2020

Între ipostazele poetului și scurtele poezii – ce denotă o conștiință textuală – despre poem și poemă există un continuum semantic ce ezită între figural și literal în matca unei viziuni dominate de ,,figura apolinică a autorității” celui ce scrie. O viziune care se împlinește pe terenul alegoriei postmoderniste: adică al alegoriei evazive, echivoce și care, după cum demonstrează Brian McHale, promite semnificații alegorice, fără a se stabiliza, precum alegoria clasică, la una dintre ele.

O antologie cuprinzând cele mai frumoase poezii ar pune în lumina cuvenită remarcabila operă poetică a lui Octavian Doclin, poetul pe care, în anii când eram colegi la Liceul din Grădinari (Cacova, jud. Caraş-Severin) şi când mitul labişian se afla încă în floare, îl asemuiam, în taină, cu adolescentul care scrisese poemul Moartea căprioarei.

Mircea Bârsilă

PĂŞUNILE VERZI

Poetului O. D.

Este spre seară. Stau pe bordură
ca pe marginea vieţii
sau a morţii uneori. Îmi sunt
tălpile picioarelor amorţite. Nu le
mai simt nici dacă le pocneşti
cu ciocanul pneumatic, vorba
aceea. Aşişderea mîinile. Doctorii,
adică medicii, spun că din cauza
zahărului prea mult din sînge.
A glicemiei adică, a diabetului,
a pancreasului, naiba mai ştie.
Eu cred că din cauza drogului
preferat pentru plecarea în Subterană.
Trag cu ochiul la sticla
de la piciorul drept, aşezată în
diagonală, gata-gata să cadă.
O, nu, Doamne, nu-mi fă
una ca asta. Omoară-mă şi apoi
cheamă-mă la tine, dar nu-mi
fă asta. Prin faţa mea trece
omenirea grăbită. Rămîn
stupefiat. În viaţa mea
nu am văzut atîtea românce
cu cururi prea late. Ce binecuvîntare.
Să fi fost oare orb pînă la
această vîrstă a zarurilor: şase
şase. Duc mîna la ochi.
Poet român: aminteşte-ţi păşunile verzi
şi cărările Subteranelor tale.

UN SINGUR LUCRU

Privesc cu ochii închişi şi tulburi casa poemului.
Am folosit tot ce era de folosit.
Marmora albă pentru ce trebuia construit cu marmoră.
Aur pentru ce-a fost de poleit cu aur
(mai ales orgoliul poetului de a sfida libertatea divină).

Cuvinte – puţine cuvinte
(doar cele ce mi-au fost descoperite
după naşterea ta din nou).

Mi-a mai rămas un singur lucru:
să obişnuiesc poemul să vorbească numai
atunci cînd trebuie.
Şi doar dacă despre timpul în care a fost scris
se va spune că are înţelepciunea vremurilor
străvechi.

COFA

Firul de iarbă
din curtea casei
spărgînd cimentul
mereu în acelaşi anotimp
încărcînd de nelinişte sfîntă
albina de pe floarea de vişin
din aceeaşi curte
ea nu are timp pentru nimic

Cofa – Graalul copilăriei
din care sorbea cu nesaţiu
laptele curajului şi puterii
diamantului.

FALSĂ BALADĂ

În adîncuri, în adîncuri
unde şade steaua-n plînsuri
creşte-un glas spre dinafară
(glasul lumii îl omoară):
în adîncuri, în adîncuri
nuntă e fără de cînturi,
nu se ştie de apusuri
în adîncuri, în adîncuri;
în adîncuri de fîntînă
unde noaptea e lumină
Doamna mea ne-am prins de mînă.

MIROSUL CENUŞII

Mi-ai spus să mai rămîn lîngă tine
căci se-apropie o seară mai luminoasă
decît raza de fosfor a lemnului putred
speranţa şi teama celui rătăcit în pădure
noaptea.
Am rămas şi-am început să vorbim
despre floarea zăpezii
stinsă odată cu părul mamei.
Nimic mai uşor de purtat în memorie
decît mirosul cenuşii, mi-am zis, părăsindu-te.

PRAF ŞI PULBERE

Ca un animal de pradă, hăituit şi rănit,
în bătaia uşoară a puştii,
a ieşit el în faţa cuvîntului,
cu palma stîngă întinsă, rostind doar atît:
acesta este locul unde am ţinut ascunsă
imaginea reală, lucrată în filigran,
a morţii, pe care voi n-aţi ajuns s-o cunoaşteţi.
Astfel a vorbit. Şi atît. După care
a întors spatele cuvîntului.
Cuvîntul praf se făcu. Şi mîna pulbere.

NIMIC NU E

Atunci
Poetul văzînd acestea toate
a cules cu mînie răbdătoare
toate cuvintele în putrezire
ale poemului
şi le-a dus împrăştiindu-le
prin Cortul poemei
şi astfel s-a născut o nouă lege
a darului fără de plată
numai aşa a putut a lua Scribul aminte
mai tîrziu dar nu atît de tîrziu
că nimic nu e întîmplător şi liber
în Cuvînt.

ORBIREA

La vamă
singurul obiect
pe care nu-l putea justifica Pivnicerul
era Cartea
i se porunci s-o deschidă
dar cheia era de mult
trecută în Testamentul Stăpînului
cu puţin înainte de părăsirea Domeniului
ca moştenire de patrimoniu
de care doar Scribul a luat ştire
aşa se face că Pivnicerul
întors din drumul său
ce semăna mai mult cu o fugă
lovi cu sete dar fără ură
Cartea de piatra Eben-Ezer
şi ea se deschise
o lumină ca un foc stelar
ţîşni pe loc
orbindu-l pentru toate zilele
ce-i mai rămăseseră
(şi un gust de cenuşă
simţi pe cerul gurii).

SFÂRŞIT DE POEM

...viaţa poetului –
o săpătură arheologică
pe care cuvintele o acoperă
mereu cu nisip.

GOLF ÎN RETRAGERE

Neîndurător, ca suliţa înfiptă drept
în măduva spinării taurului,
Poetul se retrage după zîmbetul său.
Vine moartea şi-l întreabă:
Ce faci aici?
Nimic altceva, răspunde Poetul,
în afară de faptul că mă aplec cu pleoapele
pînă la pămînt. Astfel, de pe trupul meu curbat
ca un golf în retragere,
păsări de noapte îşi umplu guşa
cu grăunţe de sudoare.
Şi zîmbetul dispare. Şi Poetul rămîne gol.
Şi toţi îl arată cu degetul.

LA PRIMA VEDERE

Mai ales în crucea zilei
cînd sîngele-i bolborosea în tot corpul
gata să ţîşnească din venele lui de copil
aşa cum vedea că dau peste margini
roşiile din căldarea cea mare
în care mama sa le fierbea la foc
cu lemne subţiri din care nu mai rămînea
decît cenuşa şi cîte un tăciune aprins
mai ales vara cînd lumina juca peste satul încremenit
se culca el printre ierburi scaieţi şi spini
pe uliţa mică ispitit
atras mai ales fără să înţeleagă prea bine
de mirosul altui sînge încins precum firea lui
de de-acum nu şi-o putea birui
aici îl găsea întotdeauna în amiaza zilei
ţiganca
ea care-şi vîntura poalele pe lîngă fruntea lui
încrustată cu două semne precum o cruce tăiată de la jumătate
să-l răcorească şi îmbiindu-l spre casă
să-i aducă un colţ de pită cu untură
dacă vrea să i-o arate
iar el copil ademenit astfel
fugea de cîte două-trei ori pe zi acasă
spre neliniştea mamei lui care-l vedea atît de flămînd
crezîndu-l bolnav că poate are copilul limbrici
să-l ducem la doctor îi spunea ea în fiecare seară
lui Ioan Chisăliţă cojocarul tatăl său cînd se întorcea de la *şîtă*
că nu-i bună atîta pită cu untură la vîrsta asta
dar el se-ntorcea mereu pe uliţa mică
cu o felie mai mare
unsă de fiecare dată cu tot mai multă untură
pita era de ţăst
untura din *ciup*
în oborul casei roşiile erau fierte demult
mai era caldă cenuşa tăciunele se stingea încet şi mocnit
lumina pîlpîia pe satul în care doar clopotele bisericii
trase pentru vecernie şi ţipetele cocoşilor
vestind amurgul se mai auzeau cum sîngele plesnindu-i tîmplele
vedea ţiganca aruncînd unul după altul *conţul*
mare şi cald de pită cu untură în straiţă
cu o mînă cu alta ridicîndu-şi poalele
mirosind întotdeauna a fum şi întotdeauna prea lungi
dar şi mîine era o zi

cîndva însă ascunsă într-o tufă de rugi
mai repede decît altădată dar ridicîndu-şi poala mai sus
ţiganca lui îl chemă
atunci i-o arătă şi o văzu el pentru prima dată
dar abia dacă o desluşi
de culoarea pulpelor ei
şi-acum după atîţia ani amintindu-şi
i se pare un tăciune
care arsese prea repede.

SFÂRŞIT DE POEM

...viaţa poetului –

o săpătură arheologică

pe care cuvintele o acoperă

mereu cu nisip.

poesis

Aurel DUMITRAȘCU

INEDIT

(Carnete maro/ Jurnal)

Jurnalul lui Aurel Dumitrașcu, publicat pînă acum, cuprinde perioada 1982 – 1990, considerată etapa în care tânărul scriitor dobândise conștiința de scriitor. Jurnalul lui Aurel Dumitrașcu însă este mult mai extins, el începe încă din anul 1976 și vorbește despre căutările, cu orizont cultural sau fără, ale unui tânăr care se căuta pe sine, care căuta lumea. ”Carnetele maro” în discuție sunt, la fel, o lume in nuce, un destin care freamătă în cuvinte.

Transcriere, prezentare, note, index de nume:
VLAD ALUI GHEORGHE

Cred că statul, orice stat, trebuie să-și protejeze serios artiștii. Fiind singurii care nu pot intra în ritualurile mîrșăviilor, într-o stare de neînțelegere internă, artiștii ar fi singurii care ar convinge masele. Desigur, nu după ce acestea au fost învățate, de dragul obiectelor, să desconsidere valorile morale și spirituale.

*

- Ca și viața, poezia este asumare individuală a trăirii. Dar poezia mi se pare că depășește viața, că este mai importantă decît viața. Viața este apanajul – raportată la individ – doar al unui timp, în timp ce poezia există și după ce individul moare. Viața se poate pierde. Poezia însă, niciodată!

Și se mai miră unii de ce tu rămîi singur și atît de încrîncenat întru poezie! Acei oameni cred că trăiești mai puțin intens decît ei. Ei cred că neliniștea e nebunie, nu profunzime, nu intensitate a trăirii. Se înșeală, desigur. Numai că înșelăciunea nu doare...

*

- A avea personalitate nu înseamnă nicidecum a fi un om CORECT!

*

- Sîmbătă, pe 14, a încetat din viață, la Paris, reputatul regizor René Clair. 83 de ani. A fost singurul cineast ales membru al Academiei franceze (1962).

Din filmografia sa: „Milionul” (1931), „S-a întîmplat mîine” (1943), „Frumusețea diavolului” (1949), „Frumoasele nopții” (1952), „Marile manevre” (1955), „Porte des lilas” (1956).

Mulțumim pentru tot ce ai dat lumii, frumuseții, oamenilor!

18 martie 1981

*

- La pag. 49 a ediției românești a romanului „Juan Tigrul. Felcerul onoarei sale” citești: „ - Femeia, exclama el, este lucrul cel mai mîrșav de pe lume. Coasta falsă a Umanității, a fost smulsă de Dumnezeu din trupul nobil al bărbatului, pentru ca, în felul acesta, să-l învețe că trebuie s-o țină totdeauna departe de el, ca tot ce e de condiție slabă și înșelătoare și al cărui simbol și întruchipare este femeia. Speța umană se apropie de Dumnezeu prin bărbat; și se coboară pînă ajunge tîrîtoare ca șarpele prin femeie. Te vei pătrunde de această deosebire dacă vei citi cu luare-aminte sfînta Biblie, dictată de Cel de Sus. Și nu există excepții. Bărbatul n-a fost alungat din rai numai din pricina Evei. A fost și este alungat în fiecare clipă din zi și din noapte din pricina femeii. Fără ea, această vale a plîngerii ar deveni iarăși rai. Ascultă glasul experienței, Colasin, băiatul meu. Ferește-te de femeie ca de Belzebut. Doamne Isuse Hristoase! Le urăsc. Toate sînt niște șerpi veninoși. Năpîrci! Unde-i femeia în care poți avea încredere? Cum își schimbă șarpele pielea, așa își schimbă ele gîndul, chipul, bărbatul. Nici una nu e stăpînită de alt imbold decît de dorințe josnice, de lăcomia banului și de gelozie între ele, să vadă care e mai sulemenită și mai împopoțonată”.

Citeai aceste lucruri deasupra vorbelor unor doamne care se „certau” de la teze, mobile, carnete și stofe fine.

20 martie 1981

*

- Joi, 19 martie 1981. Pleci spre P. Neamț, la 13,30. Pînă acolo, în autobuz, citești „Piața Italiei” de Antonio Tabucchi, un roman evident influențat de literatura sud-americană, de Marquez în special.

Te duci direct la Muzeul de artă. O nouă seară la Clubul de poezie. Public. Prietenii. Și doi invitați așteptați: Mircea Ciobanu – editor la „Curtea Rom.” Și Vasile Vlad – excepționalul poet de care știați numai prăpăstii (neadevărate). Seară de poezie. Au citit ei, dar după ce-am citit noi. Vasile Vlad, ciudat, histrion, un actor bun, a spus că noi citim „abominabil”. Și ne-a dat el lecții. Era simpatic. Și publicul. Garoafe. Canură cu o nouă ieșire de prost-gust. Seara adevărată a fost după aceea, la braseria „Ceahlăul”. Ploua. Mircea Ciobanu te-a preferat pe tine. Poate pentru că trebuia să prefere pe careva dintre noi. Distins, dar exclusivist, cu păreri inexplicabile uneori, dar foarte adevărat de fiecare dată. Îți amintea de Marin Preda. Adrian, care mai pune și acum întrebări naive, l-a întrebat pe Ciobanu ce crede despre ultima carte a lui Păunescu („Manifest pentru sănătatea pămîntului”). „Boul ăla!? Tîmpitul ăla?! Tu mă întrebi de ăla?! După ce-a tras-o cu „trăiască țara” acum scrie poeme, vezi bine, împotriva...” – și-a ieșit din fire! Ciudată ieșire!

Ciobanu a vorbit mai mult cu tine; s-a retras înaintea lui Vlad, te-a rugat să-l conduci pînă la hotel „Central”. Ploua. Pînă acolo ți-a spus multe intimități, tu i-ai vorbit despre singurătate și încrîncenarea întru poezie, despre prietenii poeți. Te-a întrebat de carte, de titlul ei, pentru că e la „Cartea Românească”. Amabil, dar parcă nu ca poeții.

Vasile Vlad, causeur excelent, a rămas cu voi pe baricadă pînă la sfîrșit. Cam plin de sine, totuși simplu, nespus de ironic – mai ales. Rîsul a fost starea continuă în care s-a desfășurat agapa. Daniel la stînga ta, Adrian în dreapta. V-ați despărțit prieteni. E un fel de a zice. Dar frumoasă seară!

Viorel Buruiană, un profesor tînăr și deștept, v-a invitat la el. Dar numai Chioaru, Adrian, Daniel și tu. Noapte albă. Multe cărți bune în casa acestui băiat. Discuții. Dimineața, la 5,45, plecai spre Borca – Mădei, cu gustul unei nopți frumoase.

La 16, după-amiază, ai adormit și nu te-ai mai trezit pînă a doua zi, sîmbătă, dimineața. Nu ți s-a mai întîmplat așa ceva. Se pare că erai în pragul marasmului.

*

- Mircea Cărtărescu ți-a trimis cartea sa (spune c-a uitat, deși scrisese dedicația pe ea încă din ianuarie; posibil!) și o scrisoare amicală. Mulțam, prietene!

*

- Duminică. Superb soare. Primăvară scăpată din frîu. Ai scris opt scrisori. Pentru: Cezar Ivănescu (îi mulțumeai pentru că a scris despre Lucian Vasiliu și Liviu Antonesei), Daniel Dimitriu, Constantin Zărnescu, Ioana Dana Nicolae, Eugen Axinte, Liviu Antonesei, Liviu Stoiciu și Marie. Și ai citit: din Stevens, Sartre și Pavese.

22 martie 1981

*

- Un „intelectual” de la școală citește astfel o carte: cîteva pagini la început, apoi cîteva mai încolo. Și finalul. Nu l-ai văzut niciodată citind altfel. Dar să vezi ce comentator prezumțios, băgîndu-se peste tot ca musca în rahat! „Intelectualul” respectiv e o femeie!

*

- În ultimul „Luceafărul”, poeme de Nichita Stănescu. Într-o „Doină” întîlnești un vers mizerabil: „căcat de pasăre măiastră”. Nu, d-le Nichita, așa nu! Je déteste cet excés!

*

- Reiei cartea lui Mircea. Pentru că citisei numai „Căderea”, acel poem care nu-ți plăcuse. Acum o iei dinspre sfîrșit. Și citești cîteva poeme excepționale: „Diorama”, „Cuirasatul Tod”, „Imortalizarea”. Așa da!

*

- Scrii „Canaanul sau singura primăvară a motanului Rock”.

*

- Cred că în seara aceasta i-am scris o scrisoare tare faină Gabrielei T. Transcriu: „Angoasele nu ne pot determina să devenim fataliști, nihiliști. Viața este ce putem percepe, este cea care ne vorbește pe noi, nu trebuie decît să facem un lucru: să trăim, să trăim VIUL. Pentru că altceva nu se poate trăi. Și dacă avem puterea să diversificăm propria-ne trecere, înseamnă că nu am trăit și sucombat de plictiseală. Pentru că, zic eu, numai plictiseala îi face pe unii să se simtă inutili. Și inutilitatea (nu-i așa?!) este negare. După cum plictiseala este prostie curată. Nu se poate să nu fie în fiece clipă măcar un <u>semn</u> frumos pentru care merită să crezi în clipa următoare, să trăiești clipa următoare!...

Știu că arta ne face oarecum exclusiviști, dar chiar dacă creația este trăire(a) supremă a individului, refuz să cred că cei nenăscuți cu harul creației ar fi neapărat mai săraci și triști decît noi. Fericirea (!), intensitatea trăirii pot fi „asimilate” și la nivelul epidermei. Poate că totul e o chestiune de receptare și de temperament...

Marile opere au fost create de sănătoșii care au ales <u>numai</u> ARTA. Nebunia la artiști, simt eu, nu vine decît după ce și-au terminat opera (Dar se poate spune că termini vreodată?!). Nu există artist nebun aprioric. Doar histrioni, poate, uneori. Însă nu cu ruj și rîsete se înalță o nemurire. De ce să nu-mi închipui soarele ca pe un plînset, iar respirația ca pe o otravă?! Egalitate există numai între morți. Dacă se pot face calcule despre cenușă...

Scriu beat de luciditate! Poemele mele vor fi imposibile numai atunci cînd voi fi stins. Pînă atunci?

*

- D-ne al cui ești, de-ai ști cîți imbecili se dau drept intelectuali prin școlile patriei!

*

- Reacționarul face totul cu voluptate, dar fără pic de minte.

*

- Se spune că are mică importanță condiția artistului, că ea nici nu interesează, opera doar. Dar cum să fiu de acord ACUM cu așa ceva, cînd singurii profeți și întemeietori ai LINIȘTII sînt blamați uneori pînă și de ultimul imbecil?! Cred că statul, orice stat, trebuie să-și protejeze serios artiștii. Fiind singurii care nu pot intra în ritualurile mîrșăviilor, într-o stare de neînțelegere internă, artiștii ar fi singurii care ar convinge masele. Desigur, nu după ce acestea au fost învățate, de dragul obiectelor, să desconsidere valorile morale și spirituale. Pentru că de aici n-ar fi decît un pas spre desconsiderarea conducătorilor, artiștilor, adevăraților patrioți.

Pentru mine este tare dureros cînd întîlnesc handicapați moral, indivizi care confundă ideile sănătoase ale comunismului cu abuzurile unui primar sau activist, greșit aleși.

*

- Femeile nu mor niciodată făcînd dragoste. Foarte multe mor de egoism și cochetărie.

Pentru majoritatea femeilor, patul este leagănul care rezolvă toate probleme posibile. Nu cred în pudoarea femeilor pentru că e numai aranjament. În intimitate femeile devin numai sex. Chiar dacă multe nu-și dau seama, cu siguranță că toate simt asta.

Nu există melancolie pe toată durata unei *mese* sexuale. Există numai furtună și umplere animalică, desfrîu.

*

- Foarte des vorbesc cu detașare de păcatele frumoase. Dar mai există atîția oameni nenorociți, în cazul cărora nici nu se pot pune probleme referitoare la surîs, la bucurie. Orice idee dreaptă afirmă de fapt și o nedreptate.

*

- Cei care-și pun în gînd să ajungă mai știu eu ce, și fac totul pentru asta, și izbutesc, sînt totuși oameni care se iubesc prea mult pe ei înșiși.

jurnal

*

- Nu-i cred decît pe cei care au pierdut mari bătălii. Învingătorii deplini sînt prea cinici pentru a fi sinceri (și, deci, crezuți).

23 martie 1981

*

- Ieri s-au dat tezele la română pe trim. al II-lea. Nu, alaltăieri. Subiectul, la clasa a 7-a:

„Alcătuiți o compunere în care să realizați portretul dăscăliței din poezia cu același titlu de Octavian Goga”. Marius (Jigane) a făcut o cumpunere excelentă! O scriitură aleasă! Băiatul acesta nu poate să ajungă decît scriitor! Trebuie să trăiască pentru scris. Talentul lui este evident! Și nu e un talent oarecare.

*

- D-ne, cît mă mai iubesc cu femeile prin scrisori! Și ce rar ne atingem! Mulți nesănătoși prin grădinile lumii!

*

- Dinu Săraru vorbind la T.V.! Tovarășul acesta terorizează cu atîtea lozincuțe, că mare lucru de nu e un mincinos cu dicționarele citite în regulă!

*

- A murit și unchiul Toader Ana. 73 de ani. Un bărbat care n-a știut niciodată ce-s medicii. Un zdrahon care strîngea și la 60 de ani femei în brațe. O sănătate pantagruelică. „Căprarul” – cum i se spunea. Cică în război ar fi spus așa tare „să trăiți, domnule colonel!”, încît ofițerul din fața lui a căzut pe jos de uluire!

Unchiul Toader! Trăind cu...Hrișca. La înmormîntarea primei lui soții, ți-amintești, ai participat și tu. Era cald. Aveai 4 sau 5 ani. Porumbul era înalt, verde. Mijloc de vară. Femeia lui, uscată, înaltă, tristă, avea o broboadă galbenă, dintr-o pînză tare, de in – poate, cine mai știe! Dar era galbenă. Și mai ții minte pe unul din fiii unchiului Toader, soldat, învoit pentru înmormîntarea mamei sale, cu ochii roșii de plîns, bărbierit și frumos.

Unchiul Toader, cioban remarcabil mulți ani. Baci. Ce brînză bună făcea! Și băutor de elită! Chiuia în primăvara trecută la o nuntă, la școală pe Sabasa, juca pe masă! Cine era ca el! Și acum, în pragul cenușei. Ion Ana, Dumitru Ana. Acum Toader Ana. Frați de-ai mamei. Cei mai apropiați ei. După Toader nu plînge. El era mare cînd s-a născut ea. Era cu cei mari. Ea a copilărit cu D-tru, cu Ion. Viața oamenilor!

E așa cald azi! Trag clopotele! Îți stă bine în pulovere negre! Ce prostie!

*

- Mama s-a dus la o vecină, dimineața, vecina încă dormea, „sînt bolnavă!” a zis vecina!

Se dusese după ceva, mama! Sau să întrebe ceva. Mama vorbea cu sinceră revoltă de plapuma murdară de pe acea femeie, de cearșaful galben de nespălat ce era, de perdeaua roșie și decolorată de pe fereastră. „D-ne, zicea mama, cum să stai acoperit cu o plapumă așa „mazacă”!! Să știu bine că mă acopăr cu hîrtii, da' pe foc aș da plapuma, să fie așa!...”

Mamă, și cu hîrtii să te acoperi, dar nu cu mizeria! Cred că umorul vine deseori din sinceritate deplină! Sau, în orice caz, mai ales din sinceritate deplină!

*

- Dacă fiecare s-ar simți important în munca pe care o face, atunci n-ar mai invidia nimeni (și nici blama) pe cei care sînt artiști deosebiți! Din păcate!...

26 martie 1981

*

- Un „aforism” de Ion Velican, corect cuplabil la situația de la școala ta: „Uneori directorul știe un singur lucru: să facă ordine (ca și femeia de serviciu...)”.

27 martie 1981

*

- Cum a fost posibil să nu reții cu durere că anul trecut a murit și un mare poet al Africii,

Agostinho Neto! Consemnezi în seara aceasta faptul, întrebîndu-te ce e memoria și la ce folosește ea!

28 martie 1981

*

- În „Jurnal parizian”, Eugen Simion spune că a vizitat pe Lanza del Vasta, „poet, profet, figură de prim rang în mișcarea spiritualistă de azi” și că Shantidos (servitorul păcii), după numele dat de Ghandi, „a descoperit că mila este superioară oricărei virtuți”. Din moment ce există atîția nenorociți, poate că într-adevăr mila trebuie considerată o mare virtute.

*

- Ateu. Bine! Dar bisericile sînt necesare, absolut necesare. În primul rînd pentru săraci.

Observ în satul acesta că sînt încă mulți săraci. Și singurele lor zile de sărbătoare sînt acelea în care se duc la biserică și se întorc acasă cu coșurile pline de „bucăți”.

*

- Ce frumoase sînt dansurile acestea populare românești! Atîta viață e-n ele! Atîta istorie!

Atîta bucurie! Atîta tristețe! Copleșitoare e țara aceasta în profunzimea-i!

*

- E ziua Mariei! La mulți ani, idee a FRUMUSEȚII, trup al seninătății!

30 martie 1981

*

- Sînt obosit ca scoicile care și-au pierdut marea.

7 aprilie 1981

*

- Pe 4, 5 și 6 aprilie ai fost la P. Neamț, la Adrian – acest prieten în preajma căruia n-ai mințit și nu te-ai mințit niciodată. Pe 5 a fost duminică. Marie. Singurătate cu ea. Trupul ei părea o urmă într-un pustiu. Te emoționa. Adrian spunea că Marie e cea mai frumoasă fată cu care te-a văzut.

Nu reții alte lucruri de la P. Neamț. Doar cărțile pe care le-ai cumpărat de la Florența. Daniel pleca spre București, pe 7 avea examen! Ați dat ceasurile înainte ca să piardă trenul. Și l-a pierdut. Nopți de rîs și prietenie! N-a fost niciodată altfel!

Ai mîncat mulți castraveți de seră și ai citit din „Relatare despre regele David” a lui Heym. Și altele.

*

- Orașul mirosea a floarea țigăncii și a sex. Prea multe femei aveau ochi de tîrfe, obosiți și singuri.

*

- Barbaria sexului. Sau chiotele din ceață.

*

- Spuneți cerului că mîna pătează deseori ochiul.

8 aprilie '81

*

- Aproape întotdeauna viața este o relatare despre singurătate.

*

- Unde este aglomerație este și subversiune.

9 aprilie 1981

*

- Plouă! D-ne al lor, ce fericit sînt cînd plouă! Și scriu. Am văzut iarba crescînd.

*

- Elena G. insistă să rămîn la ea. Cafea etc. Refuz. Simțeam că voi scrie, nu merita să irosesc timpul. Elena nu înțelegea. A rămas îmbufnată. Femeile astea nu pricep nimic din poeți. Phalusomania lor este exagerată! Ele! Musil întreba ironic: „Îmi puteți spune ce este un poet?”. Ele nu-și pun niciodată întrebări de acest fel.

*

- Un „profesor” de matematică încerca să-ți demonstreze (!) că există D-zeu! Ce tîmpit!

Cînd el este ateu prin simplul fapt că le cere copiilor să cerceteze, să raționeze, să demonstreze cu noțiuni clare orice afirmație, orice rezultat. Cu oameni care nu au noțiuni elementare de filozofie nu se poate discuta. E doar pierdere de timp. Eu nu cred în filozofii care n-au citit nici o carte serioasă. Punct.

*

- Ștefan Heym este minunat de biblic în romanul său istoric „Relatare despre regele David”!

*

- Într-o vreme în care principiul reificării are tot mai mulți prozeliți, să rămîi de partea bunului-simț e o chestiune de elementară seriozitate, de necesară seriozitate.

*

- Nu suport deloc filfizonii care blamează țara, pe conducătorii ei. Este pueril ce spun, după ce că ei n-au făcut mai nimic pe lume pînă la 30-40 de ani. „Comuniștii” – cum zic ei, de parcă ar vorbi de străini – în schimb, au făcut atît de multe! Pentru OAMENI!

*

- La Mădei sînt cîteva eleve care au ceva ieșit din comun, o suavitate copleșitoare. Ce vor ajunge, cît de fericite vor fi? Ele se numesc așa: Budăi Mihaela, Cîrjă Ana, Gavril Tudorița, Ciubotă Axineta, Cîrjă Liliana,Cojocaru Liliana, Budăi Ileana, Maxim Corina, Dorneanu Cristina, Tofan Iuliana, Iftimuț Ioana, Mujdei Liliana, Ghiurcă Valentina, Gavrilă Maria. Cu mențiune specială pentru cele subliniate! E vorba de o puritate uluitoare cu care privesc!

10 aprilie 1981

*

- Arta ne diversifică sentimentele, asta neînsemnînd că ne face inconsecvenți. Mă gîndesc doar la generozitatea pe care arta o educă în noi, la altruismul cu care petrecem zile alături de oameni diferiți.

11 aprilie '81

*

- Citești și scrii toată ziua. Vine amurgul. Pleci pe drum. Mergi liniștit. Cunoscuți. Intri cu un prieten în restaurant. Oameni pe jos, beți în ultimul hal. Alții cîntă texte pornografice dintre cele mai abjecte. Pe terasa de afară un bărbat beat se tîrăște pe burtă (e-n costum, cu cravată) după doi copii de 2-3 ani, ai lui. Iată încă un motiv pentru care ai spus și vei spune încă același lucru: ți-e rușine de rușinea acestor oameni, iată de ce nu poți stima mulți oameni la Borca. Există atît de mulți frați cu dobitocia aici! Nu-i vei suporta și nu vei fi convins niciodată că aceștia pot fi numiți oameni. Prea mult putregai!

*

- Liviu Stoiciu, în „Sc. tineretului” de sîmbătă (11 aprilie) dă un interviu interesant.

Titlul, cuvinte ale lui: „Da, avem o nouă generație literară. De ce ne tot codim să o afirmăm?”. Da.

*

- Mare filozofie și acest pîntec cețos al femeii!

*

- Avem obsesii sexuale pentru că pămîntul e tot mai rece și nu ne mai ajunge căldura. Și nici nu mai putem crede că o femeie, una singură, poate rezolva problema căldurii.

*

- Greața este ca un spălător împuțit stors peste ghiocel.

*

- Oamenii nu sînt ceremonioși din bunătate, ci din interes.

*

- Mi-ar place să am copii. Doi-trei chiar. Dar să fie de trei ani, cel puțin. Altfel nu-i pot cunoaște, nu ne putem înțelege!

Țipetele pruncilor nu mă enervează, desigur (ca pe alții), dar dispersează și singurul dram de liniște care-mi anulează nebunia.

*

- Mi-e așa dor de Marilyn Monroe uneori, încît cu siguranță că nu prea-s sănătos!

*

- Cred că pe tălpi femeile au bucăți de jar. Am să mă uit mai bine!

*

- Am atîtea poezii în minte încît aș putea înlocui toate stelele de pe cer cu ele. Dar voi muri înainte de a-mi începe cu adevărat propriu-mi cer! Cît de nedrept va fi!

*

- Eu nu cataloghez nimic. Eu trăiesc.

*

- Nu pot să visez niciodată adîncul oceanului. Oricît de profund aș dormi. Înseamnă că viața pe Pămînt a venit totuși dinspre cer!?

13 aprilie 1981

- A murit și unchiul Toader Ana. 73 de ani. Un bărbat care n-a știut niciodată ce-s medicii. Un zdrahon care strîngea și la 60 de ani femei în brațe. O sănătate pantagruelică. „Căprarul” – cum i se spunea. Cică în război ar fi spus așa tare „să trăiți, domnule colonel!”, încît ofițerul din fața lui a căzut pe jos de uluire!

Aureliu Goci

Femei îndrăgostite, bărbatul ca absență

* Geni Duță, *Rătăcitoarele cărări,* Fast Editing, București, 2019

D-na Geni Duță este o autoare prezentă de mult în viața culturală, însă debutantă foarte întârziată, cu versuri nereprezentative, dar care s-a dedicat ulterior exclusiv prozei, într-o diversitate de formule și cu performanțe crescânde.

După debutul în poezie din 2009 cu *Vis de tinerețe*, d.na Geni (Eugenia) Duță (n.1950), absolventă a unor instituții de învățământ superior cu profil științific (Facultatea de electronică și comunicații, cursuri de contabilitate la Camera de Comerț), s-a dedicat exclusiv prozei: *Izgonirea din rai,* povestire biblică (2009) *Rătăcitoarele drumuri*, roman (2012), *O poveste cu Fetica Frumușica,* (narațiune pentru copii, 2012), *Frumușica în pădure* (povestire pentru copii, 2016), *Destin,* roman (2016), *Căprioara*, roman (2018), *Maktub – în căutarea drumului rătăcit*, roman (2019). După cum se vede, autoarea și-a exersat talentul de prozatoare și povestitoare și pe texte dedicate copiilor, un domeniu dificil care implică expresie artistică, imaginație și trăire alături de personaje.

Am amintit debutul în poezie tocmai pentru a sublinia absența cvasi-completă a lirismului din proză, trăsătură neobișnuită la doamnele scriitoare, dar care nu este absentă cu desăvârșire la autoare ajunse la vârsta maturității epice; cu toate acestea, d.na Geni Duță și-a construit întreaga bibliografie, în ultimul deceniu, exclusiv cu mijloace epice.

În romanul față, universul fictional este pigmentat de trăirile tinerilor studenți din secolul XX, de pasiunile care se termină brusc în ciuda viitoarei apariții a unui copil, de corespondența – fără efect - dintre personaje, de descrierea acestora cu mână de scriitor versat.

Spre deosebire de alte autoare de proză, discursul narativ al d.nei Geni Duță insistă asupra contextului social și psihologic dincolo de dominantele cunoscute – condiția femeii și distincția în cuplu a așa-zisului „sex slab". Astfel, Eva – nume simbolic? – are o inteligență ascuțită, întreabă și se întreabă asupra sensului vieții, ceea ce o face ușor „antipatică" pentru băieții mai frivoli, căutători de plăceri trupești înainte de toate: *nu mă potrivesc cu lumea din jur, mulți mă privesc ca pe o ciudățenie. În loc să mă duc la clubul nostru, să dansez și să mă sărut cu foc, stau acasă, citesc Aristotel și mă chinui să înțeleg...*

Iubirea fizică dintre personaje este năvalnică, irațională, tratată într-un mod realist și lipsită de lirism: Eva pendulează între Tudor și Mihai, dar un incident cu sătenii violenți, terminat la miliție, o aruncă în brațele ultimului, pentru scurt timp, dar cu consecințe serioase.

S-ar putea spune că autoarea alege momentul spațio-temporal de coloratură studențească – tabără la mare, locuință pe la rude, cotidianul agitat – pentru a descrie viața fetelor într-un ritm dinamic, alert. D.na Herta Spun, redactorul editorial și primul cititor al cărții, face referință la unul dintre cele mai celebre romane de dragoste din literatura noastră –*Pânza de păianjen* de Cella Serghi - și nuanțează specificul sentimentului ca absență. Personajele trăiesc o reducție tipologică, o simplificare de caracter în spiritul modern al „omului unidimensional", iar autoarea acordă o rezoluție foarte limpede trăsăturilor care le apropie de sufletul cititorului.

Ca toți autorii care provin dintr-un univers tehnologic și științific, autoarea posedă un discurs elaborat, cu subiecte preluate din contemporaneitate, creionând cu insistență tipul femeii tinere dornice de afirmare socială și profesională, cu un coeficient de inteligență ridicat care-i permite accesul la filosofie, la matematici înalte, la domenii pe vremuri exclusiv bărbătești cum ar fi arhitectura. Rare sunt cărțile dedicate prieteniei dintre două femei, fiecare cu destinul ei, amândouă în căutarea drumului propriu. Eva și Andreea se definesc scriptural în scena salvării unui câine, scenă în care intervin și se întrepătrund sentimenul de milă pentru suferința animalului și spiritul practic, organizator, care găsește soluția transportului acestuia. Pe drum – ca în viață – se găsește un bărbat care îi face avansuri grobiene Andreei, dar care se depărtează speriat când aceasta reacționează. De altfel, „experiențele" fetelor, care le-ar situa cu ușurință astăzi în mișcarea „me too" sunt din nefericire multiple: Eva scapă ca prin minune din asaltul asistentului de la facultate, Andreea reacționează brutal la purtarea fantelui de la arhitectură, scenele acestea conturând o societate dominată de bărbați în care femeile sunt mereu vulnerabile.

Tipologic, cartea aparține romanului sentimental devenit roman de dragoste într-o colecție celebră și puțin tautologică, pentru că orice roman are și o dimensiune erotică, chiar și romanele de război. Desigur, de la experimentele post-balzaciene la noul „nou roman" s-a parcurs un drum presărat cu capodopere, în care narativa feminină își are un loc aparte. D.na Geni Duță este o autoare de la care putem aștepta cărți din ce în ce mai bune, din ce în ce mai reprezentative pentru lumea mileniului III.

Ana Dobre

Fotografii mișcate în dinamica prezentului

Cu un titlu interogativ, *Cine este în fotografie?*, Elena Ionescu Colcigeanni își incită cititorul promițându-i o poveste interesantă, ruptă din viața cea de toate zilele. Narațiunea se constituie, în același timp, ca poveste și istorie, în planul conținutului, ca *discours* și *histoire*, la nivelul structurii, întrucât canavaua pe care țese prozatoarea are sugestive semne ale vremurilor.

Preocuparea Elenei Ionescu Coligeanni vizează credibilitatea epică, reinventând și coroborând conceptele de verosimilitate și veridicitate realistă. De aceea, ea îmbină perspectivele narative, naratorul omniscient schimbând ștafeta cu cel subiectiv, martor al vremurilor. Perspectiva asupra istoriei, cu evenimentele sale tulburi, se realizează din unghiul unui narator implicat, care se străduiește să-și înțeleagă vremurile, să deceleze în semnele realului acele înțelesuri care să contribuie la nivelarea, la ordonarea haosului dintr-o perspectivă transtemporală.

Creația are pentru Elena Ionescu Colcigeanni și această menire – de a propune un sens, un fir călăuzitor desprins din ghemul confuz al neînțelesurilor. Ca narator, alternativ obiectiv și subiectiv, nu atât ca personaj-narator, cât martor al unei istorii nu numai zbuciumate, dar, mai ales, tragice, sunt vizate nu doar aspectele ce țin de *fanicul* misterului existențial, cât de *cripticul* lui, prin relevarea unor aspecte care, prin repetare și exces, au dus la o degringoladă, un marasm social din care nu mai este posibilă ieșirea.

Titlul *Cine este în fotografie?* concentrează intriga romanului, devoalat ca semnificație, spre sfârșit. Deși interogația pare a atinge doar cuplul Alexandru Marinescu – Laura, prin extindere, conotațiile se răsfiră asupra întregului. *Fotografia* ar putea fi chiar societatea românească a ultimei jumătăți de veac, pe faliile căreia s-au țesut și s-au consumat vieți, destine, împliniri, iubiri, încercări. Ceea ce surprinde prozatoarea constituie un film narativ alcătuit din secvențe care, prin cumulare, dau filmul românesc al ultimelor decenii.

Pentru a da coerență acestui film, Elena Ionescu Colcigeanni procedează ca un regizor și ca un scriitor, contruiește epic și reprezintă scenic, cinematografic. Prin retrospectivă, ea întoarce ocheanul naratorului într-un trecut ale cărui semne nu s-au epuizat încă, oprindu-se, mai întâi, în anii '60, când a început modernizarea Bucureștiului. Autoarea dă o conotație pozitivă acestui aspect, dezinteresându-se de înfierarea comunismului, chestiune secundară în argumentarea ei narativă, fără a incrimina strămutarea celor tineri în lumea urbană. E mai mult o chestiune de modernitate decât de dezrădăcinare, opinează, în subsidiar Elena Ionescu Colcigeanni. Acest lucru a fost posibil pentru că viitorul era promițător pentru ei și pentru țară. Nu este, neapărat, o viziune comunistă, de care ar trebui să se delimiteze având în vedere criteriul corectitudinii politice. E mai mult o pledoarie pentru a vedea faptele și a decela aspectele, a despărți apele binelui și răului. Tinerii care vin de la țară la București: Vasilică, Andrei, Mitică nu devin niște dezrădăcinați, ci stabilesc o altă relație cu istoria, pe care, în felul lor, o construiesc. Ei rămân într-o legătură afectivă cu familile lor, se rostuiesc, își cresc copiii înfruntând și timpul, și vremurile. Răsturnarea din 1989 le deturnează viețile. Istoria îi agresează și ei resimt asemenea celor de dinaintea lor, într-un alt context, *teroarea istoriei*. Când industria cade, ei se trezesc cu rostul pierdut. Și nu se poate face autoarei proces de intenție, imputându-i viziunea asupra desfășurării evenimentelor și a consecințelor lor. Este dreptul ei la subiectivitatea artistică.

Din acest moment, narațiunea se convertește într-un memorial al durerii, în care Elena Ionescu Colcigeanni dă glas durerii de a-și vedea țara ca un paradis devastat, prăduită, tâlhărită în spatele unei atitudini duplicitare a politicientilor care afișează interesul și doar interesul pentru țărișoară..., în fapt, interesați doar de propriul câștig. În fond, Elena Ionescu Colcigeanni dă glas unei înțelegeri populare a evenimentelor postdecembriste în care se poate decela glasul îndurerat al *României profunde*, o *Românie tăcută*, glas înăbușit de cel impertinent, arogant al impostorilor care au ucis valorile autentice, aducând în locul lor nonvaloarea infatuată, grobiană, ciocoiască. Exodul românilor pe întreaga planetă este un semnal al acestor vremuri în derivă.

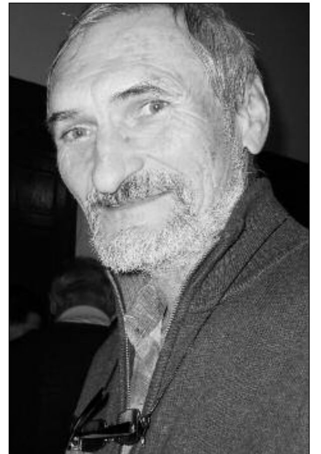
Și totuși, țara aceasta nu și-a pierdut speranța. Un simbol îl reprezintă familia lui Vasilică Marinescu, al cărei fiu, Alexandru, reușește să facă față vremurilor tulburi, să le supună ca un învingător, afirmând, implicit, o rezistență a românilor în fața istoriei nemiloase.

Cu destinul lui Alexandru Marinescu, Elena Ionescu Colcigeanni încearcă o viziune optimistă asupra actualității degradate, mizând pe resursele spirituale ale națiunii. Povestea are happy-end, așa cum, în realul visat de autoare, România ar putea avea parte de un happy-end. Adevărata bogăție, pare să fie mesajul cărții, o constituie oamenii. Ei pot întoarce istoria de pe drumul întortocheat pe care a luat-o pentru a găsi din nou Calea Addevărului, un adevăr pe care să-l recunoaștem cu toții și în îndeplinirea căruia să ne regăsim, odată cu identitatea, sensul înaintării prin timp.

În acea *fotografie* ne-am putea regăsi cu tot ceea ce avem valoros și, așa cum Alexandru Marinescu are șansa să-și reconstruiască viața, aceeași șansă ar putea-o avea toți ceilalți. Nu întâmplător, poate, cea care-l așază pe un drum al împlinirii este *Diana*, nume simbolic, de rezonanță mitică, trimițând la zeița vânătorii. Da, viața este prada pe care fiecare trebuie să o vâneze pentru a cunoaște bucuria împlinirii. Diana însăși a rătăcit în labirintul lumii, iar întâlnirea cu Alexandru este întâlnirea care unește nu numai drumurile celor doi, ci și destinul lor. În acest simbolsim se află înțelesul cărții și se concentrează optimismul prozatoarei Elena Ionescu Colcigeanni.

În *fotografia* propusă, în idealismul ei funciar, posibil în virtualitatea ei, ne putem găsi cu toții, reuniți în ceea ce are valoros pământul nostru. Patriotismul este o valoare pe care Elena Ionescu Colcigeanni îl afirmă plenar, dincolo de esteticul implicit actului literar, într-un mod care-i face cinste.

Lucian Gruia

Zâmbetul se naşte în nervul vag

În 1901, la îndemnul doctorului Gerota, Constantin Brâncuşi modela *Ecorşeul* (omul jupuit) pentru a fi de folos studenţilor de la Arte plastice pentru a studia muşchii corpului omenesc. Dan Tipuriţă merge mai adânc, pătrunde între celulele corpului pentru a descoperi relaţiile dintre sentimente şi viaţa fiziologică. Întemeiază astfel poezia biogenetică. În *Zâmbetul se naşte în nervul vag* (Ed. Betta, 2018) poetul găseşte o relaţie între nervul vag, al 10-lea nerv cranian – care face legătura cu corpul – şi „pacea, liniştea, relaxarea, după o stare încordată determinată de emisia de adrenalină, liniştea emoţiilor, încurajarea sentimentelor pozitive, precum şi starea de la izvoarele zâmbetului." (Dan Tipuriţă – *Argument*)

Sub impulsul nervului vag viaţa devine o adevărată sărbătoare. Iată parada hematiilor: „au ieşit pe bulevardul arterelor coronare/ hematiile îmbrăcate în rochii exotice/ (...)// pentru că în ţinutul acesta/ populat cu celulele fericirilor mele/ totdeauna zâmbetul se naşte în nervul vag" (*zâmbetul se naşte în nervul vag*). Existenţa este minune şi trebuie să fim recunoscători strămoşilor datorită cărora moştenim ADN-ul: „-Binecuvântată fie-ne această viaţă/ şi acei care ne-au purtat corăbiile genelor/ prin măruntaiele timpului!" (*diamante poetice*)

Iată şi naşterea zâmbetului care se datorează nervului vag: „hai să vorbim şi despre zâmbetul nostru!// o înălţare a frumuseţii în slava cerului/ în piscul buzelor parcă s-ar naşte un roi de luceferi/ se şi aude zăpada albului surâs/ scârţâind precum sub paşii unui hohot de râs" (*la marginea pleoapei*).

Dar râsul, la noi, se poate transforma frecvent în băşcălie: „pentru că pe aici pe la noi/ obişnuim să ne înmuiem tălpile în bălţile băşcăliei" (*pe sârma nervului vag*).

Dan Tipuriţă scrie chiar un pamflet despre falsificarea istoriei, ştergerea creierelor şi globalism. Iată ce vor face conducătorii noştri: „mai întâi ne vor mângâia cu bisturiul înşelăciunii/ ne vor extrage cheagul sângelui roman/ el ne rămăsese acolo într-o venă a vorbirii/ apoi ne vor elimina din alveole/ damful năvălirilor barbare/ ne vor scoate vârful săgeţilor împăgânite/ şi în sfârşit/ rămăşiţele gangrenate ale călcăturii sovietelor şi // abia mai târziu globalizându-ne/ vor reuşi să modeleze acest trup gol pe dinăuntru/ pe care-l vom putea lesne umple cu poruncile lor/ cu toate lozincile vocii înstrăinate şi gata// vom putea sluji întru iubirea aproapelui toţi vecinii/ bucurându-ne pentru izbânzile lor/ asupra trupului nostru ciopârţit/ ca pentru o sănătate obligatorie" (*o sănătate obligatorie*).

Dragostea este prezentată în două variante: clasică: „m-am obişnuit să te ţin/ pe după luminile ochilor/ să te îmbrăţişez/ pe după umerii sufletului tău dezgolit/ să te cuprind/ pe după fiecare mlădiere a glasului/ sau după mijlocul subţire a oricărui gând furişat// pentru că numai tu/îmi aminteşti cum mă strecuram/ în cuibul de pasăre măiastră al visului încât/ mai totdeauna/ îmi rămâneau afară numai anii copilăriei// pe ei mizam/ că-mi vei recunoaşte toate jocurile/ şi că/ măcar pentru unul dintre ele mă vei iubi" (*declaraţie de dragoste*) şi biogenetică: „iar dragostea noastră va fi o poezie frumoasă/ pe care o vom recita/ plimbându-ne prin parcul capilarelor/ abia înflorite" (*albastru senin*).

Făptura noastră este înscrisă în structura fiecărei celule. Dar şi mediul vegetal ascultă de aceleşi reguli. Seva plantelor este similară sângelui animal: „deja a fost trimis pe străzi un fluid de tinere raze/ iar în muguri/ a început o hărmălaie de nedescris/ se aplaudă ieşirea pe bulevardele sevei/ a primelor zvonuri de frunze" (*lungul drum al frigului spre vară*).

Deasupra lumii vii veghează un Dumnezeu unic: „trebuie să existe un Dumnezeu al tuturor neamurilor/ mai presus de religii şi totemuri" (*quo vadis*).

Scrisul este similar unei rugăciuni în numele iubirii de semeni: „scriu în numele celor dăruiţi/ cu sfânta taină a ascultării/(...)/ în numele lor scriu Doamne aceste cuvinte/ plecându-mă în faţa altarului acestei foi/ într-o rugăciune// sau o adâncă reverenţă/ ca pe o scenă/ unde am învăţat să recit/ cu limbajul tăcutei şi adevăratei mele iubiri" (*în numele adevăratei iubiri*).

În conluzie, poezia biogenetică inventată de Dan Tipuriţă reprezintă o lirică de pionierat. Introducerea denumirii celulelor: globule roşii, neuroni etc., nu este supărătoare întrucât autorul ştie că nu trebuie să se păstreze în abstracţiunile fizico-chimice ci să exprime relaţia lor cu sentimentele umane. Prin această contribuţie, poezia sa este neomodernă, dar nu postmodernă întrucât nu ia în răspăr idealurile umane. Dimpotrivă, poetul crede că fiecare dintre noi putem să alegem să fim mai buni şi mai frumoşi sufleteşte.

Daniel Mariș

O beţie de toată isprava

Un simţ al efemerului, de la cuvânt spre răsfrângerea sa, într-o precară şi incertă stabilitate, acceptând dinainte imensa fervoare dezinvolt ironică de a trăi, sunt câteva dintre reperele poetice specifice lui **Marian Boboc**, aşa cum răzbat din volumul **„str. Beţivilor. poeme de iubire."** (Ed. Fundaţiei alfa, Cluj Napoca, 2018). Mişcarea de la cuvânt la lume presupune o stare de vibraţie continuă, sinceritatea, pasiunea sunt dublate de o sensibilitate specială. Pretextul, această incursiune cu încetinitorul într-o „matrice" a debusolării, abandonului, doar aparentă, în fond aici celebrându-se adevărata şansă a omului de a cunoşte şi a exista.

Decorul acestui zeu fastuos – Alcoolul, crâşmele, anotimpurile, lacrimile, femeile, efuziunile sentimentale, obsesiile creează o zonă de fascinaţie impregnată cu beatitudine artizanală şi un „simţ aproape erotic al vieţii", tinzând spre ironie şi persiflare: „băutura face din senin/ valuri-valuri în pahare/ atunci/ pescăruşii vestesc/ furtuna/ beţivii cruzi intră în panică/ tremură mai mult decât/ îi stă bine unui beţiv/ (căci tremuratul de frică/ nu-i totuna cu tremuratul de băutură/ unul îţi aduce ruşinea/ celălalt – gloria)/ în astfel de momente/ beţivii adevăraţi nu se pierd/ cu firea/ ei îi învaţă/ pe beţivii cruzi/ cum să îmblânzească băutura". Este vorba despre prăbuşirile memoriei, reinventarea fiinţei pe căi de acces deschise spre alte prelungiri posibile, pe un fundal de luciditate.

Avertismentul este unul clar şi fără echivoc: „ferească-te Dumnezeu de/ plânsul beţivilor/ de hohotele lor pline/ de cioburi", aşa cum probabil sunt şi sufletele, gata să iasă din conturarile lor.

Această lume bine ferecată nu exclude însă puritatea şi desăvârşirea, în pofida faptului că „inima mea/ e în formă de frig".

Aşteptând schimbarea, sub vântul rece al dezintegrării, însingurarul continuă pendularea deasupra naufragiilor sentimentale, ca un veritabil cruciat din fundalul unei diorame a timpului: „cine o să-ţi mai aducă/ de peste mări şi ţări mirodenii/ acum când apele au secat/ şi marinarii împing corăbiile/ pe fundul mărilor printre epave şi flori/ ca pe nişte vedenii/ piraţii în căutare de comori/ cine o să-ţi mai aducă/ din pădurile tropicelor/ blănuri de sălbăticiune/ pentru goliciunea ta/ acum când ele au luat foc/ şi miroase a carne arsă/ între nume şi pronume/ cine o să-ţi mai aducă/ pene de şoim şi de vultur/ pentru evantaiele tale/ acum când cerul a fost înghiţit/ de stele cu toate/ vieţuitoarele sale/ cine o să-ţi mai aducă/ diamante şi/ flori de mină/ acum când pământul s-a surpat/ şi nu mai este/ nici întristare nici durere/ nici lumină/ doar oasele mele/ de bărbat fără vină/ scriu în pământ ultimul poem/ ca pe o definitivă poveste". Sunt situaţii în care poetul îşi regăseşte în totalitate apetitul pentru nostalgia şi candoarea atât de ameţitoare în turbulenţa lor, când luminoase, când întunecos inhibate. Stimulul acestei stări, în fapt o instigare la visarea unui trecut nu prea limpede, îşi are rădăcinile bine înfipte într-o derizorie angoasă de oraş provincial, contorsionată de zorii vârstei lucide şi chemarea unui senin lăuntric: „eheee/ unde sunt vremurile/ când femeile aruncau/ cu flori în armura de catifea/ a cavalerului/ când fiecare femeie îi săruta/ cu patimă inima şi gura/ când fiecare femeie purta la/ portjartier o floare carnivoră/ ultim trofeu al cavalerului/ din bătăliile lumii". Iată un François Villon modern, animat de nevoia unei regăsiri fie şi utopică! Dar, prin acest arsenal de evidenţe, straniu amestec de spaimă şi pasiune, nu se poate păşi decât cu grijă, uşor lasciv, într-un echilibru al exaltării: „umblu cu teamă/ să nu las urme/ prea adânci/ de parcă aş călca/ ceara fierbinte şi/ parfumată/ a inimii/ tale/ sticla pisată a sângelui/ nostru". Tentaţia rememorării, filtrată prin starea autentică a nevoii de refacere a lumii, suferinţa provocată de veşnica ei metamorfoză provine din interior, ca un fel de privire înapoi înspre miturile cotidianului, o încercare de a reconstitui semnele revelatorii ale emoţiei pure, avizată de o anumită maturitate sentimentală: „tu ştii/ eu am fost mereu aproape/ am înotat cu greu printre cuvinte/ printre oamenii răi printre femeile nemiloase/ printre femei cu principii/ femei minereu/ nu mi-a fost uşor nu mi-a fost greu/ să fiu şi făt-frumos şi zmeu/ tu ştii". Revelatoarele elemente ale dedublării eului şi distanţarea de ridicolele euforii ale clipei şi faptului divers, între concret şi abstract, extragerea facilului din imperiul aparenţelor, se unesc într-o fulgeraţie fotografică şi dau un ton aparte stărilor poetice. Pulberea ironică fină se aşterne în straturi succesive ca un strat de zăpadă peste ruinele sinelui: „femeile cu care m-am întâlnit/ veneau de la biserică/ miroseau a tămâie şi a mir/ mare lucru nu mai aveam de făcut". Marian Boboc vede cu limpezime că „e atâta de uşor să mori din iubire". Solemn, prevestitor, persiflând zădărnicia cu recursul la căutare şi la o „inocenţă" parcă imposibilă. Discursul său existenţial are o expresivitate încântătoare ce elimină irevocabil orice happy end. Este o aventură riscantă, ce redă însă, cu o motivaţie proprie, un teritoriu miraculos al timpului lăsat în paragină şi al sinelui pe care îl cunoaşte şi cu ajutorul căruia rezistă, acoperindu-se cu aburul melancoliei.

Geo Vasile

CARTEA VIE A IUBIRII

Iubirea este depăşirea tensiunii genunii, a solitudinii şi a acelei inumane senzaţii de *Finis Terrae,* iluminare de sine, călătorie şi căutarea neobosită a imposibilului ca frumuseţe dăinuitoare în peisajul biblic al rodniciei şi policromiei edenului pământesc...

"Pentru mine
Scrierea unui poem
Are ceva din evlavia liturgică"
(Gheorghe Simon)

Un poem de Giorgios Seferis conţine versul: "primul lucru pe care l-a făcut Dumnezeu a fost *iubirea*". Prin urmare ce putea scrie poetul şi prietenul nostru nemţean Gheorghe Simon, după volumele "Agapia perpetuă", 2017, "Fractalia. Jurnal poetic", 2018, decât această splendidă *Carte a Iubirii*, Ed. Timpul, Iaşi, 2019, 152 p., cu ale sale trei secţiuni: Via Terra, Via Precaria, Via Sacra.

Iubirea în toate ipostazele sale ce ţin de omenitate, de divinitate, de cuplul bărbat-femeie, aşa cum l-a binecuvântat Cel Atotputenic, iubirea în sens cosmic, înveşnicită de Dante în celebrul endecasilab *L'amor che move il sole e l'altre stelle* ce încheie Paradisul. Iubirea ca ţintă ascensională spre stele, ca lăcaş al Creatorului, iubirea ca mobil al operei, al vieţii, al lumii, al fiecăruia dintre cei botezaţi întru Cristos: " Atît de mult te-am iubit/ cum nu am mai citit/ cum nu s-a mai scris/ decît în lucrarea Verbului răspicat/ răsărind în văzduhul din grădina părinţilor//. Iubirea iubire e ultimul cuvînt de pe cruce pe care îl respirăm dîndu-ne sufletul.

Gheorghe Simon, *ca fiu al Agapiei,*. pare a fi împăcat, omeneşte vorbind, chiar şi cu finitudinea noastră, ceea ce Sf Francisc numea *sorella morte*, înţelepţit de o nestrămutată credinţă în Dumnezeu :" Doar prin moarte/ ne cunoaştem cu adevărat/ doar Dumnezeu poate să ne audă/ cuvântul de pe urmă/ iubirea moartea o curmă".

Am scris *pare*, căci, ne întrebăm cum poate fi un om *împăcat*, în speţă un poet ce prin definiţie e un anxios căutător de adevăr ce când şi când cristalizează însăşi *fiinţa morţii* în metafore, metonimii, climaxuri şi alte figuri de stil în apropierea sublimului arghezian-voiculescian, precum aceste versuri menite să dea un rost, o noimă, un fel de a fi celei *ce soseşte întotdeauna ultima*, îmblânzind-o, umanizând-o :"Cîteodată îşi ascunde privirea/ de tot ce ar putea să o rănească/ deschide o fereastră spre soarele ascuns/ precum ne fură gîndul o pasăre măiastră.// Ea soseşte în cele din urmă/precum raza se curmă/într-un ţinut fără de umbră/ fiind ea însăşi lumină lumină/ care se arată doar prin umbră furişată".

Iubirea este rugăciune, este un dar, *părăsire de sine* întru slujirea *Verbului întreit ca Împărăţie*, este adoraţie cristică precum o *duminică a cuminecării*. Între iubirea spirituală şi poezie, văzute printr-o prismă gnoseologică, e o sinonimie perfectă: " Fericită va fi femeia care te va iubi. Fericit vei fi de femeia care te va iubi. În timp ce tot mai strîmtorată e calea pentru a nu ne rătăci şi aceasta e poezia."

Majoritatea versurilor se transcriu printr-un dicteu automat în cel mai pur stil liturgic: „Nu există desăvîrşire fără săvîrşire/ aşa cum nu poate fi iubire fără sacrificiu/ fără jertfire."

Gheorghe Simon dedică această *carte vie* iubirii ca act de cunoaştere de sine, dar şi genezei poeziei ca mirare, neîntinare, uimire primordială a copilăriei: "Orice scriere devine profetică/ de îndată ce un cititor inspirat conspiră/ la împlinirea sensului plutitor/ ca duhul pe ape/ în sufletul însetat de cunoaştere.// Nu mi-am imaginat vreodată/ că voi muri în braţele ficţiunii/ îngropându-mă de viu în cuvinte//.Tu eşti cartea vie a sufletului meu/ caligrafie a razei din copilărie./Acolo ne e dat să auzim freamătul interior/ al creşterii interioare/ fără umbra vreunei zămisliri virtuale./ *Cimbrişorul verii nu îl împart cu nimeni./* Îl respir doar şi mă inspir/ sub cerul impresurării de sine".

Acest amplu citat l-am oferit cititorilor ca îndemn de a se împărtăşi din această mărturie în versete paulinice semnate de unul dintre cei mai de seamă stilişti ai poeziei contemporane, în ciuda toleranţei inexplicabile faţă de unele formulări, vocabule, adjectivări, puţine, ce-i drept, ce par a fi clişee reminiscente ce aduc mai curând a predică prozaică decât a poezie, tip „încleştări atroce, limite suportabile, înaltul inaccesibil al mântuirii". Întâmplarea face ca această din urmă sintagmă să fie un vers dintr-un poem tulburător "A treia cale", o veritabilă fenomenologie a vârstelor ce se succed vertiginos, ca într-un vertij al clipelor al *trăirii neumbrite*, al firii, al emoţiilor, al evlaviei liturgice: " şoapta petalei de orhidee fulgul de nea avînd întipărit chipul Mîntuitorului întrezărit şi în bobul de grîu izvorul rugăciunii tale plivitul şi privitul în sine răsădirea *prinţeselor* citirea în duhul literei contemplarea culorii

topirea oricărei alegorii în uimiri şi, mai presus de toate un cult al Părintelui primind darul întîmpinării pe calea iubirii, ca ***a treia cale /*** a împlinirii, mai întîi, pămîntene *zămislire, zidire, zicere*".

Senzor al miniaturalului şi totodată al desmărginirii spaţio-temporale, Gheorghe Simon revendică cuanta, particula, unda, picătura de rouă şi totodată inefabilul stării sufleteşti a omului contemporan ce se confruntă cu simulacrele şi himerele, precum în poemul *Însigurare* , dicţiunea amintindu-ne de cea a lui Blaga sau Vinea : "Clocotitoare e fiecare clipă/ mistuindu-se în seceta orei deşarte/ înaripate efemere puzderie/ în aerul serii./ Nisipul în cădere pare/ că îţi goleşte sufletul/ făcînd să se audă/ dincolo de muntele crescut direct din marea de amar./ Toate în jur se rotesc/ nimicul se cuprinde în nimic/ ţi-e frică de omul părelnic/ precum de prezentul himeric".

Nici Ion Barbu nu lipseşte din Sfinţii Părinţi ai poeziei române, un fel de *viaticum* pentru calea ascetică, *Calea Iubirii* a fiului Agapiei : « Anastatică şi coincidentă/ în punctul de fugă al privirii interioare/ prin taina compunerii ermetică/ prin citirea secundă profundă/ prin ceea ce rămîne de neatins/ adulmecînd fiecare literă prin semnele rodniciei/ pe calea ascetică/ îngăduitoare precum e Agapia doar încîntare."

Revenind la o posibilă definire a iubirii în tandem cu poezia, vom spune odată cu versurile lui Gheorghe Simon că iubirea este alteritate, jertfire, duh viu în lucrare, ardere de tot, rostire vie. Căci poetul însuşi mărturiseşte: "Iubirea e rostire vie, / cuvintele sunt ca o rană./ Nu pot scrie ceva/ dacă nu e trăire mai întîi." .Versurile capătă valenţe imnice precum în celebrul Imn Iubirii din Epistola Întâi a Sf, Apostol Pavel către Corinteni:

Cum am putea să nu împărtăşim cititorilor noştri o veritabilă capodoperă a poeziei contimporane, pe tema creaţiei ca încoronare a iubirii: „Creaţia e actul suprem al iubirii triumfătoare fiind doar primirea iubirii/ Nu cel care iubeşte are vreun merit/ mai presus e cel care primeşte iubirea/ şi aceasta e Taina precum Lumina e suferinţa culorilor // Ca o binsoare sunt cuvintele/ Dumnezeu întâi zice şi pe urmă face/ Albul zăpezii e doliul copilăriei/ mireasa îmbrăcând rochia albă/ primeşte de fapt, moartea"

Calea iubirii cea pururi ziditoare şi creatoare în duhul Sfintei Treimi, este Eros copilăros şi totodată ospăţ al înţelepţilor, este poezie şi făgaş al iniţierii, un simpozion ce se bizuie pe o gramatică contrastivă şi simbol, pe incantaţia intraverbală ce atestă ştiinţa şi conştiinţa estetică a autorului: versuri catifelate, suve, diafane se împletesc cu versuri ce înveşnicesc efemerul şi veştejesc *moartea cuvintelor* „cu preacurvia semantică a subînţelesului a ironiei şi a umorului", dar şi şubrezirea şi pervertirea fiinţei umane din cauza prefăcătoriei, a simulării şi a simulacrelor invazive despre care scria Jean Baudrillard. Iubirea este contopire, comuniunea Verbului Întreit, un pas înapoi către copilărie. Calea iubirii – Amo, ergo sum!, Amor sacer, Amor profanus (este celebru tabloul omonim al marelui Tiţian) Amor intellectualis - este calea biruinţei agonice întru lepădarea de sine până la înstrăinare, smerenie, cunoaştere de sine, legământ şi ofrandă, este calea poeziei şi a dumnezeirii, a creaţiei şi procreaţiei, a abolirii sinelui şi a timpului, este calea transfigurării şi înduhovniciirii.

Iubirea este depăşirea tensiunii genunii, a solitudinii şi a acelei inumane senzaţii de *Finis Terrae*, iluminare de sine, călătorie şi căutarea neobosită a imposibilului ca frumuseţe dăinuitoare în peisajul biblic al rodniciei şi policromiei edenului pământesc: "Vom căuta scoruşul roşu atît de singular/ în ermetica pădure pe un fundal verde decorativ/ cum îşi cerne frunzele toamna precum un/ Verb doar la infinitiv.// Am traversat deşertul iluziei şi ne-am înfruptat/ din rodnicia raiului promis. Alergînd toată ziua după ce ne trebuie/ ne vom alege cu prisosinţa iubirii/ pe care nu o vedem/ deşi ea ne scoate din casă şi ne vine greu să o primim ".

Iată o antologică poezie de dragoste intitulată "Suav septembrie", în care însuşi aerul dintre cuvinte pare a se fi îndrăgostit, probă a intensităţii şi iconicităţii sentimentului cvasi danteşc-eminescian cu care Gheorghe Simon madonizează femeia iubită: " Şi toate îmi erau împotrivă/ pînă şi cuvintele se perindau în derivă/ pînă şi sufletul se furişa de prea multe gînduri sufocat/ pînă în clipa prea suavului septembrie/ cînd îmi apăru ea în lumina transfigurată/ încît mi s-au frînt toate cuvintele.(...)// În aerul dimineţii părea o străină/ iar lumina în care se arăta/ părea fără vină./ Nici ispitire nici adulmecare era ea/ însăşi lumină în levitare/ precum iubirea face/ ca toate să fie în transfigurare. (...)//Era ea însăşi lumină în răstignire/ precum în aşteptare cuvintele/ însufleţind părelnicul hotar / din ce în ce şi tot mai rar." Este chiar esenţa acestei cărţi unice, *Calea iubirii.*

Mioara Bahna

A povesti pentru a te afla pe tine însuți – Horia Bădescu: *O noapte cât o mie de nopți*

Unii scriitori pot intra și rămâne în conștiința publicului chiar și cu o singură carte. De aceea, cred că Horia Bădescu ar fi putu să se înscrie în rândurile (reale) ale autorilor de primă linie valorică ai literaturii române contemporane fie și numai cu „O noapte cât o mie de nopți" – Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011 –, o creație notabilă, pe care n-aș încadra-o neapărat în categoria romanelor și nu am în vedere doar dimensiunile, cele 144 de pagini adică, fiindcă este, mai degrabă, o scriere eseistică, aducând o tematică a cărei complexitate adună problematica timpului, a singurătății, a visului, a amintirii, a comunicării și a suferinței care, coroborate, dau adevărata dramă a condiției umane, pentru că, prin toate acestea, omul devine capabil să-și conștientizeze destinul.

Prin titlu, mai întâi, cartea amintește de „Halima", dar și în continuare construcția ei se dovedește o reiterare a consacratei tehnici a *povestiri în povestire*, apropiindu-se, mutatis mutandis, și de alt „descendent" al celor „O mie și una de nopți", mă refer la „Hanu Ancuței", al lui Mihail Sadoveanu, pentru ca, în planul conținutului, să aducă o atmosferă kafkiană și eliadescă, prin intruziunea neobișnuitului, cu sugestii fantastice chiar, totul fiind pus sub semnul vagului, al lui „părea", de vreme ce naratorul auctorial renunță la cel puțin unele dintre competențele sale, între care omnisciența, drept care nu-și asumă responsabilitatea celor relatate: „Omul părea el însuși făcut din ninsoare..." În felul acesta, enunțul inițial sugerează apartenența personajului la un context / univers în care se încadrează perfect, dacă el însuși era „asemeni lucrurilor din jur. Până dincolo de linia abia îngăimată a orizontului, totul se îneca în putreziciunea zăpezii".

Imaginea de la începutul cărții, în care își face apariția personajul central, unde „o lumină vânătă dormita asupra pustietății fără început și fără sfârșit", este a unei lumi ce se propune ea însăși aspațială, fiind fundal pe care personajele care apar au dialoguri ce frizează absurdul, replicile lor oprindu-se înainte de transmiterea întregului mesaj, încât comunicarea nu-și atinge scopul, informațiile schimbate fiind cunoscute doar parțial și doar de câte unii dintre interlocutori: „Nu eram aici când...!"; „Așa încât..."; „Însă..."; „Pe vremuri îmi spuneai Elina. De fapt și mai înainte...!"; „Da" De fapt..." În context, referentul / referenții schimburilor de replici se situează, de asemenea, într-un trecut imprecis.

Ca urmare, cartea se desfășoară, de la un capăt la celălalt, în aceeași notă a nedeterminării. La aceasta se adaugă și faptul că naratorul etalează defalcat gesturile, comportamentul personajelor, timbrul vocal, într-o tentativă de a surprinde cu exactitate ceea ce, de fapt, are contururi ambigue: „Fata ridicase din umăr cu aceeași lenevie nepăsătoare"; „continuând să stea cu mâna întinsă"; „făcuse o pauză căutându-și cuvintele"..., amintind, uneori, de didascaliile dintr-o piesă de teatru.

Planul epic din „rama" cărții este cât se poate de concentrat: pe fundalul unei ierni cumplite, care favorizează ceea ce urmează să se petreacă, un personaj, Serafim Onu (numele personajelor aduc a vechi și chiar a straniu, amintind, uneori, foarte bine de cele ale scriitorului moldovean pomenit mai sus), cu o telegramă – a cărei paternitate nu și-o revendică nimeni –, primită din Siniștea, unde ar fi trăit și lucrat, cu ani în urmă, ca profesor, se întoarce în satul respectiv, chemat să preia bunurile rămase (mai nimic, din perspectiva celorlalți), de la un fost coleg al lui, Milian, după moartea acestuia. Aici, pentru început, personajul interacționează în special cu lucrătoarea de la poștă, Elina, care-l recunoaște și-și dezvăluie identitatea, naratorul sugerând, totodată, o legătură sentimentală a lor din vremurile de demult, când el era încă în sat.

În privința lui Milan, acesta fusese „un bătrân dascăl", „pripășit cu fantasmele lui într-un capăt de țară", o ființă misterioasă, despre care „nimeni nu știa cine fusese cu adevărat", „omul cu ochi albaștri de dumnezeu izgonit și fața suptă". În plus, deși trăise la Siniștea, „știa câteva limbi și deslușea cu ușurință complicata scriere arabă".

Mergând să viziteze locuința („chițimia") lăsată de acesta, Serafim Onu trăiește într-o „stare de uluită fericire", fiindcă acolo descoperă cu surprindere că omul, pe care nu-l cunoscuse, totuși, foarte bine, avusese o unică, uriașă pasiune: cartea celor „O mie și una de nopți", aflată într-un cufăr (singurul obiect rămas în casă, după moartea profesorului), într-o mulțime de traduceri („cărți, în fapt cartea, unică, aceeași, în fascinantul joc al zecilor ei de înfățișări"), cărți rare și de mare preț: „Erau acolo tomuri scumpe și rare, legate în pânză cenușie, în mătase galbenă ori în piele maronie, cu coperțile încrustate cu motive și sigle arabe, cu ilustrații cu vignete de un rafinament aproape indecent, alături de ediții populare pe hârtie ieftină (...), unele dintre ele valorau o avere! (...)".

Din frigul încăperii stăpânite acum doar de carte, personajul este invitat, apoi, acasă la Elina, unde urmează să rămână până a doua zi, când ar trebui să plece de unde a venit. În casa primitoare a femeii, în antiteză cu urgia de afară, cei doi își împlinesc iubirea, „fiindcă timpul în care se aflau ei era unul al fărădegrabei", în „starea de fericită uitare de sine", dar bărbatul pleacă, a doua zi, cu singurul tren care (mai) trece prin gara din apropiere, și, în compartimentul în care urcă, întâlnește câteva personaje care, ca în „Hanu Ancuței", dar într-o atmosferă stranie, devin, pe rând, naratori și public, relatând întâmplări bizare care, toate, au, în principal, aceeași temă: timpul, cu toate consecințele lui nefaste asupra omului, iar, după ce toți călătorii își spun poveștile, Serafim Onu adoarme și, când se trezește, constată că se află tot în patul primitor și ocrotitor al Elinei, de la care află, cu surprinderea pe care i-o permite bulversarea pe care o trăiește, că „Pe-aici nu trece nici un tren. Niciodată!" La atât se rezumă acțiunea propriu-zisă din „rama" cărții.

Pe marginea unuia dintre tomurile din casa lui Milian, privirea lui Serafim se oprește îndelung asupra unor cuvinte „scrise cu cerneală verde, cu litere ușor tremurate" de cel care nu mai era: „Proviziile s-au terminat, burduful cu apă-a secat, drumul pare fără sfârșit și călăuza s-a rătăcit. Cum vei mai ști încotro ai plecat, dacă mergi cu pas sigur sau clătinat?" Contemplate ca în transă, cuvintele acestea devin, pentru personaj, un fel de incantație, responsabilă de ceea ce i se întâmplă, urcând în trenul venit de nicăieri și mergând, tot la fel, către o destinație fabuloasă, de fapt, spre niciunde, ducând cu sine călători pentru care, ca și pentru Serafim, „Trecutul se reîntorcea, cel puțin așa părea, prezentul se alcătuia după tiparele altui timp".

În tren, sub „lumina vagă cu care becul sleit din tavan se străduia să învingă întunericul", Serafim Onu descoperă o umanitate la dialogurile căreia el este mai mult martor, fiindcă replicile pe care se străduiește să le rostească, în general, nu prea sunt luate în seamă de ceilalți. Se află acolo profesorul de fizică Maxențiu (care afirmă că „Poate că noi nu locuim în timp, ci timpul ne locuiește și-atunci fiecare dintre noi viețuiește într-o altă durată", fiindcă „timpul tău te macină, te roade și te trezești că nu poți ieși din el", iar observațiile lui vin și din faptul că a trecut printr-o experiență ieșită din comun, primind un ceas ciudat, care l-a făcut să ajungă să trăiască o viață care nu mai era a lui, „senzația vagă că asistam la curgerea zilelor altcuiva", fiind pe punctul de a-și pierde mințile, până când îl abandonează pe o masă într-o gară), colonelul Zagura (care a trecut prin frig, foame, frică inimaginabile, în colonii penitenciare – la Poarta Albă, „la răsărit de Dunavăț" –, a fost înghițit de Dunăre și salvat de o lipoveancă, Ulina, care și-a pierdut ea însăși viața într-o iarnă terifiantă, ajutându-l pe el să supraviețuiască, pentru a putea, în cele din urmă, să-și facă o carieră, după ce a învățat la Saint Cyr).

Între cei ce povestesc să-și apere dreptul la existență se află, de asemenea, „doamna Olimpia", care spune istoria tragică a singurătății unui domn Manu, căruia îi este aproape până când acesta moare într-o discreție și decență totală, așteptând, cu o eleganță desăvârșită, în fiecare an, de ziua lui, un telefon, lângă un aparat scos din priză, de la cineva care nu sună niciodată.

Tot povești aparte spun pictorul Calistru (cel ce a ucenicit o vreme alături de boema pariziană, reușind să picteze un tablou de o stranietate aparte, amintind de „Strigătul" lui Edvard Munch, de efectele căruia scapă doar aruncându-l în Sena), Salomia (despre prietena ei Eulampia, pe care nu o vedeau ceilalți, fiindcă „Era acolo de parcă nu era", drept care se aruncă într-o fântână să-și găsească adevăratul chip, pe care numai ea îl vedea, iar când este scoasă, moartă, e atât de frumoasă, de nu o recunosc nici părinții ei), dar și doctorul Velciu (o speranță a medicinii care, în pofida acestui statut, își alege un post într-un loc uitat de lume, dar și de Dumnezeu, de vreme ce ajunge să încheie un pact cu un personaj ce, prin privire și nu numai, pare o ființă demonică, în stare să-l ajute să scape comunitatea de epidemia de ciumă bubonică, dar o pierde pe femeia pe care o iubea, răpusă de ultimele răbufniri ale bolii).

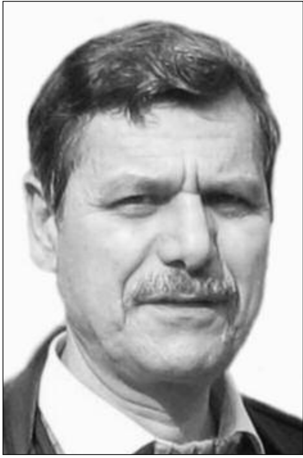
Dincolo de ceea ce povestesc, personajele (care, ca în cartea sadoveniană, vin din medii diferite, din lumi diferite, însă au aceeași cantitate de omenesc în ele și în viețile lor) între care ajunge Serafim Onu, în tren, pot fi doar spirite ale unor inși ce nu mai sunt, de vreme ce vorbele lor sugerează apartenența la altă curgere a timpului: „Stăm de-o veșnicie". Numai că, spre a avea dreptul la existență, personajele adună în memorie trecutul: „Suntem făcuți din amintiri", după cum îl citează unul dintre cei din tren pe prietenul său Roli Fischer și continuă: „Trăim ieri cu iluzia că e astăzi. Morții n-au memorie" și „Nu-ți amintești, nu exiști".

Cartea lui Horia Bădescu este, așadar, prin toate aserțiunile personajelor, un eseu artistic despre forța vitală a cuvântului („viața se câștigă cu vorbe. Dacă nu poate fi povestită, nu e viață. Numai moarte na-re nevoie de vorbe!"), despre posibilitatea de a alcătui prin cuvânt inclusiv visul, teritoriu esențial pentru fiecare, câtă vreme „Lumea e așa cum o visezi!", iar, peste aceasta ești unicul, adevăratul stăpân.

Cartea lui Horia Bădescu este, așadar, prin toate aserțiunile personajelor, un eseu artistic despre forța vitală a cuvântului („viața se câștigă cu vorbe. Dacă nu poate fi povestită, nu e viață.

Tudor Cicu

Lumea aparent basmică și spațiul unde nu există timp

Puterea de imaginație cu care autoarea a creat fresca unei povești de dragoste, ca simbol al purificării prin credință (vezi și scena morții bătrânei Stanca în biserica Domnului), nu este altceva decât transpunerea în literatura cultă a unui univers spiritual dominat de credința în Dumnezeu.

Cu romanul „**Fântână în cer**" (Ed. Ex Ponto, 2019), scriitoarea Diana Dobrița Bîlea a trecut (în planul narațiunii) de la realismul magic (din romanul anterior „*Omul dintre două lumi*") la lumea aparent basmică și la spațiul unde nu există timp, dar există veșnicie. Timpul este multiplicat și amplificat într-o poveste de dragoste trăită prin dedublarea eroinei sale. Provocarea imaginației, cultivarea miticului și basmicului în creație sunt jaloane de suflet folosite pentru mântuirea întru frumos, sublim și dăruire. Narațiunea realist-fantastică din acest roman de introspecție (ca mod de narare) bine scris, într-un registru poematic, surprinzând, firesc, tărâmuri fantastice, basmice ori magice într-o lume cât se poate de reală, nu este decât o punere în scenă a unei povești tăinuite de dragoste care îi facilitează și cititorului o întâlnire imaginară cu acel eveniment intim numit fiorul iubirii și al plăsmuirii propriilor visuri. Totodată, mediind întâlnirea cu elementele basmului, povestea de „dragoste imposibilă" stimulează empatia cititorului cu eroii cărții. Este un roman ce face parte din sfera realismului fantastic, desfășurat între coordonatele spațiu-timp a două planuri îmbinate onorabil: real și fabulos, ce răscolesc în cititor un amestec de imagini imprevizibile privind desăvârșirea unui vis de iubire. Vorbim de fantastic aici, ținând cont și de anumite reguli: să aibă o legătură atât de strânsă cu realul, încît cititorul să-i dea aproape crezare. Cât i-a reușit asta autoarei dobrogene vom vedea, pentru că șirul de evenimente și întâmplări din viața eroinei romanului pare a se derula pe tărâmul situat între fantastic și absurd (ca în poștalionul care-l ducea, în timp, pe Grigorescu al lui Mircea Eliade din „La țigănci"), dar într-un spațiu tangibil unui anumit segment existențial. Și (credem noi) în asta constă măiestria naratoarei: să pipăim cu simțurile noastre iluzia creată, să ne convingem de substanța și de învelișul întâmplărilor ca făcând parte și din mister, și din realitate. Bogăția luxuriantă a epicului, calitatea observației, forța de iradiație a imaginilor împinse spre magia unor vremuri de demult sunt acum argumentele unei autoare ce face „*o demonstrație de virtuozitate în demontarea mecanismelor complicate și în decodificarea orizonturilor clar-obscure ale singurătății, ale iubirii și ale plăsmuirii visului, dar mai cu seamă ale labirintului psihologiei feminine.*" – Ovidiu Dunăreanu, prefața cărții.

Folosind motivul dedublării, Diana Dobrița Bîlea face ca personajul său central să oscileze continuu între două lumi paralele, pentru a ne lămuri ori pentru a estompa taina, ca până la urmă tâlcul acestor evenimente de viață să producă și puțină confuzie atemporală în mintea cititorului rămas mult în urma imaginației autorului. Tema dublului îi cucerise cândva pe romantici (E.T.A. Hoffmann, Oscar Wilde, Jose Saramango ș.a.), iar acum, iată, a devenit un motiv literar care să-i seducă pe cititori și, conform spuselor lui Freud, apariția dublului în literatură este legată de încarnarea dorințelor refulate, a posibilităților nerealizate și a curajului de a înfrunta moartea. Procedeul dedublării eroinei înlesnește o glisare între real și fantastic, acesta din urmă decurgând și dintr-o manifestare a realului asediat de absurd și de irațional. Ficțiunea este cuceritoare, sintetizează, îmbogățește universul cu speranța creștină a purificării sufletului ca la autorul rus Evgheni Vodolazkin (în „Laur"). Sub acest aspect polifonic, al căutărilor imposibile între îndrăgostiți aflați în lumi diferite, romanul este o alegorie a două conștiințe ce ajung să conviețuiască, în final (ca în magia teleportării în timp a eroilor din filmul *Matrix*), ba chiar să se împletească. Cele două suflete bântuie prin lumi diferite, dar ies împreună, din acel labirint al rătăcirilor printr-o lume stârnită de evenimente halucinante, într-o lume reală, ceea ce-l determină pe cititor să aibă impresia „*că parcurge mai multe romane într-unul singur*" (Ion Roșioru, în postfața cărții). *Unul* ar fi al femeii Aurora, lucrătoare într-un azil de bătrâni, supusă hărțuirii sexuale de șeful locului de muncă și care, doar prin dedublarea sa (în planul fantastic al narațiunii), se va răzbuna (după moartea mamei ce ar fi făcut un pact cu diavolul pentru a-i schimba destinul fetei) prin *cealaltă femeie Aurora*, violentându-l pe bărbat cu un baston, iar adevărata Aurora („cea grasă, cea miloasă, cea lipsită de noroc") va părăsi azilul cu dorința de a-l întâlni pe cel modelat de ea în vis (Galateu), sperând să cunoască iubirea totală. Un *al doilea* ar fi cel al rătăcirilor, ca într-un labirint al încercărilor, ale femeii Aurora în căutarea lui Galateu (pe care-l și întâlnește – în vis –în satul unde se refugiază, la o soră a bunicii dinspre mamă), dar și al călătoriilor prin timp și spațiu într-o lume marcată de evenimente stranii. Aici participă la jocul fanteziilor unor iele, se întâlnește cu meșterul împletitor de nuiele, cu profetul nebun Onuțu și cu uriașul pădurar (omul sărac cu duhul) care o îmbrăcase într-o rochie de mireasă pentru a fi numai a lui. Un *al treilea* ar fi cel al întâmplărilor halucinante petrecute în casa salvatorului ei, profesorul Ilie (asemuit cu Galateu), cel care a salvat-o din mlaștina unde căzuse, cu rochia de mireasă, în fuga ei din pădurea cu mistere. Profesorul însă își luase singur viața, cu un deceniu în urmă și se spunea că o făcuse din dragoste, iar casa, spuneau tot vecinii, era acum bântuită de stafia acestuia. Dar Aurorei i se par firești aparițiile lui în casă și chiar au un rol hătărâtor în trezirea artistei din ea. În fine, un *al patrulea* roman ar fi cel mai pământean de aici: tentată să renunțe la visul ei pygmalionian (de a-l mai căuta pe Galateu), Aurora se lasă în brațele iubirii lui Ștefan, un bărbat divorțat cu doi ani în urmă și cu o fiică aflată în suferință, dar care va fi salvată din ghearele morții de puterea tăinuită a Aurorei, ceea ce-l determină pe Ștefan să se întoarcă la Cezara, fosta soție.

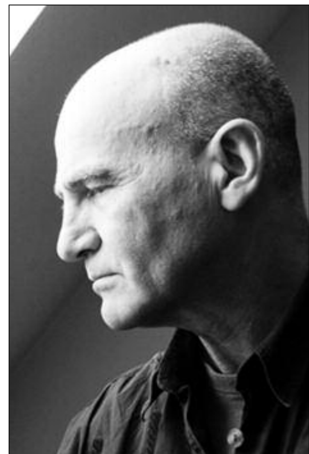
Astfel, narațiunea care îi oferă cititorului întâlniri succesive cu lumi posibile, lumi labirintice cu trăiri și încercări ale vieții, cu toate minunățiile pe care le născocește autoarea dobrogeană, este un poem basmic. Este rodul fanteziei creatoare, al trăirilor în plan fantastic ale autoarei care mai inventează un roman al magiei unor trăiri, dar și al fascinației vieții, pentru că viața omului este, mai ales, suferință și iubire și apoi rațiune. Mesajul cărții ar fi acela că multă suferință va locui în inima celui care nu e locuit de iubire. Pentru asta, autoarea forțează de cele mai multe ori limitele imaginarului. Miezul frământărilor pe care le are Aurora este găsirea fericirii. Cu acest gând visa ea o grabnică evadare chiar în lumea morții locuite de Galateu. Pentru a trăi *în raiul veșnic al iubirii,* trebuie să ai pe lume o ieșire, un loc unde te duce, un braț pe care să-ți cadă greutatea din inimă – lucrurile pe care nu le-am avut *niciodată în timpul nostru.* Fără iubire (decodificăm noi mesajul autoarei), e ca și cum am privi ore în șir cu fruntea lipită de geam, ca Emil Cioran, privind în bezna de afară, încercând să descifrăm odgoanele-legături ale acestei punți de trecere: dinspre viață spre moarte, dinspre ființa noastră materială spre ființa spirituală. Fiindcă în această viață întâlnim simultan și Infernul și Paradisul. Iar între ele nu se cunosc granițe pe care omul să le știe de la început. Aici intervine autoarea, cea cu sufletul atât de apropiat de cititor. Să-l învețe pe acesta să se înfioare, să stăruie în iubire și bunătate și neîncetat să se întrebe: e bine că lumea e plină de taine, le putem supune noi? Diana Dobrița Bîlea știe să-și valorifice cuvântul ori să facă din el clopotul său de ceremonie la care să ne adune dinaintea paginii scrise. Cu alte cuvinte, rostul autoarei nu este acela de a reproduce realitatea, ci de a o transfigura, de a-i oferi semnificații; de aceea a ales să-și treacă eroii într-o altă dimensiune, să înlăture zidul dintre viață și moarte (prin iubire) pentru ca aceștia să poată intra unul în existența celuilalt. Și Aurora, cu trăirile ei care „nu sunt de aici", „și-a făcut o fântână în cer", cu apă bună de băut, dar pentru asta (Ilie/Galateu – îi comunică din lumea lui), va trebui să meargă acolo pentru a-și astâmpăra setea.

Narațiunea, cu eroii ei (o Auroră care în vâltoarea evenimentelor simte că și-a pierdut, cu totul, mințile - și Galateu: „o parte din mine, o proiecție a ființei mele?"), sintetizează două perspective care, în mod obișnuit, sunt antagonice: perspectiva rațională asupra lumii și aceea a acceptării supranaturalului ca normalitate. Astfel, descrierile cele mai realiste se împletesc cu elemente fantastice și onirice, cu motive din mituri și din basme, dar explorează, din prima clipă a întâlnirii dintre un *el* (Galateu: ce aparține morții) și o *ea* (Creangă Aurora: ce aparține vieții) până la ultimul moment al regăsirii și câte ceva din spațiul basmului nostru popular: „Oamenii au nevoie să știe că există supraomenesc și miracole ca să spere mai mult și să le fie mai bine. Dacă iei unui om visul, nu-i mai rămân prea multe, nu-i așa?"

Puterea de imaginație cu care autoarea a creat fresca unei povești de dragoste, ca simbol al purificării prin credință (vezi și scena morții bătrânei Stanca în biserica Domnului), nu este altceva decât transpunerea în literatura cultă a unui univers spiritual dominat de credința în Dumnezeu. Povestea iubirii necondiționate între o pământeană și un om venit de pe tărâmul morții constituie o saga a unei prozatoare care și-a făcut din proza fantastică și basmică propriul drum către cititori.

Alexandru Jurcan

Ploșnițe și sânge pe muzică de Mozart

Exact înainte de a fi întemnițat, André plănuiește fuga. O energie nouă îi sporește pașii. Fuge, dar e prins. Suportă bătaia cu stoicism. Sângele îi curge în brazde fierbinți pe frunte, pe obraji. E aruncat în celula condamnaților la moarte. Cămașa cu sânge coagulat se umple de ploșnițe. Mai apoi învață limbajul convențional ca să comunice cu cei din celulele învecinate. Se află într-o altă lume, care nu amintea cu nimic de viața exterioară. Îi era foame și sete. „Am visat în noaptea aceea o masă magnifică, unde cele mai numeroase feluri de mâncare nu mă puteau sătura". Am tradus, deci, din romanul *Un condamné s'est échappé* de André Devigny, Gallimard, 1956. André ne povestește cum a reușit să învingă obstacolele și să evadeze din închisoarea supravegheată fără încetare, acolo unde cizmele nemților marcau scurgerea lentă a orelor.

În prefața cărții, colonelul Groussard scrie despre mișcarea de rezistență, dar și despre intrarea lui Devigny în rețeaua Rezistenței, încă din 1942. El și-a pregătit evadarea cu un gust exacerbat al riscului. Momentul cel mai dificil era la trezirea în celulă, după vise fabuloase, când conștientiza trista situație. Într-o zi apare Gimenez în celula sa. Ploșnițele roșii îl iau în primire. Cu sutele, cu miile. Amândoi vor gândi evadarea. „Dușmanul nostru de moarte e liniștea", îi spune André lui Gimenez. Trebuie să se târască, să-și rețină respirația, să alunece imperceptibil. La cea mai mica neatenție, pietricelele tresar, se revoltă. Evadarea reușește. Ascultă cântecul păsărilor și foșnetul frunzelor. Mai apoi un prieten, o omletă, o cafea.

Robert Bresson n-a putut ocoli acest subiect. A realizat filmul cu același titlu 1956, iar în anul următor a fost recompensat cu premiul pentru regie la Cannes. În filmul său joacă François Leterrier și Jacques Ertaud. Drept muzică, Bresson folosește Marea Mesă a lui Mozart. Să nu uităm că regizorul s-a născut în 1907 și a murit în 1999. După o incursiune în pictură s-a îndrăgostit de cinematograf. E atras de scrierile lui Diderot, Bernanos, Dostoievski. Elimină orice efect spectacular, într-un ascetism artistic cufundat adesea în senzualitate. Aparatului de filmat nu-i place să se miște, iar între imagine și sunet există o egalitate importantă.

În filmul *Un condamnat la moarte a evadat*, Bresson insistă pe precizia chirurgicală a evadării, confundându-se cu personajul său, abolind orice retorică posibilă, lucrând la justețea detaliului. Nu-mi imaginez acest film în culori. Sobrietatea și gravitatea subiectului se sprijină perfect pe nuanțele de alb și negru. „Cinematograful înseamnă să-ti vorbești ție însuți", scrie Bresson în *Note despre cinema* (Ed. Gallimard, 1988). Dacă filmul despre evadare înseamnă gesturi si sunete (cheile, gamelele, apa), nu putem neglija calitatea de bază: asigurarea unui ritm ireproșabil. Recunosc că nu mă încântă uzitarea vocii din off și iată că, în acest film, o găsesc necesară, de neocolit. Personajul e obligat să se închidă în sine, să-și pregătească evadarea, să fie atent la detalii, să reflecteze. Vocea din off devine utilă, inevitabilă, ca o muzică sui-generis, punctând sublimul și abjecția, dar și drumul spiritual care a ales calea concretă a eliberării. Muzica lui Mozart sacralizează transfigurarea (în filmul *Pickpocket* din 1959 Bresson va folosi muzica lui Lully).

În prefața *Notelor despre cinema* scrie însuși Le Clézio, care îl plasează pe Bresson în rândul pictorilor impresioniști, dar nu departe de arta orientală și de filosofia budistă, prin economia de mijloace, prin gustul pentru senzual. „Două persoane care se privesc în ochi nu-și văd ochii, ci privirile" - afirmă Bresson, obsedat de „ forța ejaculatoare a ochiului". El crede că o imagine se transformă în contact cu alte imagini, precum o culoare în contact cu alte culori. Un albastru plasat lângă verde e diferit de un albastru învecinat cu roșu. De unde vine șocul artistic în concepția lui Bresson? Din înlănțuirea imaginilor și a sunetelor. André Devigny continuă scrierea și după eliberare, dar Bresson își oprește cu precizie personajele în primele minute ale libertății, ca să sporească forța sugestiei.

Muzica zilelor noastre

Jazzu` românesc, îndoliat...

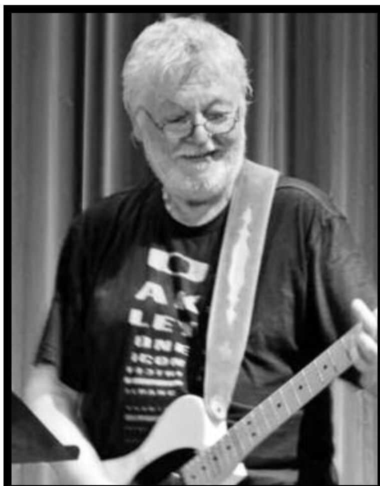

Căci unu` dintre exponenții lui de vârf a decedat recent. Garbis Dedeian, pe numele său. Cunoscut, consacrat, respectat și-n țară, ș-afară. Pentru știința interpretativă, virtuozitatea și pasiunea cu care cânta. Socotit un Coltrane autohton, excela indiscutabil în arealul experimental al genului, mai ales. Improviza bogat și fără greș, nuanța subtil, fiind realmente o plăcere să-l ascuți și să te lași învăluit de universul sonor astfel creat...

Am avut ocazia să-l aud pe viu de câteva ori, încă din tinerețe. Suflând în saxofon cu tărie, finețe, pricepere și orginalitate de netăgăduit. Deloc la voia-ntâmplării. C-un simț ritmic vădit, variat concretizat. I-a format pe mulți în domeniu și i-a întovărășit pe scene benefic. A fost un slujitor neclintit al astei muzici nemuritoare, de rang planetar. Păcat că boala l-a răpit devreme, ar fi mai avut de rostit atractiv în graiu` notelor cel minunat. Rămân înregistrările și amintirile celor prezenți în sală la cântările sale. Ca oricare om, se duce pe ultimu` drum, dar va rămâne cu noi neîndoios. Vorba cuiva inspirat, Florian Lungu faimos: viața-i scurtă, jazzu`, lung. Nici că se poate mai potrivită zicere de adio în cazu` de față...

S-a dus și Aldea...

Dan Vladimir Andrei Aldea, mai exact. Mare muzician, care-a dat rockului autohton o altă dimensiune. Împingându-l izbutit spre progresiv și propulsându-l, cu "Sfinx", pe locuri de vârf în clasamentele vremii. În minți și-n inimi nenumărate. Deschise, pe bună dreptate, acestui amestec sonor de excepție, nepieritor...

Trebuie precizat că nu doar vioara și chitara aflatu-s-au în panoplia instrumentală complexă a tânărului bucureștean. El arătându-se-n lume și ca vocalist, aranjor, compozitor inspirat. A scris muzică de film și de teatru remarcabilă. A colaborat cu alți interpreți de gen ori de folk și i-am urmărit pe viu unele concerte înainte de expatriere. Lucra pe corzi deloc simplist și c-o dibăcie de invidiat. Solourile sale impresionând prin amploare și ingeniozitate. Cu Bibi Ionescu, Toroimac, Enache, Cernea și alții atâția a suit pe scene pân-a plecat în Occident. Unde s-a așezat la pupitre tehnice, în studio, și a lucrat la imprimări, profesionist...

De vreo câțiva ani s-a reîntors în țară, și-a luat casă-n Bărăgan și acolo l-a răpus infarctul, în somn. Au rămas înregistrările și amintirile noastre, câți mai suntem, despre el. Muzica-i vie veșnic va fi pentru noi feerie, splendoare, model, bucurie. „Din nou acasă", de pildă, pe versurile lui Șt. O. Iosif, e un giuvaer. Drag nu numai mie etern. Dane, nicicând nu ți-om spune adio, jurăm...

ADRIAN SIMEANU

Gabriel Dragnea

Dansul ielelor

Doar mâna Ți-ai întins-o, tremurândă, rece
Și mi-ai arătat fântâna cea veche de unde au băut ielele...
Toate misterele erau cioplite adânc
În piatra-străjer de la răscrucea lumilor,
Cu litere însângerate, ascunse printre ierburi moarte.

Veșnic căutând culori în peisaje șterse de vară,
Pentru pictura noii lumi fără aripi de ceară,
Mi-ai furat liniștea salciei plânse, privirea de copil
Renăscută zilnic în glastre cu crini
În numele unui *jamais vu* trăit doar de cei puțini,
Martori tăcuți în jocul de șah cu oameni-piese, muți
Pe tabla lumii cu opriri dese, dorite
În locuri fără ceruri și dor, părăsite.

Doar mâna Ți-ai întins-o, tremurândă, rece
Și mi-ai arătat fântâna cea veche de unde au băut ielele...
Eu le-am văzut tot dansul de vise despletite
Și pasul care arde doar vechi cărări și iarbă
În lacrimi de cenușă dintr-o floare oarbă.

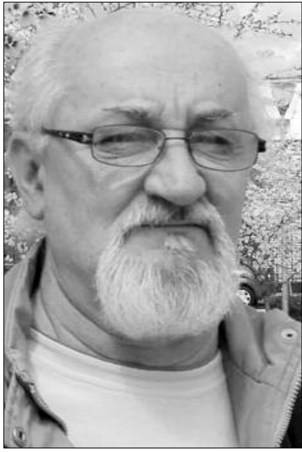
Pe femeia aceasta nu am văzut-o niciodată

Ascunzându-și fața în umbrele felinarelor aprinse târziu,
Într-un pustiu al străzilor reci, pe-aleile încrustate cu regrete vii,
Pe unde doar nopțile se adună citind din poemele singurătății,
Își valsa brațele căutând să-mbrățișeze anotimpurile
Nevăzute, tăcute, așezate pe fruntea încruntată a cerului.
În urma ei înfloreau tristețile, parfumând urmele pasului șchiopătat,
Neîmpăcat cu drumul desenat în uitare sub stele-ochi de Rai.

Aș fi strigat să mai stai, să-mi împletești mirările cu taina
Sub haina aceasta a nopții pe care o port la fiecare plimbare
Pe străzile unde ți-ai pierdut dansul, tăcerea și pasul.

Pe femeia aceasta nu am văzut-o niciodată!
Am întâlnit-o lângă Ticino,
În cel mai frumos poem sinucis între malurile
Care vorbesc și acum despre tăcerea anotimpurilor.

Aurel Sibiceanu

Glorioșii ani ai ratării

REVOLUȚIA DIN 1989 - DUPĂ 30 DE ANI – II

În primul episod am povestit două întâmplări din nopțile de după 22 decembrie 1989, în timpul serviciului meu pe Platforma petrochimică. Prima întâmplare era legată de mai multe telefoane anonime de intimidare, primite de mine; a doua privea încercarea a 3 indivizi de a sparge seifurile Biroului de Documente Secrete (BDS), interogați sumar de armată și eliberați, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Tot în primul episod am pomenit și de turiștii sovietici, văzuți de mine în parcarea Hotelului Muntenia. De-a lungul timpului, despre turiștii din URSS au făcut vorbire multe persoane din Iași, Craiova, Constanța, Sibiu. Chiar și Petre Roman i-a pomenit în câteva dezbateri televizate pe marginea Revoluției, avansând chiar și un număr – 30.000 - și care ar fi părăsit România abia după mineriada din septembrie 1991, când Roman a demisionat împreună cu întregul său guvern, ducând la descurajarea posibililor investitori în România. Oficial, turiștii sovietici nu sunt menționați în documentele despre Revoluția din 1989. Mai mult, unii istorici, adepți ai globalismului și atârnători de UE spun că aceia care susțin că au văzut turiști sovietici sunt fie oameni cu probleme psihice, fie adepți ai teoriei conspirației! Nota bene: imediat după 1992, o comisie parlamentară a făcut investigații despre Revoluție.

Un prieten, care lucra la secretariatul acestei comisii, mi-a trimis o copie a raportului Comisiei. M-a interesat, îndeobște, ce a aflat Comisia despre diversiunile cu împușcături de la Pitești. Nu mică mi-a fost mirarea când am citit următoarele: „Locuitori din cartierul vecin cu Spitalul Județean Argeș susțin că în data de 26.12.1989, după ora 23,00 ar fi auzit împușcături și chiar ar fi văzut soldați M.Ap.N, în jurul spitalului. În urma cercetărilor noastre amănunțite, verificarea rapoartelor unităților militare din județul Argeș, s-a tras concluzia că declarațiile cetățenilor nu sunt susținute de realitate, că acestea sunt doar efecte ale psihozei generale din acele zile." Am rămas perplex! O dată pentru că urmele împușcăturilor din zidul spitalului era vizibile (se pot vedea și azi, după 31 de ani!), a doua oară pentru că, fără să vreau, eu, soția mea, și fratele am fost martori la acea diversiune. Soția mea venea de la schimbul 2 și în autobuzul Nr. 19 l-a întâlnit pe fratele meu, care mergea la Spitalul Județean, unde soția sa fusese operată de sarcină extrauterină. Soția a dorit să meargă și ea la spital, să o vadă pe cumnata noastră. În timp ce stăteau de vorbă cu medicul, au auzit împușcături în interiorul spitalului. În timp record, soldați MApN au apărut în fața spitalului și au început să tragă spre spital. Încurajați de prezența soldaților din preajma spitalului, soția mea și fratele meu au ieșit din spital, printre gloanțe. Scăpată ca prin minune din focul încrucișat (se trăgea și din spital, și din jurul spitalului), soția mea sosește acasă, mă trezește, adormisem pe la ora 18, după o noapte grea de schimbul 3, îmi spune ce și cum, că fratele meu încă nu reușise să iasă din curtea spitalului.

Foto: Arhiva CNSAS

Adormisem îmbrăcat, așa că am plecat la spital. Am ajuns la soldați, le-am spus că sunt locuitor al cartierului, pentru a nu le trezi suspiciuni, și i-am întrebat despre ce se petrece acolo. Soldații erau timorați, unii tremurau, spuneau că cineva trage din spital, că sunt teroriști, că e posibil să execute bolnavii etc. Pe jos zăceau împrăștiate sute de tuburi de cartușe, trase de soldați. Un sublocotenent m-a văzut, a venit la mine și m-a somat să plec, că acolo civilii încurcă treburile. L-am ascultat și am plecat acasă, îngrijorat și de faptul că nu mi-am întâlnit fratele, dar și de situația celor internați în spital. În urma diversiunii, au fost două victime: un cetățean a fost împușcat din greșeală, pe când încerca să sară gardul din spatele spitalului (aveam să aflu, peste o zi, de la fratele meu, că a fost dus la Urgențe - fratele a participat la ducerea lui, cu o pătură. A doua victimă a fost un cetățean din Cartierul Găvana – a fost împușcat de soldați, pe când acesta urca pe scara de incendiu a spitalului, confundat fiind cu un posibil terorist. A doua zi am mers la spital să văd urmările – dacă pereții erau plini cu urmele împușcăturilor, tuburile de cartușe dispăruseră, nici măcar unu nu am mai găsit.

Am mers în spital, unde lucrau câteva cunoștințe de-ale mele. L-am căutat pe Liviu Foamete, un boem celebru, era contabil. I-am povestit cele văzute de mine peste noapte și l-am întrebat dacă are amănunte mai multe despre evenimentele cu împușcături. Mi-a spus că medici din conducerea spitalului le-a cerut ferm să nu ofere nimănui date, nici măcar în familie să nu discute. „Interesant e, Aurele, mi-a zis, că medicii care ne-au făcut aceste recomandări sunt toți vânători, unii chiar au participat la vânătorile lui Ceaușescu în Argeș și județele vecine." Citind în raport cum că diversiunea de la spital este doar rodul imaginației unor locuitori din Cartierul Găvana, am descris în câteva pagini (de fapt am intitulat paginile „Declarație pe propria răspundere, cu datele mele de buletin) toată întâmplarea de mai sus și, spre finele anului 1992, i-am dus-o lui Constantin Ticu-Dumitrescu, la Senat, însoțită și de fotografii ale urmelor gloanțelor, de pe zidul Spitalului Județean Argeș, făcute cu teleobiectiv de bunul meu prieten Cezar Marinescu, Dumnezeu să-l ierte... Ticu-Dumitrescu a citit declarația mea, a privit pozele, s-a mirat și m-a rugat să-i las un exemplar, pentru a i-l arăta lui Sergiu Nicolaescu, președintele Comisiei. „E cu cântec, comisia asta, mi-a zis, se șterg urmele și cu ăștia vom avea mult de furcă!" Apoi m-a îndemnat să depun un exemplar și la Secretariatul Senatului, ceea ce am și făcut. Nu am primit nici un răspuns, nici măcar după ce Emil Constantinescu a ajuns președintele României.

Legat de președintele Constantinescu: aflând că acesta va participa la dezvelirea statuii lui Iuliu Maniu (făcută de sculptorul Mircea Spătaru), pe 1 Decembrie 1999, am legalizat declarația, de care am făcut vorbire mai sus, la un notar, am mers la București, am participat la eveniment și am încercat să i-o înmânez. Eram cu fiul meu și cu nora, dar, intuind că s-ar putea ivi probleme din pricina intenției mele, pentru a nu le pricinui neajunsuri, m-am despărțit de ei. După ceremonie, presa l-a „asaltat" pe președinte, a fost momentul când mi-am zis că pot ajunge la el – îmi atârnasem de gât legitimația de ziarist la „Argeșul liber", credeam că ea îmi poate deschide drumul. Eroare, eram un biet romantic care nu știe pe ce lume trăiește. Spun asta pentru că un „civil", aflat chiar lângă mine, m-a prins de mână cu fermitate și mi-a spus, cu un zâmbet sarcastic: „Eu strâng petițiile către Domnul președinte. Când Domnia sa este prezent în mulțime, mulți cetățeni au obiceiul să profite de aceste momente și vin să-i dea petiții, vă pot ajuta cu ceva?" M-am speriat, evident, asta pentru că în minte mi-a venit o întâmplare a unui cunoscut de-al meu și, mai ales, pentru un „spectacol" văzut de mine în 1988.

Eram în București, cu poeții Cezar Baltag și Gheorghe Tomozei, voiam să intrăm în restaurantul Uniunii Scriitorilor, la Casa Monteoru. Sirenele unor mașini de miliție ne-au făcut să ne oprim din drum. Un convoi de mașini mergea spre Academia Română, trecea în viteză, era Nicolae Ceaușescu. Circulația era oprită, dintr-o mașină se auzea, prin megafon: „Pietonii să stea pe loc, stați pe loc!" Deși mașinile luau curba spre stânga cu viteză destul de mare, am putut vedea fețele vinete, bănuitoare ale unor securiști din mașinile de escortă și mâinile duse sub haină la piept, unde, cu siguranță aveau pistoalele. După ce tămbălăul a trecut, Tomozei m-a privit, a zâmbit amar și mi-a zis: „Aurele, n-aș vrea să fii martor la ce pățește unu care profită de trecerea lui Ceaușescu și îndrăznește să se pună în fața mașinii ca să-i dea o plângere! Jalba în proțap a mers cu fanarioții, cu ăștia nu ține!" Eram paralizat de spaimă, așa cum sunt și acum, cum am fost și când m-a interpelat garda lui Constantinescu. Am renunțat la gestul meu romantic de a mă implica în lămurirea unor secvențe ale Revoluției/Loviluției.

De-a lungul timpului am mai povestit despre tărășenia de la spital fostului prefect țărănist Aurel Teodorescu și deținutului politic Sergiu Rizescu. Amândoi oamenii politici au spus că Revoluția din Decembrie 1989 este, în resorturile ei nevăzute o enigmă care nu va fi dezlegată, poate, niciodată. Aceeași părere aveam și o am și eu – factorii externi impun tăcerea asta, mai ales că la mijloc sunt peste 1000 de morți și alte câteva mii de răniți.

Mai nou, președintele României ne cere imperios să nu cădem în mrejele negaționismului: „Niciun partid politic, niciun grup, nicio entitate și niciun român nu au dreptul să nege existența acestui eveniment cardinal pentru devenirea democratică a României". De acord, dar de ce să trecem sub tăcere întâmplări care ar putea clarifica aspectele mai puțin vizibile ale Revoluției? Dacă vinovații sunt mai mulți, e corect să plătească, dacă vor plăti vreodată!, doar cei vizibili - armata și facțiuni ale Securității? Și, ar mai fi ceva: Parchetul, în motivarea trimiterii Dosarului Revoluției în Instanță, vorbește clar despre o lovitură de stat! Mă întreb dacă instanța care va judeca acest dosar va ține cont de recomandarea țâfnoasă a președintelui acum foarte anticomunist, dar, înainte de 1989, anticomunist temperat, după cum singur a declarat într-un interviu: „Mi-am arătat disprețul față de comuniști prin manifestări "absolut banale", am fost "un anticomunist în privat".

Legat de „Revoluția" din Argeș, nu mă pot abține să nu pomenesc despre „arestarea" ultimului șef al Securității din județ, colonelul Gh. Diță. În anul 2006, toamna, am cunoscut un procuror bucureștean, detașat pentru a lua declarații participanților locali la „Revoluție", peste 350 de persoane, în vederea stabilirii cine să primească ajutor financiar lunar de 2000 lei. Ne-am împrietenit (eram de vârste apropiate) și ne-am întâlnit de mai multe ori la o cafea, prilej cu care ne-am cunoscut mai bine – pasiuni, lecturi, filme etc. Cum era de așteptat, am discutat și despre evenimentele din 1989, i-am povestit și lui despre diversiunea de la spital și multe altele, din sediul Județenei de Partid (Casa Albă), în care am fost prezent aproape zilnic, din 28 dec. 1989 până spre finele lunii ianuarie 1990. în toată această perioadă am răsfoit arhiva PCR și UTC, am făcut unele copii ale documentelor, am ajutat la scrierea primului ziar al tineretului argeșean, alături de Cristina Pantelie, Gabriel Cazan, Mircea Biro și alții. Într-o zi eram cu procurorul la o grădină de vară, beam un șpriț, priveam, melancolici, trecătorii. „Hai să vă spun ceva interesant despre cum a fost arestat de revoluționari fostul șef al Securității, după cum rezultă din declarațiile lor.

Revoluționarul X spune că împreună cu revoluționarul Y a mers la sediul Securității și l-au arestat pe șef. L-am întrebat pe X cum se numea șeful acesta? „Nu-mi mai amintesc, că e mult de atunci! Bref! Vine la declarații și revoluționarul Y, declară și el că l-a arestat pe șef, dar împreună cu revoluționarul Z, nu cu X! Nici el nu-și amintește numele securistului șef! Urmează revoluționarul Q! Acesta l-a arestat pe șef împreună cu revoluționarul K, nici el nu știe numele securistului! Domnule dragă, ajunsesem să aștept ziua când voi da de perechea ce l-a arestat pe securist, adică, de pildă, N să spună că

(continuare în pag. 31)

Emil Lungeanu

Ciocolată amăruie

Mai înainte de a intra în rândul disciplinelor filozofice şi în predicile canonicilor, morala fusese adusă pe lume şi crescută de poeţii gnomici ai vechii Elade, uneori solemn şi elegiac precum megaritul Teognis, alteori glumeţ ca pehlivanul Demódokos, orbul din Leros, cu a lui butadă despre locuitorii Miletului („nu-s proşti, doar se comportă de parcă ar fi"). Pe atunci, vorbele de duh erau gustate cu nesaţ, aşa încât un poem condimentat cu ele şi cântat la harfă îţi era răsplătit pe loc cu câte un sfanţ sau chiar vreo porţie de carne, cum se întâmplase la popasul şi cina lui Ulise din insula Skeria.

În vremurile noastre însă, la peste douăzeci şi cinci de veacuri depărtare, când un banal *smartphone* de buzunar (cum chiar numele-i arată) are adeseori mai multă minte chiar decât utilizatorul său, dacă începi iarăşi să ciupeşti cobza cu lecţii morale puse pe stihuri, până şi câinii te latră. Cum faci, aşadar, s-o scoţi la capăt cu acest anacronism al liricii sapienţiale fără să-ţi laşi spiritul încurcat precum *Vântul în spini* (Ed. Betta, 2019)? Experienţa editorială câştigată de poetul Vasile Toma în ultimul deceniu pare să-şi fi spus cuvântul în găsirea unei rezolvări. De la un volum la altul, iată, ţesăturile aforistice atât de caracteristice acestui autor s-au tot subţiat, pierzându-şi stridenţa de altădată, iar retorica s-a mai scuturat de zurgălăi, pledoaria înfierbântată făcând loc mărturiei reci, imparţiale **:** „Am văzut cum civilizaţia / îşi răsfaţă tentaculele/ pe gâtul inocenţei.// Am văzut cum oamenii/ se pierd printre îngeri / când înfloresc livezile.//...// Iată, lumea este asemeni pădurii:/ jumătate umbră, jumătate cântec //...// Nu suntem, totuşi, atât de înrăiţi / încât să alungăm o pasăre cântătoare !" etc. Suntem, totuşi, îndeajuns de înrăiţi încât să alungăm dintr-o comună harghiteană doi brutari singalezi angajaţi legal, parcă anume spre a-i da dreptate poetului că „viaţa nu-i doar abur de pâine,/ ci şi murmur de săbii". Se înţelege, neutralitatea inocentă a unor astfel de „relatări" nu e decât o poză, de vreme ce aceeaşi perspectivă a martorului ocular rămâne aplicabilă chiar şi repertoriului erotic **:** „Am văzut cum licuricii / deschid porţile viselor;/ am văzut cum greierii / deschid porţile amintirii;/ însă niciodată n-am reuşit / să-mi conving inima că lacrimile/ din ochii tăi nu sunt lacrimi". Îndulcite cu asemenea idilice topîrcenisme (livezi în floare, păduri cântătoare, păsări, greieri, licurici etc.), pilulele de înţelepciune băgate cititorului pe gât capătă gust de ciocolată amăruie, lăsându-se mai lesne înghiţite.

Un alt remediu pentru a mai relaxa solemnitatea meditaţiilor sofianice este trecerea de la afirmativ la dubitativ. Reciclând de 19 ori negaţia şi excluziunea succesivă „nici-nici" (un fel de întoarcere pe dos a logicii *fuzzy* a lui Zadeh) într-un lung exerciţiu al incertitudinii, poemul *Între stea şi cenuşă* ilustrează din belşug acest procedeu **:** „Se înaltă însă îndoiala / ca un castel de nisip / şi întrebarea care te macină: / lumina stelelor / vindecă sau răneşte? //...// Nu poţi spune, însă, că eşti suficient / de pregătit pentru nici un fel de plecare / cum nu poţi spune că nu te mai încântă / freamătul răsăritului sau al dorului! //... // Ajungi să crezi că nu tu ai ales,/ dar nici că-i pură întâmplare;/ şi te întrebi dacă nu cumva faptele tale/ ţi-au purtat paşii în direcţia veşniciei". Inclusiv întrebuinţarea persoanei a doua singular e un truc, deoarece, pe cât de evidentă e aici auto-alocuţiunea, pe atât de direct implicat el însuşi se vede cititorul în analizele din monologul poetului. E valabil şi pentru folosirea interogaţiilor (specifice de fapt dialogului), oricât de normale ar fi ele la o problematizare**:** „Ce secret ţinut sub zăvoare/ va putea preface lumina într-o sabie / şi va scurta drumul păcatelor ? // Ce zeu îşi va risipi sufletul / ca o privighetoare în noapte / pentru ca noi să putem deveni / fărâme de veşnicie ?" Iar ceea ce contează cu adevărat nu e răspunsul, ci chiar întrebarea, fiindcă, scria cineva (Naguib Mahfuz ?), dacă isteţul se pricepe la răspunsuri, pe înţelept îl recunoşti după întrebări **:** „Să fie speranţa acel ceva / dintre veşnicie şi fericire/ pe care coboară îngerii? //...// Nimic nu este mai dureros / decât să vezi cum întunericul / se depune în zâmbete şi în lacrimi, / în vise şi în amintiri! // Poţi spune atunci că libertatea / e lumina speranţei ?" În fine, frecventa punere a discursului între paranteze (uneori câte 4-5 strofe odată) e şi ea tot o expresie a evoluţiei de la sentenţiozitate la reticenţă.

Nu poţi să nu te întrebi totuşi, în actualul îngheţ intelectual, ce şanse are un iubitor de înţelepciune ca scânteia propriilor bujii să le aprindă altora motorul. Dar, citit ori ba de dânşii, poetul nostru nu are decât de câştigat, căci gimnastica asta a minţii, este ştiut, te ţine în formă.

Ion C. Ştefan

SIMBOLUL PRINŢESEI

Eugenia DUŢĂ, *La porţile vieţii*, Editura Betta, Bucureşti, 2019

Doamna Eugenia Duţă este o scriitoare talentată, cultă, cu lecturi bogate, cu o îndelungată experienţă artistică şi extrem de îndemânatică în arta naraţiunii.

Ea este (a fost) nora talentatului scriitor Gheorghe Duţă-Micolşanu, un caz de excepţie în literatura română – de câţiva ani plecat dintre noi – de opera căruia s-a ocupat o perioadă mai îndelungată, pentru reevaluarea ei şi tipărirea postumelor.

Într-un articol din *România Literară* (48, din 15 noiembrie a.c.), profesorul universitar Mihai Zamfir se referea la *Copiii scriitorilor*, arătând că urmaşii acestora, când se ocupă de literatură, nu ajung autori de prestigiu, cu puţine excepţii. Fac o paralelă cu evoluţia scriitoarei Eugenia Duţă, care nu este urmaşa de sânge a lui Gh. Duţă-Micloşanu, ci nora lui – dar *Nora* l-a admirat, înţeles şi continuat pe marele poet, l-a ajutat din punct de vedere tehnic să-şi pregătească unele volume de versuri şi i-a alcătuit postum câteva antologii tematice. Unele dintre aceste publicaţii le-a realizat împreună cu mine, la Editura *Arefeana*, unde au apărut periodic, realizându-se, astfel profilul reprezentativ al autorului amintit, dându-mi, totodată, seama de talentul ei real şi de capacitatea sa de muncă literară.

Cred că, la sfatul lui Geo Călugăru şi al meu, s-a luat (poate prea târziu?) în serios, ocupându-se de propriile-i creaţii artistice, evoluând apoi rapid şi situându-se acum printre cei mai talentaţi autori contemporani – demonstrându-ne astfel că niciodată nu-i prea târziu.

A publicat câteva romane foarte bune: *Rătăcitoarele drumuri, Iubire interzisă, Destin, Căprioara* – unele volume pentru copii; apoi cărţi de versuri de-o rară sensibilitate.

Între timp, a înfiinţat şi o editură, a câştigat un premiu la Editura Betta, bucurându-se în prezent de-o unanimă apreciere.

Începutul articolului meu este doar o justificare de ce preţuiesc atât de mult cărţile Eugeniei Duţă: pentru diversitatea lor tematică, frumuseţea stilului şi sensibilitatea abordării artistice.

Despre câteva dintre ele deja am scris; mă voi referi, în continuare, doar la recenta apariţie *La porţile vieţii* – un roman cu dublu sens: înfăţişarea delicată a adolescenţei şi simbolul prinţesei: "Asta nu eu ţi-o pot spune...Vezi, tu primeşti nişte simboluri în acele momente. De fapt, îţi provoci acele viziuni. Ceva din tine o face. Să luăm de exemplu *simbolul prinţesei*. Este o femeie ideală, o femeie delicată şi plină de însuşiri, e nobilă dar nu numai prin origine, ci şi prin tot ce face" (p.115) – îi spune medicul neurolog tinerei naratoare, pe vremea aceea încă studentă.

O străbunică a ei a făcut parte din suita de onoare a împărătesei Sisi, Elisabeta, soţia împăratului Austriei Franz Joseph, care a iubit-o pe frumoasa tânără. Împărăteasa, bănuind această legătură, o alungă de la curte, dându-i drept amintire şi recompensă, pentru fiica pe care o purta în pântec, doar un inel de aur cu diamante.

Fata se căsătoreşte cu un pescar, care călătorea într-o barcă pe Dunăre, în care instalase o moară.

Romantică, aproape incredibilă construcţie, din care adolescenta naratoare alcătuieşte o altă poveste: aflarea tainei misteriosului inel, pe care tatăl său îl cumpărase dintr-un bâlci. Străbunica ei ar fi fost eroina primei naraţiuni.

Cu ajutorul unui profesor universitar, studenta călătoreşte la Budapesta şi Viena, revine în Serbia şi apoi în România. Misterul e greu de dezlegat: participăm la un roman de călătorie şi analiză psihologică; din toate nu lipseşte adolescenţa, mediul românesc dinainte de Primul Război Mondial, cadrul de studiu şi formare, cu diverse întâmplări.

Dacă prima poveste poate fi un motiv romantic, referitoare la curiozitatea unei adolescente, care-l cuprinde pe cititor în ghiocul ei, este la fel de atrăgătoare.

Un roman bun, convingător; dar aşteptăm de la Eugenia Duţă şi alte cărţi la fel de bine construite literar. Am întâlnit o prozatoare ingenioasă şi de profunzime, care ne promite mai mult şi mai bine, pe un drum ascendent al afirmării sale depline.

Mariana Şenilă-Vasiliu

Einstein a avut încă o dată dreptate

Imaginea lui Albert Einstein este cunoscută în lumea întreagă după două lucruri: după claia de păr vâlvoi şi după o fotografie în care savantul scoate limba, poate la reporteri, poate la public, poate la prostia omenească. Ori, mai degrabă, la toate trei la un loc. Cel de-al treilea lucru, pentru care este cunoscut şi recunoscut în lumea ştiinţifică este teoria relativităţii, a echivalenţei între masă şi energie, elaborată în 1905 - teoria relativităţii restrânse - completată patru luni mai târziu cu faimosul post-scriptum E = Mc^2 - teoria relativităţii generalizate. Principiul era greu de înţeles la acea vreme chiar de oamenii de ştiinţă, necum de public. Văzând acest lucru, Einstein a avut ideea de a-l traduce pe înţelesul tuturor: dacă stai cu iubita cinci minute, timpul trece foarte repede, dar dacă stai tot pe atâta cu fundul pe o plită încinsă, timpul se dilată, părând o veşnicie. Nu era pentru prima dată când savantul traducea fenomene din fizică prin exemple năstruşnice. Cerându-i-se să explice ce anume este şi cum funcţionează telefonul fără fir, el a spus: „Un telegraf obişnuit este asemănător unei pisici foarte lungi, o trageţi de coadă la New-York şi ea miaună la Los Angeles. Telegraful fără fir e acelaşi lucru, însă fără pisică”.

Gândirea celebrului savant a luat-o mereu înaintea timpului său, atât în fizică, cât şi în ce priveşte lumea în general, ceea ce l-a făcut greu de înţeles şi de acceptat cu toată geniala simplitate a formulărilor sale. Considerată prea îndrăzneaţă şi nonconformistă, dintr-o prudenţă azi greu de înţeles şi de acceptat, faimoasa teorie a relativităţii a fost eliminată de pe lista propunerilor pentru Premiul Nobel pentru fizică din 1919, în schimb savantului i s-a acordat Premiul Nobel în 1921, „pentru rezultatele obţinute asupra efectului foto-electric”. Însă faima mondială i s-a tras lui Einstein de la altceva, de la afirmaţia făcută în 1911, conform căreia razele de lumină trebuie „să resimtă şi ele modificarea spaţiului, mai exact a spaţiului-timp produsă de masele care se află în acel spaţiu şi urmează o traiectorie curbă în locul obişnuitei linii rectilinii”. Pe baza calculelor el stabilise prezenţa unei stele aflate în spatele soarelui. Demonstraţia sa matematică avea însă nevoie de una concretă a fenomenului, pe care, însă, în lipsa fondurilor necesare unei expediţii într-un loc în care ar fi fost vizibilă o eclipsă totală de Soare. Cum Universitatea din Berlin a refuzat să sponsorizeze expediţia, cum între timp s-a declanşat Primul Război Mondial, chestiunea părea să n-aibă sorţi de izbândă. Şansa i-a venit de unde se aştepta mai puţin, de la foştii inamici britanici, mai exact de la astrofizicianul sir Arthur Eddington (1882-1944), membru al Societăţii Regale de Ştiinţe Britanice, care s-a deplasat în acest scop tocmai în insula Principe, o posesiune portugheză din largul coastelor de vest ale Africii, unde la 29 mai 1919 a avut loc o eclipsă totală de Soare. Analiza minuţioasă a fotografiilor succesive făcute de Eddington în timpul eclipsei a arătat veridicitatea teoriei lui Einstein, perfecta concordanţă dintre calculul matematic al fizicianuluil şi ceea ce revelau fotografiile. La aflarea acestui lucru, Einstein a avut un răspuns în stilul său: „Acest lucru nu mă miră; contrariul ar fi fost împotriva bunului Dumnezeu”. Mai spusese asta şi cu alt prilej: „Legile care au ceva legătură cu lumea reală nu sunt de încredere, iar legile matematice de încredere n-au nicio legătură cu lumea reală”, prin cuvântul „reală” înţelegând lumea aparenţelor considerate... concrete. La fel, prin cuvântul „încredere”, Einstein se referea în primul rând la prejudecăţile ştiinţifice induse de fizica newtoniană, o barieră ce părea de netrecut (dându-şi seama de limitare, însuşi Newton a căutat în ultima parte a vieţii sale ceva care să depăşească realitatea şi să pătrundă în gândirea divină): în al doilea caz, la acele legi matematice care scapă înţelegerii comune, care intră în logica bunului Dumnezeu, bănuită şi înţeleasă doar de câţiva aleşi, aşa cum era cazul său (şi al lui Newton cel de pe urmă...). Nu spunea hâtrul savant că de când s-au apucat matematicienii să explice teoria relativităţii, el unul n-o mai înţelege?

Experimentul făcut de sir Arthur Eddington prin care a confirmat exactitatea şi veridicitatea teoriei lui Einstein, i-a adus fizicianului celebritatea. Însăşi o parte a presei germane a exultat la aflarea veştii succesului cetăţeanului german Albert Einstein, fotografia sa a apărut pe coperta cunoscutei reviste „Illustrirte Zeitung”. În acelaşi timp, ziarul londonez „Times” i-a solicitat un articol despre descoperirile sale. În locul aşteptatului articol, Einstein a trimis o scrisoare în care, după propria-i expresie, a prezentat *„o nouă aplicaţie a principiului relativităţii”*. „În prezent sunt cunoscut în Germania ca fiind *savant german*, iar în Anglia ca fiind *”evreu elveţian”*. Să presupunem că soarta mă transformă într-o bete noir/„oaie neagră”, din contră, voi deveni „evreu elveţian” în Germania şi „savant german” în Anglia”. Strălucită minte şi năucitor simţ al previziunii. Ca şi în cazul curbării razelor de lumină în prezenţa maselor într-un spaţiu-timp, fenomen pe care îl intuise pe cale matematică fără a avea vreo dovadă concretă cât de mică, şi în cazul a ceea ce urma să se petreacă în Germania nazistă era limpede pentru el. De altminteri, atacurile împotriva sa ca „bete noir” au pornit de îndată, mişcarea „Ştiinţa germană” l-a declarat „protagonistul ştiinţei evreieşti”. Absurd mod de a vedea ştiinţa, de parcă legile sale fundamentale s-ar modifica în funcţie de etnie. Şi, culmea, aberaţia asta venea de la un premiat Nobel, fizicianul german Philipp Lenard (1862-1947) care a făcut totul pentru a distruge imaginea savantului în Germania şi a împiedica acordarea Premiului Nobel lui Einstein. În calitate de conducător al mişcării „Ştiinţa germană”, el a organizat chiar în 1920 un miting „antirelativist” pe care l-a ţinut la... Filarmonica berlineză, unde savantul a fost cântat pe virulente texte antisemite. Nu s-a mulţumit doar cu atât şi în 1931 a publicat în R. Voictlader Verlag din Leipzig volumul „Hundert Autoren Gegen Einstein”/„O sută de autori contra lui Einstein”. Titlul nu mai are nevoie de comentarii. În calitate de premiat Nobel, Ph. Lenard a făcut parte din organul de selecţie a candidaţilor pentru celebrul premiu, unde a dus o adevărată cabală reuşind, de două ori (1919 şi 1920), să împiedice acordarea titlului lui Einstein. Nu i-a fost greu, teoria relativităţii nu era încă înţeleasă de toţi la nivel ştiinţific chiar, iar antisemitismul îşi avea reprezentanţi până şi în acest înalt for ştiinţific. Lenard a încercat acelaşi lucru şi în 1921, numai că de astă dată n-a mai fost atât de „convingător” ca în dăţile precedente, savantului fiindu-i recunoscute înaltele merite în domeniul fizicii. Un alt adversar al fizicianului şi mare apărător al ştiinţei ariene, Paul Weyland, a dat şi el cep lăturilor antisemite contra lui Einstein prin publicarea în „Tagliche Runschau” a unor atacuri imunde în care îl acuza de minciună, mistificare şi furt intelectual, afirmând că „relativitatea e propagandă, înşelătorie şi fantezie”. Sic! Dar Weyland nu s-a mulţumit nici el doar cu atât, el a atacat şi acea parte a presei germane care l-a susţinut pe savant, totul pe chestie de evreitate. Einstein a replicat în felul său: „Să le fie ruşine tuturor celor care se folosesc de minunile ştiinţei şi ale ingineriei fără să gândească, fără să priceapă din ele mai mult decât pricepe vaca din botanica plantelor pe care le molfăie cu poftă”... Cât despre evreitate din punct de vedere al credinţei religioase el a declarat explicit că această mult incriminată acuză n-are niciun fundament: „(...) *ceea ce caracterizează un evreu nu este credinţa sa, ci apartenenţa la poporul evreu”*. Pe bună dreptate. În lume există albanezi, polonezi, ruşi, germani, francezi, italieni, norvegieni, români, unguri, englezi şi aşa mai departe, şi nimeni nu se miră sau nu are vreo reacţie şi nu tresare la declinarea identităţii naţionale a unuia sau altuia. Cu totul altfel se petreceau lucrurile în Germania lui Hitler când era vorba despre un evreu. Prejudecăţi colportate încă din antichitate şi înflorite în Europa creştină de-a lungul secolelor au făcut din poporul ales un paria. Sub cel de-Al Treilea Reich antisemitismul a atins apogeul, „epidemia de ură şi putere oarbă” devenind lege.

...antisemitismul are o îndelungă istorie, însă termenul în sine a fost folosit pentru prima dată de pamfletarul german Wilhelm Maar într-un atac publicat în 1879. În propaganda antisemită, evreul a devenit simbolul răului total, al violenţei, al cupidităţii, al minciunii, al perversităţii şi al imoralităţii; dă bani cu camătă şi se îmbogăţeşte pe spatele creştinilor, ruinând până şi statele.

Ca resentiment, antisemitismul are o îndelungă istorie, însă termenul în sine a fost folosit pentru prima dată de pamfletarul german Wilhelm Maar într-un atac publicat în 1879. În propaganda antisemită, evreul a devenit simbolul răului total, al violenţei, al cupidităţii, al minciunii, al perversităţii şi al imoralităţii; dă bani cu camătă şi se îmbogăţeşte pe spatele creştinilor, ruinând până şi statele. Dar mai ales, el nu poate fi iertat pentru alegerea făcută acum două mii de ani când l-a trimis la moarte prin crucifiare pe Iisus. Prejudecăţile sunt mai puternice uneori decât raţiunea şi îşi pot face loc chiar şi în minţi strălucite, singura scuză fiind zisa românească după care unde-i minte multă e şi destulă prostie. Într-o discuţie purtată cu o astfel de persoană, deranjată de repetarea obsesivă a jignitoarei etichete de „jidan” la adresa unor personalităţi cultural-intelectuale - în viziunea respectivei până şi Brâncuşi era „jidan oltean”, iar arta modernă „o şmecherie jidănească” - am întrebat-o pe amica în cauză, intelectuală de rasă, cu mintea brici şi ortodoxă până în vârful unghiilor, la cine anume se închină când se duce la biserică, că doar Maica Domnului era evreică, Iisus, fiul ei, aşişderea evreu, la fel şi cei 12 Apostoli. Blocată pe moment de întrebarea pusă n-a ştiut ce să-mi răspundă, dar şi-a revenit repede şi a dat-o pieziş iar pe caracterul infect al „jidanilor”. Odată înrădăcinată, educaţia antisemită antebelică îşi continua lucrarea malefică cu toate că între timp fuseseră dezvăluite ororile petrecute în lagărele de concentrare, faptul că fuseseră masacrate şase milioane de evrei, după o statistică oficială. În „Coran” scrie că dacă ai ucis un singur om, ai ucis întreaga omenire... La antipod cu jignitoarea reacţie antisemită, o prietenă evreică, care fusese obligată să poarte în timpul războiului steaua galbenă, venind vorba despre nemţi, mi-a spus că nu poate să-i urască din moment ce tocmai o familie

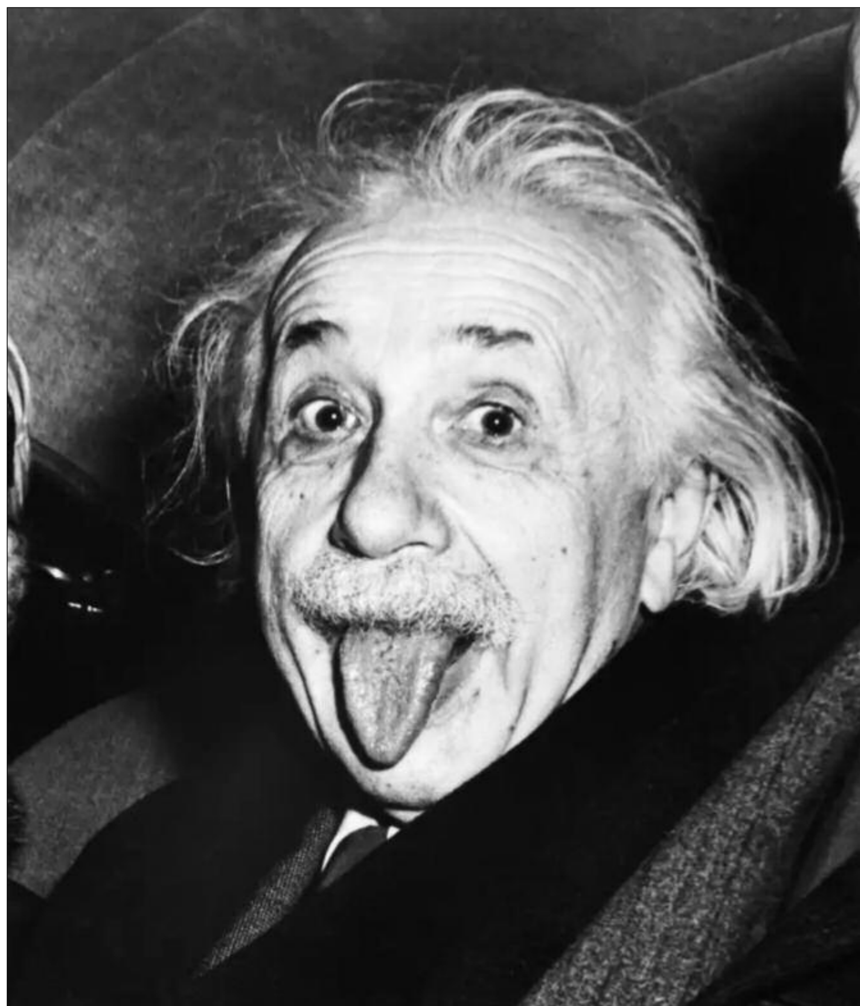
eseu

de germani o ascunsese pe ea și pe familia ei în timpul recrudescenței violențelor antisemite în România. Teoria relativității a funcționat și în aceste cazuri.

Ecloziunea explozivă a antisemitismului în Germania după Primul Război Mondial este cu atât mai de neînțeles, cu cât între anii 1871 și 1914 evreii primiseră titlul de cetățean german cu drepturi depline, fiind încadrați chiar în posturi publice și în armată. Din cei 280.000 de evrei care primiseră cetățenia germană după 1870, nici măcar unul singur nu și-a păstrat-o după promulgarea legilor rasiale de la Nurnberg, din 15 decembrie 1935, nici măcar cei care luptaseră pe front cu arma în mână pentru cauza germană (din 100.000, 12.000 plătiseră cu viața fidelitatea față de Germania). Până și von Hindenburg s-a arătat șocat de măsurile discriminatorii luate de naziști împotriva evreilor, lucru evidențiat într-o scrisoare datând din 4 aprilie 1933 adresată lui Hitler: în calitate de cancelar: „În ultima vreme mi-au fost aduse la cunoștință mai multe cazuri (...) de veterani de război răniți (...) care urmează să fie destituiți din cazua originii lor evreiești. Din punctul meu de vedere acest comportament față de funcționarii răniți în război este de-a dreptul intolerabil. (...) Dacă au meritat și să sufere pentru Germania, trebuie să îi considerăm vrednici de a servi patria și prin profesiile lor". Patru zile mai târziu, naziștii au promulgat o lege care prevedea destituirea evreilor din funcțiile publice. Restricțiile diabolice impuse de regimul nazist evreilor au curs în rafale după venirea lui Hitler la conducere: interdicția studenților de a susține examene, oprirea accesului la activități culturale, excluderea din armată, interdicția medicilor, profesorilor și avocaților evrei să-și exercite profesia, concedierea tuturor ziariștilor evrei, excluderea din locurile publice, cinematografe, teatre, restaurante, interzicerea căsătoriilor mixte etc. Reacția rasistă pare trasă la indigo cu măsurile discriminatorii luate în SUA contra negrilor, alți dezmoșteniți al sorții. Ca absurdul să atingă ridicolul, în 1938 evreilor li s-a aplicat o altă obligativitate, cea a atașării la numele de familie a sintagmei Israel pentru bărbați, iar femeilor cel de Sara. Cinismul naziștilor n-a mai avut niciun fel de limite după sinistra Kristallnacht din 9 noiembrie 1938, nume dat din cauza enormului număr de ferestre sparte, când SS-iștii au devastat locuințe particulare, magazine, întreprinderi evreiești și au incendiat sinagogi din întreaga Germanie. Oficial, atunci au fost arestați 24.000 de evrei și aruncați în lagărele de concentrare. Numărul celor uciși în stradă sau în locuințele devastate a rămas necunoscut. Și, culmea, nu doar că Goring și-a exprimat regretul pentru bunurile materiale distruse cu această ocazie, lui Heydrich i-a spus că ar fi preferat omorârea evreilor în locul distrugerii bunurilor lor!, dar a venit și cu ideea ca, prin decizie, victimele-evrei să plătească despăgubiri pentru distrugerile provocate de... naziști. Comunitatea evreiască n-a avut de ales și a plătit pentru omorurile și jafurile la care a fost supusă, după unii un miliard de Reichsmarks (Paul Roland), după alții (Ferran Gallego) 112 milioane. Dar crimele împotriva evreilor nu s-au oprit aici.

În ce privește chestiunea evreiască, naziștii au avut două atitudini absolut contradictorii: o primă fază, cea de expulzare a acestora din Germania, și o a doua, de închidere a granițelor evreilor care doreau să emigreze. A treia fază a fost „soluția finală", lichidarea fizică a acestora, chipurile pentru „salvarea populației germane și curățarea ei de impuritățile nonariene". La fel, și evreii au avut două atitudini față de ce se petrecea: una „pesimistă", a celor care realizau adevărata realitate și emigrau cu orice preț, de fapt prețul era abandonarea bunuilor personale de orice fel în mâinile regimului hitlerist, altminteri nu puteau părăsi Germania, și una „optimistă", a celor care credeau că starea de lucruri se va opri de la sine, cu varianta „mai rău nu se poate". Din 1940 regimul nazist a arătat că se poate și mai rău, când s-a trecut la exterminarea evreilor.

Dintre căpeteniile naziste, după război, două personalități s-au bucurat de oarecare credit, să-i zicem moral, unul era Albert Speer, arhitectul lui Hitler și ministru al Armamentului, și mareșalul Erwin Rommel, ca militar de carieră, prețuit în mod special de foștii săi inamici, britanicii, pentru calitățile sale de strateg, cu deosebire în luptele din Africa de Nord. Dar nu doar pentru ele, ci și pentru că, spre deosebire de cadrele de conducere militare naziste, după o expresie a istoricului militar Peter Lieb (vezi volumul „Rommel, o reevaluare"), le-a cerut soldaților săi să adere la „legile umanității" și la „cavalerism". În calitatea sa de general și apoi de mareșal, el s-a supus ordinelor lui Hitler, dar le-a ocolit cât a putut când ele erau absurde și nu s-a implicat în asasinatele de masă. În condițiile date, și-a păstrat o oarecare verticalitate, ceea ce i-a făcut pe omologii britanici să-l respecte. Cu totul altfel au stat lucrurile cu Albert Speer. Publicarea memoriilor sale după cei 20 de ani petrecuți în închisoarea de la Spandau (a fost eliberat în 1966) - au atras simpatia multora, Speer părea să fie „bunul nazist". Oare așa au stat lucrurile? Aparențele înșeală, dincolo de stilul îngrijit al scrisului se ascund minciuni și omisiuni care scapă la o lectură neatentă. Las deoparte gogoașa că ar fi inenționat către sfârșitul războiuluil să-l asasineze pe Hitler; dacă ar fi dorit cu adevărat asta, s-ar fi aliat complotiștilor din iulie 1944. Dacă numele mareșalului Rommel apare pomenit în lunga listă a celor care aderaseră, participaseră sau simpatizaseră cu ideea de puci, nici urmă de numele lui Speer. Rommel a plătit cu viața, nu doar pentru înfrângerea din Normandia, ci și pentru presupusa acceptare a asasinării lui Hitler. Speer, în schimb, prin fotoșoparea imaginii personale a câștigat în simpatia cititorilor neatenți la omisiuni, minciuni și detalii peste care a sărit. Lăsăm la o parte și cealaltă gogoașă, cum că și-ar fi scris autobiografia pe bucăți de hârtie găsite întâmplător în curtea închisorii. În realitate, el și-a redactat memoriile cu acordul și pe hârtia oferită de americani. Tot americanii l-au scăpat de ștreang în schimbul unor informații militare capitale rămase secrete până azi. El și Baldur Schirach au fost singurele căpetenii naziste de rang înalt scăpate cu viață în urma procesului de la Nurnberg. Argumentul judecătorilor în ce-l privea pe Speer? „Printre altele, tribunalul a reținut ca circumstanțe atenuante și *atitudinea sa fermă în fața lui Hitler*". Sic! Or, se știe că Speer a fost după propria-i expresie, „dragostea bolnavă a lui Hitler", omul cel mai apreciat și apropiat de Fuhrer. Speer n-ar interesa prezenta dacă n-ar exista un „mic detaliu", omisiunea, sau mai degrabă negarea faptului că ar fi participat la întrunirea de la Posen/Poznan din toamna anului 1943, când s-a luat decizia „soluției finale". De asemenea, a negat că ar fi participat în vreun fel la aplicarea acestei decizii criminale. Martori ulteriori au confirmat prezența lui Speer în sală, pe care însă, prudent, a părăsit-o mai devreme. Aparent, Speer n-a avut nimic de-a face cu exterminarea evreilor, atâta doar că prin cererile constante de mână de lucru pentru industria de armament a „eficientizat" modul de a-i epuiza. În cazul bazei de la Penemunde, unde erau construite rachetele V, după ce prin regimul de muncă și lipsa hranei, deținuții au fost aduși la stadiul de cadavre vii, pentru a nu răsufla secretul fabricării armelor ucigașe și amplasamentul bazei, toți deținuții, câteva mii, au fost lichidați. Tartorul exterminărilor a fost Reichsfuhrerul Heinrich Himmler, dar ideea îi aparținea turbatului antisemit care era Hitler. Speer n-a participat direct la genocid, el îi cerea doar mână de lucru lui Saukel, care să făcea luntre-punte și se executa. ***„Tocmai asta face din el adevăratul criminal din Germania nazistă"***, a afirmat istoricul R. Trevor Roper. În volumul

„Oamenii lui Hitler", Ferran Gallego explică motivul aplicării acestei metode: „(...) dintre nevoia de a utiliza mână de lucru evreiască în perioadele de necesitate și obiectivul exterminării, la un moment dat Himmler fiind nevoit să trimită o scrisoare autorității lagărelor prin care informa că, dată fiind imposibilitatea de a dispune de prizonieri de război ruși în primăvara lui 1942 le autoriza să utilizeze 150.000 de *evrei sănătoși*". Sic! În discursul său ținut la Poznan, Himmler a spus răspicat: „Evreii vor fi exterminați, spune fiecare membru de partid. Acest lucru face parte din programul nostru". Și, mai departe: ***„Am avut dreptul moral și datoria noastră să ucidem acest popor care voia să ne distrugă, noi exterminăm un bacil... Putem spune că am îndeplinit această sarcină extrem de dificilă pentru poporul nostru. Și nu ne-au fost întinate în niciun fel natura umană, sufletul, caracterul"***. Speer știa toate astea, a asistat la discursul „inaugural", ba chiar a participat la proiectarea unor lagăre de concentrare, fie direct, fie cu sfaturi. Manipulator inteligent, Speer a mințit cu grație, scoțându-se abil din chestiunea genocidului evreilor. Cât despre Himmler, autorul „soluției finale", la vederea unui morman de cadavre ce urma să fie incinerat, în fața crematoriului lagărului pe care tocmai îl vizita, acestuia i s-a făcut rău și era cât pe ce să leșine. Nu însă și executanții. Este înfiorătoare povestea acelui ofițer SS care și-a luat cu sine în lagăr, în luna de miere, proaspăta soție pe care a învățat-o să tragă în... ținte vii, în deținuți, în majoritate evrei.

(va urma)

În ce privește chestiunea evreiască, naziștii au avut două atitudini absolut contradictorii: o primă fază, cea de expulzare a acestora din Germania, și o a doua, de închidere a granițelor evreilor care doreau să emigreze.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ „Dor de Eminescu" s-a numit generic simpozionul desfășurat luni, 13 ianuarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărții. Evenimentul, dedicat Zilei Culturii Naționale, când s-au împlinit 170 de ani de la nașterea poetului nepereche a fost organizat de Centrul Cultural Pitești și de Asociația „Organizația Județeană Argeș Basarab I a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere". Manifestarea, coordonată de președintele asociației, col. (rtr.) Ilie Stoica și de col. (rtr.) Ion Catinca a debutat cu prelegerea cu tema „Eminescu și Societatea secretă Carpații pentru unirea tuturor românilor în

Vizita Ambasadorului Extraordinar și Plenipotențiar al Regatului Hașemit al Iordaniei în România, Excelența Sa, Sufyan Qudah

hotarele Daciei Mari", susținută de col. (rtr.) prof. univ. dr. George Ene, scriitor, eminescolog. A urmat un recital liric, oferit de prof. Cornelia Ghinea, lt. col. (rtr.) Constantin Mândruță – poet și epigramist, poetul Ion Alexandru, precum și de artistul plastic Constantin Samoilă, care a citit poeme semnate de

Vizita Ambasadorului Extraordinar și Plenipotențiar al Statului Kuweit în România, Excelența Sa Talal Mansour Alhajeri

fotoreporterul Alexandru Oprea și de scriitorul Vasile Munteanu. În încheiere, a avut loc vernisajul expoziției de metaloplastie cu titlul „In Memoriam Eminescu", realizată de artistul plastic Constantin Samoilă, care a prezentat și lucrări ale regretatului caligraf Petre Ghilencea. Au mai susținut intervenții tematice publicistul Gheorghe Mohor, scriitorul Mihai Ghițescu, profesorul Vasile Ghițescu și poetul Constantin Teodor Craifaleanu.

■ „Istorie și Literatură" s-a numit generic colocviul dedicat Zilei Culturii Naționale, desfășurat miercuri, 15 ianuarie, în Sala Multifuncțională de la Casa Cărții. Evenimentul, organizat de Centrul Cultural Pitești și de Uniunea Scriitorilor din România Filiala Pitești a debutat cu dezbaterea cu tema „Eminescu și istoria națională", susținută de președintele Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor, prof. univ. dr. Nicolae Oprea – critic literar, scriitorul Jean Dumitrașcu și scriitorul Mihai Stan. Sub semnul împlinirii a 170 de ani de la nașterea poetului Mihai Eminescu, a avut loc festivitatea de constituire a Reprezentanței Târgoviște a filialei. Evenimentul s-a încheiat cu prezentarea scriitorilor validați în Filiala Pitești a Uniunii Scriitorilor: Octavian Mihail Sachelarie, Carmen Georgeta Popescu și Constantin Zaharia.

■ „Teologie, Filosofie și Drept – Studii, Eseuri, Scrisori" este titlul noului volum lansat de conf. univ. dr. Marius Andreescu, la Centrul Cultural Pitești. Evenimentul editorial, care s-a desfășurat marți, 14 ianuarie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărții a reunit elevi, studenți, reprezentanți ai justiției și ai Academiei Române. „Studiile și eseurile din volumul de față se adresează nu numai specialiștilor, dar în mod deosebit oricărui cititor dornic să afle, în afară de o informație sau o analiză conceptuală asupra unor teme filosofice, ortodoxe sau juridice, și o legătură uneori deosebit de fină între raționalitatea conceptuală a temei, iar pe de altă parte dimensiunea ei spirituală existențială. Volumul este și o continuare dar și o aprofundare a unor teme cuprinse în monografiile: Probleme și valori ale dreptului și culturii, Principii și valori constituționale, Să fii în lume și totdeauna mai presus de lume, Cultură juridică", spune autorul. Despre noua carte au mai luat cuvântul Dana Căpriceru, redactor-șef la Editura Pro Universitaria, dr. în sociologie Simona Maria Stănescu, de la Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, dr. în istorie Marin Toma, redactorul-șef al revistei-document Restituiri Pitești.

■ Eveniment de înaltă ținută joi, 16 ianuarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărții, prilejuit de vizita Ambasadorului Extraordinar și Plenipotențiar al Regatului Hașemit al Iordaniei în România, Excelența Sa, Sufyan Qudah. Acțiunea, organizată de Centrul Cultural Pitești și de Clubul Româno-Arab de Cultură și Presă s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Ferestre culturale" inițiat și coordonat de jurnalistul de origine palestiniană, Ahmed Jaber. În fața unui public numeros, format din elevi, studenți, reprezentanți ai mediului de afaceri argeșean, oficialități locale, reprezentanți ai comunităților iordaniene, palestiniene și egiptene în România, Excelența Sa a vorbit despre relațiile bilaterale, obiectivele culturale, economice și turistice ale Iordaniei, perspectivele înfrățirii municipiului Pitești cu un oraș din Regatul Hașemit al Iordaniei.

■ Manifestările dedicate Luceafărului poeziei românești au continuat la Centrul Cultural Pitești cu Simpozionul Național „Actualitatea lui Eminescu la 170 de ani de la naștere", desfășurat miercuri, 22 ianuarie, în Sala Multifuncțională de la Casa Cărții. Evenimentul, coordonat de redactorul-șef al revistei Argeș, scriitorul Dumitru Augustin Doman a cuprins evocări tematice, susținute de invitați speciali: I.P.S. Calinic Argeșeanul, scriitorii și eminescologii Nicolae Georgescu, Lucian Costache, Mircea Coloșenco, George Ene, Mircea Bârsilă, Mihai Barbu. La simpozion au participat iubitori și creatori de cultură, dornici să afle aspecte și interpretări inedite ale operei eminesciene. „Se impune înființarea unui Institut Eminescu, pe considerentul că eminescologia este deja o știință", este mesajul lansat de scriitorul Nicolae Georgescu, un exeget al operei eminesciene.

■ Unirea Principatelor Române a fost sărbătorită la Pitești printr-o festivitate organizată de Garnizoana Pitești, Prefectura Județului Argeș, Consiliul Județean și Primăria Municipiului Pitești. Evenimentul, desfășurat la statuia domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a cuprins evocarea actului istoric de la 24 ianuarie 1859, susținută de directorul Muzeului Județean Argeș, Cornel Popescu, un moment artistic oferit de actorul Puiu Mărgescu de la Teatrul Alexandru Davila, care l-a întruchipat pe artizanul Unirii Principatelor Române și un recital de cântece patriotice, susținut de Corul „Mihai Viteazul" din Pitești. Festivitatea dedicată împlinirii a 161 de ani de la Mica Unire s-a încheiat cu o horă a unirii, în care s-au prins oficialități locale, parlamentari de Argeș și numeroși concitadini, animați de sentimente de pace, înțelegere, toleranță.

■ "161 de ani de la Mica Unire" a fost tema simpozionului organizat de Centrul Cultural Pitești, luni, 27 ianuarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărții. Evenimentul a debutat cu un recital de cântece patriotice, oferit de Ansamblul Coral "Dorulețul" al Școlii Gimnaziale "Tudor Vladimirescu" din Pitești, sub îndrumarea profesoarei de muzică Mădălina Barbu. Manifestarea a continuat cu o prelegere tematică, susținută de redactorul-șef al revistei-document Restituiri Pitești, dr. în istorie Marin Toma, potrivit căruia, "ar fi o eroare să judecăm faptele și oamenii din trecut prin prisma de acum". La eveniment au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic "Maria Teiuleanu" și alți pasionați de istorie.

■ „Porni Luceafărul..." s-a numit generic colocviul desfășurat luni, 27 ianuarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărții, susținut de elevi ai Colegiului Național I.C.Brătianu, sub îndrumarea profesorului de limba și literatura română Gabriela Georgescu. Evenimentul, organizat de Centrul Cultural Pitești, dedicat împlinirii a 170 de ani de la nașterea poetului Mihai Eminescu s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Clubul literar-artistic Mona Vâlceanu", coordonat de scriitoarea și editorul Mona Vâlceanu. Invitat special - profesorul, scriitorul și eminescologul Lucian Costache le-a vorbit celor prezenți despre importanța operei eminesciene, iar elevii au recitat cu emoție și bucurie strofe din poemele poetului nepereche, au susținut recitaluri lirice și au prezentat un film tematic, realizat de ei.

■ „Adevărul unui poet – Tolis Nikiforou" a fost tema prelegerii susținută de profesoara de limba greacă Nadia Anastasiadu, miercuri, 29 ianuarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărții. Manifestarea s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Scriitori greci contemporani", organizat de Centrul Cultural Pitești în parteneriat cu Uniunea Elenă din România – Filiala Pitești. Publicul format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic Armand Călinescu și alți iubitori ai culturii elene au aflat informații interesante privind viața și opera lui Tolis Nikiforou, considerat unul dintre cei mai importanți scriitori greci în viață. Auditoriul s-a mai delectat cu o lectură din poemele celebrului autor, publicate și traduse în greacă, engleză, spaniolă și română.

■ „Iubirea de sine" a fost tema dezbaterii interactive, susținută de psihologii Natalia Drăgoescu și Grațiela Receanu, joi, 30 ianuarie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărții. Manifestarea s-a înscris în proiectul de dezvoltare personală, sub genericul „Personalitatea de la A la Z", coordonat de psihologul-clinician Camelia Dragomirescu. „Dacă la un moment dat ajungem să nu primim de la alte persoane ceea ce ne așteptăm, tindem să credem că nu merităm acest lucru. Semnele care arată că nu te iubești suficient sunt: Nu ești liber să fii tu însuți, îți este frică să-ți exprimi gândurile, te critici excesiv, a trecut mult timp de când n-ai avut grijă de tine, ești incapabil să te motivezi, nu ai suficientă încredere în tine, nu ești deschis față de ceilalți. Prin urmare, ar trebui să ne găsim o formulă, sau o mantră, pe care s-o folosim atunci când ne simțim vulnerabili, de genul: Mă iubesc așa cum sunt", sunt recomandări făcute de specialiști.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat o nouă ediție a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Povești de viață-povești de suflet", vineri, 31 ianuarie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărții. Manifestarea, coordonată și moderată de poeta Denisa Popescu a cuprins o întâlnire literară cu scriitoarea Adriana Soare-Zăpăstrit. Originară din Pitești, Adriana Soare-Zăpăstrit este absolventă a Facultății de Drept a Universității București, a fost redactor și realizator de emisiuni la un post local de televiziune, iar în prezent este purtător de cuvânt al Casei Județene de Asigurări de Sănătate Argeș. Având chemarea scrisului, a publicat până acum patru cărți: „Dau Totul pentru un Secret", „Cavalerii Mesei Oltenești", „Veorica + Georgică = Love", toate romane, și volumul de proză scurtă pentru copii, intitulat „Gașca lui Mihuț". „Adriana Soare-Zăpăstrit este atât de naturală ca apa care curge, ca vântul care bate, iar modul ei de exprimare în scris are ceva din Amza Pellea și din Caragiale", a spus Denisa Popescu. „Pentru mine este suficient ca într-o zi să fac trei copii să zâmbească și cinci adulți să râdă, atunci când îmi citesc cărțile, iar în prezent, lucrez la un roman care se va numi Desculță printre armurari, inspirat din cea mai frumoasă perioadă a vieții – copilăria", a mărturist Adriana Soare-Zăpăstrit.

■ „Credința și cultura în epoca fanariotă" a fost tema colocviului susținut de redactorul-șef al revistei-document Restituiri Pitești, dr. Marin Toma, marți, 4 februarie, în Sala Ars Nova, de la Casa Cărții. Evenimentul, care s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Istorie și Istorii cu Marin Toma", a reunit elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu și alți pasionați de istorie. „Epoca fanariotă se încadrează și nu prea în Evul Mediu, ea poate fi încadrată în premodernitate sau în Evul Mediu Târziu, atunci, când la începutul secolului XVIII, Imperiul Otoman carea avea control asupra Țării Românești și Moldovei numea la conducerea celor două Principate domnitori greci din Fanar, un cartier din Constantinopol, actualul Istanbul. În secolul fanariot a fost reorganizat învățământul, lăcașele de cult, a fost înființată Episcopia Argeșului, la 18 octombrie 1793, avându-l în frunte pe episcopul Iosif al Argeșului", a precizat Marin Toma.

■ „Porția de existență" este titlul noului volum de versuri, lansat de poeta Victoria Milescu, miercuri, 5 februarie, la Centrul Cultural Pitești. Născută în municipiul Brăila, stabilită la București, Victoria Milescu este poetă, jurnalistă, traducătoare, fiind membră a Uniunii Scriitorilor din România. Absolventă a Facultății de Filologie, din cadrul Universității București, și-a desfășurat activitatea ca profesor de limba engleză, referent de specialitate la Compania TAROM, apoi la Departamentul Aviației Civile, a fost redactor la o serie de publicații centrale și redactor de carte. A publicat 27 de cărți de poezie, și este inclusă în 62 de antologii de poezie, multe dintre ele străine, a scris 6 cărți pentru copii, a tradus 10 cărți din limba engleză și a primit zeci de premii pentru activitatea culturală. La evenimentul editorial, coordonat de poetul Virgil Diaconu, directorul revistei Cafeneaua literară și prezentat de scriitorul Lucian Costache au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic Armand Călinescu, poeți, scriitori și alți iubitori ai cărții. Din „Porția de existență", precum și din alte volume de versuri publicate de Victoria Milescu au susținut o lectură captivantă autoarea, poeții Virgil Diaconu, Lucian Costache, Constantin Teodor Craifaleanu, iar poetul Dan Drăgoi a avut o intervenție tematică. „Trebuie să avem grijă ce spunem, întrucât cuvintele au puterea lor și se luptă să existe", a fost mesajul Victoriei Milescu, pentru auditoriu.

■ Centrul Cultural Pitești a primit vizita Ambasadorului Extraordinar și Plenipotențiar al Statului Kuweit în România, Talal Mansour Alhajeri, marți, 11 februarie, în Sala Ars Nova de la Casa Cărții. Excelența Sa a susținut prelegerea cu tema „Fereastră către Kuweit", le-a oferit celor prezenți simboluri ale prieteniei dintre România și Kuweit, a vorbit despre relațiile bilaterale și a răspuns la intervențiile tematice din partea celor interesați. Viceprimarul Municipiului Pitești Laurențiu Marian Zidaru a exprimat mesajul municipalității, care a cuprins și invitația către Ambasadorul Statului Kuweit de a participa la Simfonia Lalelelor, care va avea loc în perioada 24-26 aprilie. Evenimentul, organizat de Centrul Cultural Pitești și de Clubul Româno-Arab de Cultură și Presă s-a înscris în proiectul cultural-educativ sub genericul „Ferestre culturale", inițiat și coordonat de jurnalistul de origine palestiniană Ahmed Jaber.

CARMEN ELENA SALUB

REVOLUȚIA DIN 1989...

(urmare din pag. 26)

a fost cu M și acesta să confirme în declarația lui că a fost împreună cu N și l-a arestuit pe securist!" „Și cum s-a rezolvat, a venit ziua aia? " „Deci. După ce vreo 4 perechi de revoluționari l-au arestat pe șef, în imaginația lor, am dat de un grup de revoluționari care l-au arestat pe securist! Declarațiile membrilor grupului coincideau, mai puțin ora la care au făcut arestuirea. Măcar ăștia știau numele fostului șef al Securității – Gh. Diță! Dar, și aici a fost o problemă, unii spuneau că l-au dus în Casa Albă, alții că l-au predat armatei. Diță nu-mi poate confirma pe unde a tot fost mutat, că a murit în 2002. Alți revoluționari mi-au declarat cum i-au arestat pe șefii miliției, aici e cu cafteală ca în Șapte păcate! Epistaxis general, milițienilor li s-a luat sânge cu pumnii, pulanele și tocurile pistoalelor din dotare!

Cercetând în amănunt, am descoperit că narațiunile revoluționarilor erau, în proporție de peste 90%, minciuni cu care să pescuiască îndemnizațiile lunare. Cercetările le-am încheiat cu un raport succint, în care am prezentat inadvertențele flagrante. La toate astea, însă, pot adăuga ceva în favoarea câtorva revoluționari onești. Nu numai că declarațiile lor despre activitatea desfășurată în acele zile au fost probate, dar au ținut să menționez că nu vor nici un fel de foloase, indemnizații etc." Spre iarnă, procurorul a plecat definitiv din Argeș, încheiase activitatea.

O vreme ne-am sunat aproape lunar și am purtat discuții agreabile. În 2013 ne-am întâlnit la un târg de carte, ne-am plimbat pe la standuri, am răsfoit cărți, am băut cafele și un whisky de calitate. Printre altele, l-am întrebat despre cum s-au soluționat dosarele revoluționarilor. „Unii au primit indemnizații, altora li s-au tăiat, unii, nu puțini, au fost descoperiți ca informatori ai Securității, să se spele Iliescu cu ei pe cap!" Pentru a-l distra pe procuror, i-am povestit că a existat și un arestator singuratic al colonelului Diță! „Chiar așa? întreabă, cum de nu a ajuns și la mine?" „Nu știu, zic, dar omul, un scriitor talentat, dar indolent și cu sine, și cu opera, și cu gramatica, spune că pe 22 decembrie 89, seara, a primit ordin de la șefii lui revoluționari să meargă la Securitate și să-l aresteze pe șef! Zis și făcut, numai că „Dacia" scriitorului s-a înecat. Bonom, șeful Securității se oferă să împingă mașina cu care va fi dus în ghearele revoluționarilor, la Casa Alba!" „Nu se poate, zice procurorul, asta e de Moș Teacă! A mai fost unu, X, care împreună cu Y i-au spus lui Diță să-i urmeze. Acesta s-a executat, dar, în dreptul Bisericii Sf. Anton, când au întors căpățânile, Securilă fugise „de sub escortă!"

(va urma)

Cercetând în amănunt, am descoperit că narațiunile revoluționarilor erau, în proporție de peste 90%, minciuni cu care să pescuiască îndemnizațiile lunare.

Baba cu leacuri de la Bâcâia

(urmare din p. 32)

e bună pentru inimă, potolește bătăile inimii și, în timp, te vindecă. Și mărul lupului are o poveste. Știi cu ce m-am făcut eu bine de prostată? Cu o linguriță de mărul lupului, luată la un interval de 4-5 ore. O linguriță mică. Lumea-mi zice „fir-ai a dracu' Valentino, o să mori!" Uite că n-am murit și mi-a și trecut... Fiică-mea a terminat facultatea de drept. A făcut două facultăți. Gineri-miu, la fel. Viața i-a oferit de toate. „Mamă, hai să-ți dau un calculator..." „Stai! Kaput! Pe mine mă interesează viața reală. Pe mine nu mă interesează iluziile și viața virtuală!"

Povestea fonfăitului care se credea șmecher

-Să vă spun ceva să vă fac să râdeți. Sunt oameni și așa și așa. În primul an când am venit eu aici am întâlnit pe stradă trei bărbați. Am trecut pe lângă ei și le-am dat „Bună ziua!". Erau mai tineri decât mine dar ei nu știau că sunt mai tineri decât mine. Nu mă cunoșteau. Unul dintre ei care se credea hâtru a zis: „Bună ziua". Era fonfăit. „Trăiască doamna noastră și noi cu dânsa!" Am făcut stânga-mprejur și i-am zis: „Bă, da' cu mămica ta nu poți trăi tu? Eu ți-am dat bună ziua". Eu am trecut pe lângă trei oameni, chiar dacă sunt juma' de pălărie, și le-am dat bună ziua. Nu mă apuc acuma să intru în vorbă, nu m-am oprit în dreptul vostru că mi-am văzut de drum. Și fii atent că dacă vreodată mai îndrăznești să vorbească gura fără tine, te găsește mama dracului. Nu te uita la mine că sunt mică". A doua zi mă întâlnesc cu fonfăitul. Și-a cerut scuze, că "așa sunt eu rău de gură." „Fii sănătos dar..." „Doamnă, sunteți o mină de aur..." „Sunt, așa zicea și bărbată-meu. Că sunt o catastrofă mică și a dracului. Am atâtea beteșeguri că nu dorm noaptea. Dar rămân pozitivă..."

Povestea dlui Stăiculescu și-a nevestei pe care n-o mai cunoștea

-Eu îmi țin diabetul sub control. A venit un doctor tânăr aici, Luca îl cheamă, și-mi zice: „pot să vă scap de insulină". „Domnu' doctor, toți au pe aici traista lui cu păstăi de fasole. E bună și rădăcina de brusture". Crește pe malul apei, are o frunză mare, rotundă. E bună numai rădăcina scoasă primăvara sau toamna. Ceai-infuzie, frunza de mur, de zmeură și de afine. Nu beau, nu fumez, mănânc puțin și des, nu mă plâng, nu mă văicăresc. Am avut bărbatul bolnav de cancer la baza limbii. Era foarte fricos și foarte deștept. Se pricepea să-ți facă planul de casă și ți-o făcea până te băga-n ea. Îți făcea și sobe și tot ce voiai. Era un talent deosebit, era frumos, dar îi era frică de doctori și de suferință. Dacă avea gripă, făcea temperatură de frică, nu de boală. La 60 de ani a fost mort. L-am văzut patru ani murind câte-un pic, în fiecare zi. Nu-i ușor. Eu i-am ținut întotdeauna firea. I se desfăcuse operația și dr. Popescu de la București a zis: "Haideți, doamnă, să-l mai operăm odată". „Dom' doctor, Stăiculescu moare". „De unde știți?" „Păi eu stau cu el în fiecare zi. Ti-aș zice și dumitale cât mai ai de trăit dacă am sta 5 zile împreună. Da' lui bărbatu-meu cu care stau de 40 de ani". („Nu-l mai operezi fir-ați ai dracu' că mi-ați mâncat atâția bani. Măcar dac-ar fi fost eficient...", și-a vărsat doamna năduful și ne-a spus nouă ceea ce ar fi vrut să-i spună doctorului preaiubitor de arginți...) „Să știți că vin cu el la control, doar ca să-i fac un moft". M-am dus la doctor în cabinet și i-am zis: „Se poate? Am venit cu Stăiculescu la control". „Da, doamnă, ce bine, uite-așa și pe dincolo..." „Duceți-vă și luați-l, că miroase a tămâie de la capătul coridorului, dac-o mai lungiți așa..." „Ce mai face dl Stăiculescu?" „Ce să facă, moare. Nu mai durează o lună și moare". „Hai, doamnă, că arată bine". „Așa l-a făcut mă-sa băiat frumos dar moare, ce mai la deal, la vale. L-am adus ca să-i fac un moft. Dumneavoastră îl mai recunoașteți?" De patru ani am mers aproape zi de zi, lună după lună, la control. „Acum îl luați, îl băgați în cabinet iar pe spatele trimiterii să scrieți așa: să mănânce tot ce vrea, să meargă la control, tra la la, tra la la. E ultima dată când îl vedeți". Doctorul a luat-o înainte și eu după el. Când a ajuns lângă el l-a luat de după umăr. „Ce mai faceți, domnu' Stăiculescu? Haideți cu mine în cabinet". „Vin și eu?", am întrebat eu. „Nu, doamnă!"

EXIT

-Și s-a-ntâmplat așa cum ați prezis?, a fost ultima noastră curiozitate.

-Nici n-a mai durat o lună. N-a mâncat zece zile înainte de a muri. N-a băut nici apă vreo 5-6 zile. Dar îi revenise luciditatea. Îmi zicea, câteodată, barbatu-meu: „Dar tu nu te mai duci acasă?" Zic: "nu". Credea că sunt asistentă medicală. O lua razna. „Ești măritată?" „Da". „Și bărbatu-tău ce face?" „Trage să moară. Vai de capul tău..." Mă uitam la el și i-am zis: „Mă, tu nu-ți aduci aminte de mine? De proasta de nevastă-mea. De Tania, mă!" „Nu-i adevărat. A mea e frumoasă. Tu ești supărată, stai numai cu ochii în lacrimi". „Și totuși, măi, băiatule, eu sunt nevasta ta". Nu mă credea. În ceea ce ne privește avem presupuneri absolut rezonabile că era chiar dumneaei, Doamna Tania, și nu vreo asistentă medicală. Tania, nevasta neconsolată a dlui Stăiculescu...

La final, câteva precizări absolut necesare

Reportajul de mai sus este relatarea unui jurnalist care v-a prezentat faptele fără a le comenta și le judeca în vreun fel. Întors acasă, am consultat câțiva specialiști care ne-au oferit opiniile lor vizavi de felul în care văd ei terapia cu plantele pomenite în acest reportaj. Vi le oferim mai jos, pentru a respecta acel principiu de drept care îți spune, imperativ, să asculți și cealaltă parte.

Mărul lupului are o acțiune purgativă drastică. Cercetările recente nu mai recomandă substanțele active din această plantă, deoarece s-a constatat că au acțiune care favorizează dezvoltarea celulelor canceroase. Nu se mai recomandă nici extern. Planta nu se recomandă sub nicio formă. S-au semnalat numeroase intoxicări cu preparate din această plantă recomandate de impostori în "vindecarea tuturor formelor de cancer". În caz de intoxicații cu această plantă, se fac spălături stomacale cu cărbune activ, tanin 2%, diuretice, multe lichide și opiacee.

Tătăneasa contine alcaloizi care pot produce cancer hepatic și alte afecțiuni ale ficatului. În SUA, din 2001, a fost interzisă comercializarea produselor din tătăneasă pentru uz intern.

Gălbenelele se utilizează sub formă de infuzie, pentru uz intern în primul rând - ținta fiind ulcerul și gastritele. Preparatele fitoterapeutice din gălbenele sunt utile în tulburările de ciclu menstrual, în afecțiunile hepatice și afecțiunile biliare. Principiile active din gălbenele se pretează pentru tratarea locală a plăgilor de diverse origini, a înțepăturilor de insecte, a degerăturilor și arsurilor, a infecțiilor localizate ale pielii, a plăgilor care se vindecă greu, în terapia acneei precum și pentru ameliorarea tenurilor uscate.

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că ***Argeș*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.*

actualitate

Revista **ARGEȘ** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

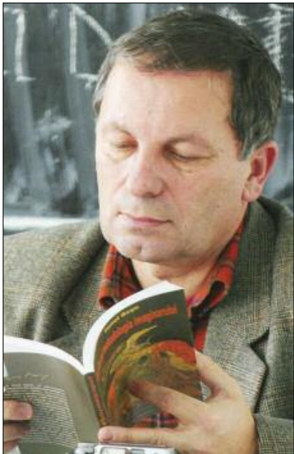
IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2020, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.
Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEȘ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Pitești** și a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Pitești**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU**
(fusaru@gmail.com, https://fusaru.blogspot.com/)
Consilier editorial: **NICOLAE OPREA**
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacția:
Pitești, Casa Cărții, Centrul Cultural Pitești;
http: www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la Panfilius. Editură și Tipografie (Iași)
ARG PRESS

Mihai Barbu

Baba cu leacuri de la Bâcâia

Pe când lumea fierbe, noi mai mari, mai mici,/ Învățăm proverbe ce se spun pe-aici./Vrem o altă limbă, toți ar învăța,/ Lupul păru-și schimba, dar năravul, ba. (Hai la moșu' cu proverbe/un cântec de Mircea Vintilă & Adrian Păunescu)

Am fost în toamna trecută la Geoagiu. Ca să nu murim de plictiseală am hotărât să evadăm (între două mese frugale de care beneficiam la cantina complexului de sănătate) și să vizităm obiectivele turistice din împrejurimi. Zis și făcut. Între Geoagiu și Băcăia e o distanță pe care cei de la Via Michelin apreciază că o poți parcurge după ce-ți alimentezi, de șase lei, mașina la pompa de benzină. Drumul județean nr. 7 trece prin Bozeș și după vreo jumătate de oră ajungi la destinație. De ce am ales să vizităm Băcâia? Pentru că la noi în județ se comercializează o apă minerală sub acest brand pe care îl pot pronunța exact și corect doar urmașii dacilor. Voiam să ajungem la izvorul de la care se îmbuteliază *Băcâia* și să sorbim, de la sursă, o apă minerală carbogazoasă, utilă la tratamentul afecțiunilor hepato-biliare și intestinale. Așa cum bănuiam, izvoarele termale & minerale (cunoscute încă de pe vremea Imperiului Austro-Ungar) nu erau amenajate și exploatate nici balnear, nici turistic. Fabrica de îmbuteliere e la capătul satului și odată ajunși acolo ne-au abordat imediat doi cetățeni de la firma de pază. Unul dintre ei era chiar prevăzut c-un pistol. „Am vrea să cumpărăm o sticlă de apă de la dv." „Nu se poate". Ne-au spus că firma ar fi a unui spaniol și că asta e politica lui privitoare la desfacere: "Căutați-ne la marile lanțuri de magazine".

-Eu strâng buruieni și lumea mă-ntrebă: „Ce faceți cu asta?" Treaba mea! Ce anume vrei să stiți? Îmi trebuiesc. Pentru mine buruienile sunt sfinte. Să știți că pentru fiecare boală există o buruiană. În cantitate mică, te lecuiește, în cantitate mare, te omoară. Asta se întâmplă cu peste trei sferturi dintre buruieni. De exemplu mărgăritarul, clopoțeii ăia mici și delicați care miros frumos primăvara e cea mai cumplită otravă.

reportaj

Povestea unei cafele de la aparat

Am plecat însetați din capătul Băcâiei și ne-am propus ca, la întoarcere, să ne oprim, neaparat, la o cafenea. Am zărit o masă, câteva scaune așezate pe trotuar și o ușă deschisă. Era, fără îndoială, o invitație la o cafea. Am oprit și am observat că localul, lipit de școala generală din localitate, era momentan închis. Dar în hol era un aparat de cafea care, contra sumei de doi lei, îți oferea o Lavazza. Ne-am autoservit și ne-am așezat la masă. Soarele strălucea discret și admiram Căminul cultural, proaspăt renovat, care era peste drum de noi. Pe drum nu era țipenie de om. După un timp, a trecută prin fața noastră o doamnă distinsă pe care am întrebat-o politicos dacă școala și căminul cultural mai au școlari și respectiv oameni interesați de cultură. Doamna s-a oprit în fața noastră, și în următorul sfert de oră ne-a prezentat situația la zi din satul Băcâia. Cine și unde stă, cine și cu ce se ocupă plus a seamă de fapte, cazuri și întâmplări din viața celor 22 de locuitori ai satului. Apoi, s-a scuzat că are ceva treabă cu un pâlc de oameni aflați la vreo câteva sute de metri mai încolo. După ce am terminat conversația, apare, de la o casă aflată în vecinătate, un domn care se plimba, princiar, cu mâinile la spate. Când a ajuns în dreptul nostru ne-a întrebat direct dacă am scăpat de doamna profesoară. Era evident c-am scăpat dar omul voia să intre în vorbă cu noi. Și ne-a spus mai multe amănunte deranjante în ceea ce privește relația doamnei profesoare cu consătenii. Și a plecat mai departe la fel de bățos, de drept și cu mâinile la spate. Într-un sat mort cea mai vie activitate s-a dovedit a fi la cimitir. Pe ulița care ducea la țintirim au trecut niște meșteri mari, ucenici și un șofer care transporta, cu o dubă, unelte și materiale de construcții. Se pregătea un cavou. Am intrat și noi să vedem despre ce era vorba. Era vorba de un fiu al satului, propășit pe la oraș care a devenit un fel de șef în administrație. A murit relativ tânăr și ultima lui dorință a fost să fie îngropat în țărâna natală. Când ne-am întors , fatalitate!, am dat nas în nas cu Doamna Profesoară.

Povestea lemnelor de foc. Cine are mai multe și de ce are mai multe...

„Ați fost la cimitir, nu-i așa?", ne-a chestionat doamna profesoară. "Da", am recunoscut noi, spășiți și cu jumătate de gură. „V-am văzut. Crucile sunt de actualitate. Nici eu nu mai stau mult pe aici..." „Cum așa?", ne-am mirat noi cu sinceritate. O femeie cu o asemenea vitalitate să părăsească satul? Ne-a lămurit imediat că nu era vorba de un capăt de drum. „Aștept să moară o babă de pe strada fiică-mii de la Orăștie și mă mut. Nu, n-am chef să mor. Sunt rea de gură, că-n rest..." „Știți că ne-a întrebat, acum vreo jumătate de oră, un consătean dacă am scăpat de doamna profesoară..." „Cine? Prăpăditul ăla? Vrea să știe tot. Acum câțiva ani mi-am luat lemne..." M-a și întrebat: „Doamnă, de unde ai luat lemnele?" „De la cine m-a rugat!", i-a răspuns doamna profesoară. „Da' ai mai multe decât mine." „De ce n-aș avea?" De la acest răspuns tranșant doamna n-a mai stat de vorbă cu dumnealui. „El e mort pentru mine. Ce mă interesează pe mine ce face omul în curtea sa. Suntem oameni și nimic din ce este omenesc nu-mi este străin", a încheiat doamna cu un citat dintr-un clasic grec. "Credem că respectivul cetățean ar fi vrut să stea mai mult de vorbă cu noi dar a preferat să se arate indiferent de subiect și să se plimbe superior și cu mâinile la spate...", am plusat noi. „Probabil că îi era teamă că o să vă întoarceți mai repede și o să-l surprindeți în dialog cu noi". "Eu am stat mai sus la palavre. Unul avea diabet și i-am spus că dacă nu se mișcă se-mbolnăvește mai rău și așa faci extraordinar de mult boli. Pentru că nu-ți consumi glucoza. Ea, nevastă-sa, era de-o vârstă cu mine și a murit acum câteva luni. Mereu mă chema să-i fac o glicemie... Mă întreba cât costă?" „Îmi dai și tu cât am dat și eu", îi zicea doamna profesoară. Nu-i costa nimic. Mai bine îi dădea gratis la tot satul decât să se tocmească cu ei. „Doamnă, da' măcar zece lei". „Ce să fac eu cu zece lei? Mai bine zi bogdaproste. Ce să faci cu zece lei, măi frate?" Dar e băiat bun, a conchis doamna... „Am două pisici, când mă văd ies afară. Cred că-s curioase să audă ce vorbesc eu cu lumea. Aștia cred că sunt vrăjitoare". „De ce?", ne-am mirat noi. „Pentru că mă pricep la plantele medicinale. Le știam de la tata, de când eram mică". „Cum așa? Le culegeți dv?" "Da, și le prepar cu osânză de porc. Am și cărți în domeniu. Am tot".

Povestea alifiei minune care te scapă de ce ai pe obraz

-E aici un cetățean care are un stent la inimă și anul trecut a venit la mine: „Doamnă, nu-mi faceți și mie o analiză." „Ți-o fac, hai vino-ncoace. Îi zic: ce-ai, mă, la obraz acolo?" „Am ceva. Doctorul zice că-i cancer și să mă duc să mă opereze". I-am zis: „Măi, Ioane, îți dau eu o alifie, te cureți și te dai cu ea". Avea o gâlcă cam aici (și ne arată unde). „Dacă nu-ți trece, nu-mi dai niciun ban". Și dacă avea stent la inimă, s-a dus prin policlinică și l-a văzut chirurgul. „Ioane, veniși să te operez, mă?" Se uită mai bine și-l întreabă: „Mă, tu te-ai operat, mă?" „Nu!" „Da' nu mai ai chestia aia acolo. Ce-ai făcut?" „O doamnă de la noi mi-a dat o alifie. Cum să-ți dea o alifie și să-ți treacă asta?" „Uite că mi-a trecut!" „Si cu ce l-ați tratat?", am fost noi din cale afară de curioși. „Cu alifie de gălbenele în care a pus mărul lupului, care este o plantă otrăvitoare dacă o bei. Dar dac-o iei cu lingurița vindecă și cancerul de sânge și bubele".

Povestea lui Capucino, cel cu o rană urâtă la picior

-Vecina mea e docent în cultura plantelor și agronomie, face tot ce-i zic eu, din acest punct de vedere. Ei au un cal pe care-l țin la Băile Felix, la o herghelie. „Doamnă, ce mă fac? Capucino a făcut o rană urâtă la picior și nu-i mai trece". „Badijonezi cu mărul lupului că calul nu are cum să-l bea". Și s-a făcut bine. „Dar ce-i ăla mărul lupului?" "Este o buruiană care are frunze care crește cam așa (ne arată cum se înalță planta până aproape de brâu...) și e ca de fasole. Are miros urât pentru că, în termeni populare, îi zice podoabele popii". „Coaiele popii?", ne-a luat și pe noi gura pe dinainte. „Da, domnilor, coaiele popii. Orice babă de la țară, dacă-i zici de coaiele popii, știe despre ce-i vorba. Miroase urât dar e miraculoasă. Am oamenii mei care mi le aduc. Crește in locuri cultivate, de obicei, nu o găsești în locuri sălbatice. Femeile știu ce știu despre ea, bărbații - nu prea. Dar eu le dau la toți și nu iau vreun ban de la nimeni. "Dar dacă se fac bine?" „I-am mai învățat și cum se pregătește, că doar nu-s sluga lor!" (Râde cu poftă...)

Povestea alifiei de la Tușa mea și a leacului preparat de o babă prăpădită

-Am o nepoată măritată cu un neamț. Are 38 de ani, fata cea mare e în clasa a II-a. A făcut cancer la sân. Bărba-su a operat-o-n Germania. I-am zis așa: „Cristina, după ce te operează să iei asta ca rana să ți se cicatrizeze repede. Și s-a dat cu ea că n-o pansau. După câteva zile, s-a cicatrizat și doctorul a întrebat-o cu ce s-a dat. "Cu alifie de la Tușa mea". „Ce-i asta?" „Nu știu. Bine, când vii la control să aduci și rețeta". „Și i-ați dat-o?" "I-am dat-o! Eu o dau la toată lumea". „Dați-ne-o și nouă..." „Gălbenele și mărul lupului". Vreți un alt exemplu? „Nepoata mea vorbește cu un băiat și ne-a invitat pe la ei, pe-acolo, acum câțiva ani. Pe el îl cheamă Simi dar pe celălalt nu știu cum îl cheamă că n-am mai fost pe la ei. E peste mână, se află lâng-o mănăstire. Avea leucemie. I-a dar drumul din spital că urma să moară. S-a dus la piață să cumpere nu știu ce. Acolo a văzut o babă prăpădită care avea niște buruieni de vânzare. „Da' ce-i cu dumneata? Ești galbenă rău". „Sunt terminată", zice. „Am leucemie și o să mor". „Și dacă te fac eu să nu mai mori? Ce zici?" „Dacă doctorii mi-au zis că n-au ce-mi mai face?" „Fata mamii, uite, vino-ncoace. Asta-i tătănească". Știți ce-i aia? Se dau la curci în zona mea. Face niște foi mari, sunt zgrunțuroase și când o fierbi e lipicioasă. Asta știam și din revista AS. L-am lecuit pe soțul unei colege de-a mea care mergea uite așa. Era cocoșată, ce s-o mai dau la-ntors. Am pus-o pe ea să facă un terci din frunzele de tătănească și i le-am pus pe spinare, ca un pansament. Și stai cât poți să reziști. Și i s-a-ndreptat coloana vertebrală. O buruiană care în toată România se dă doar la curci. „Și baba ce i-a zis femeii cu cancer?" „Faci, mamă, ceai și bei trei căni pe zi, trei săptămâni. Dacă după astea trei săptămâni te duci la analize și-ți mai iese ceva, vii la mine și mă iei la bătaie". I-a dat zece lei pe grămada aia. Tătăneasa sau iarba lui Tatan e iarba pentru curci. S-a făcut bine, trăiește și acum. Sunt șapte ani de-atunci.

Povestea leacurilor care ori te lecuiesc, ori te omoară...

-Eu strâng buruieni și lumea mă-ntrebă: „Ce faceți cu asta?" Treaba mea! Ce anume vrei să stiți? Îmi trebuiesc. Pentru mine buruienile sunt sfinte. Să știți că pentru fiecare boală există o buruiană. În cantitate mică, te lecuiește, în cantitate mare, te omoară. Asta se întâmplă cu peste trei sferturi dintre buruieni. De exemplu mărgăritarul, clopoțeii ăia mici și delicați care miros frumos primăvara e cea mai cumplită otravă. Dacă faci decoct din trei lingurițe ai omorât un om cât plopul. Dacă iei o linguriță de ceai, nu de decoct, care e mai concentrat, infuzia

(continuare în p. 31)